

VARA KOMMUN

KF §28/2013
Antagen 2013 05 27

ÖVERSIKTSPLAN 2012

Uppdaterad: 2013 08 21

Vara kommun

Samhällsbyggandsförvaltningen

Plan- och byggenheten

Planförfattare: Rune Winsnes, stadsarkitekt

Linnea Hedin, planarkitekt

Grafisktmaterial: Linnea Hedin

INNEHÅLL

	#1 VISION & ANALYS	5
	1.1 Vision Vara 2030	8
	1.2 Inledning	11
	Bakgrund	
	Vad är en översiktsplan?	
	Planprocessen	
	Tidigare översiktsplan	
	Nya förutsättningar	
	Läsanvisning	
	1.3 Analys	19
	Styrkor	
	Svagheter	
	Möjligheter	
	Hot	
	#2 FÖRUTSÄTTNINGAR	25
	2.1 Förutsättningar	27
	Övergripande förutsättningar	
	Befolkning	
	Näringsliv och sysselsättning	
	Infrastruktur	
	Teknisk försörjning	
	Riksintressen	
	Naturvärden	
	Kulturmiljövård	
	Miljö- och riskfaktorer	
	Regional samordning	
	#3 PLANFÖRSLAG	93
	3.1 Mål och strategi	95
	Mål 2030	
	Övergripande mål till 2015	
	Framgångsfaktorer	
	3.2 Planförslag	99
	Planförslaget och de politiska målen	
	En god bebyggd miljö	
	Bebyggelsområden	
	Planer och bestämmelser	
	Jord- och skogsbruk	
	Infrastruktur	
	Teknisk försörjning	
	Naturvärden	
	Kulturmiljövård	
	Miljö och riskfaktorer	
	Övrigt	
	#4 KONSEKVENSER	123
	4.1 Konsekvenser	125
	Lagkrav	
	Miljöbedömning	
	Miljömål	
	Miljökvalitetsnormer	
	Strukturella förändringar	
	Sociala konsekvenser	
	Nollalternativ	
	4.2 Fortsatt planering	135

BILAGOR	Länsstyrelsens granskningsyttrande
	Vara kommuns utlåtande

#VISION & ANALYS

1.1 VARA VISION 2030

1.1 VISION VARA 2030

I Hjärtat av Västra Götaland trivs vi – här finns det goda livet. Hos oss får alla sinnen sin kraft och sitt mod från en positiv miljö med naturliga kulturinslag. Här finns jordmånen för varje idé – liten som stor. Mångfald & entreprenörskap gör att vi vågar – hit är alla välkomna, här ser vi lite längre.

Om Vara vore en smak så är det kanske jordgubb med en liten doft av mörk choklad, mynta och koriander. Jordnära men ändå spännande med en kraftig internationell prägel. Kanske en maffig singel maltsmak från lantligt bryggeri eller varför inte vällagrad Prästost från lokal hovleverantör? Här är allt möjligt i sann entreprenöriell anda. Med maten i centrum finns här en stark kommun med lyskraft över gränserna. Vara är ett givet besöksmål på den kulinariska kartan. Här finns smaken av det goda livet.

Vara känns i hela kroppen; våra vindkraftverk samspelar med historiens vingslag i en blandning av tradition och förnyelse. Vara är en levande kommun som utvecklas och här finns bra och attraktivt boende för alla intressen. I Vara är alla välkomna, här utnyttjas allas fulla potential vilket märks i det mångkulturella Vara. I Vara händer alltid något, detta i kombination med naturens lätta bris som blåser över slätten gör att du letar reda på den där härliga balansen som är så viktig för att må bra. Här känns det goda livet på riktigt.

Livet i Vara luktar så som livet på landet luktar, i samklang med livet i en småstad. Här nyttjas hela kretslopps kedjan, från odling via matbordet till produktion av biogas av avfallet. Alla förnyelsebara energikällor gör oss inte bara oberoende utan också glada ända in i själen och vi tar till oss doften av växande grödor och blommor och växer tillsammans med dem. Vara är ett attraktivt centrum för närproducerade produkter. Centrumet fungerar både som mötesplats och som grogrund för nya idéer, här trivs både människor och företag. Med rötterna i jordbruket blommar nu produktionen av närproducerade varor. Här finns doften av det goda livet.

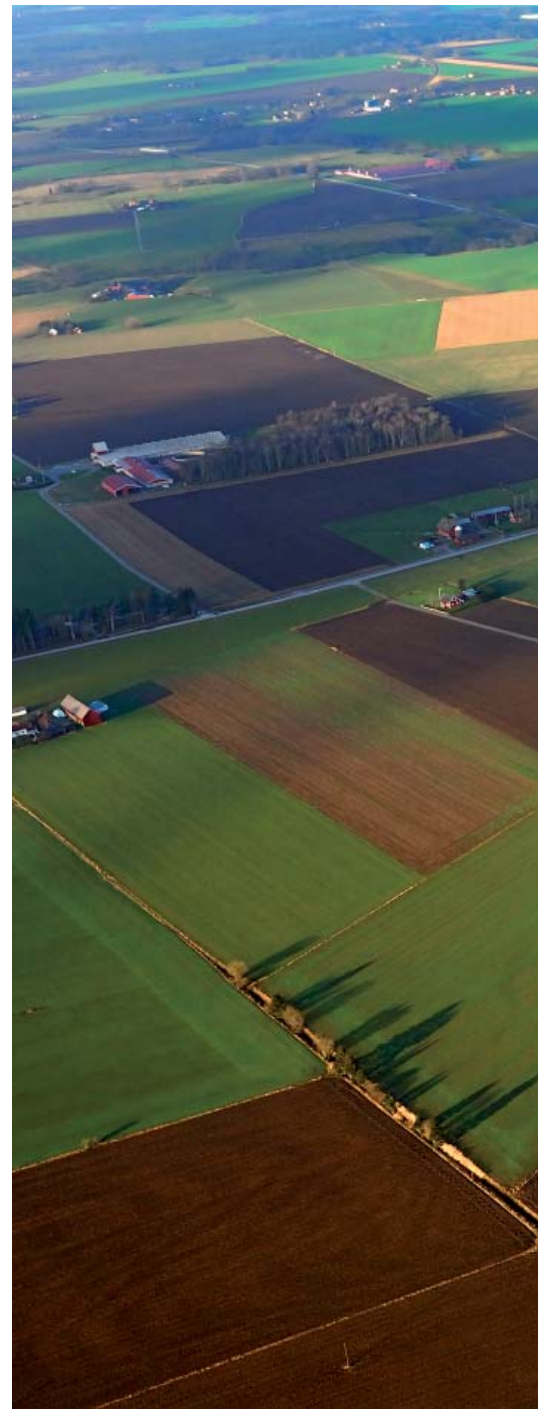
Här ser vi lite längre! Marken är platt som en pannkaka och himlen klarblå och sprider ljuset över nejderna - lyskraften från Vara, småstaden på landet sprider sig vidare över landsbygdens alla blomstrande byar. Lyskraften gör att Vara blir en väl synlig punkt på kartan och med infrastruktur i toppklass krymper världen. Här är en oas för alla, utan trängsel - här tar vi vara på möjligheten att ta ut svängarna lite utöver det vanliga. Vi både kan, törs och vågar! Här ser vi vad det goda livet har att ge.

Ett av de många pendeltågen tutar när det startar sin färd mot Göteborg och ljudet som blandas med myllret från stadens spännande, upplysta gator och torg går som en susning genom öronen för att sprida sig till ett leende på läpparna. Men i Vara finns också tystnaden som får oss att höra fåglarnas ljuva sång och fjärlarnas vingslag. Här hörs det goda livet och tystnaden av det samma.

VARA KOMMUN

1.2 INLEDNING

- Bakgrund
- Vad är en översiktsplan?
- Planprocessen
- Tidigare översiktsplan
- Nya förutsättningar
- Läsanvisning

1.2 INLEDNING

BAKGRUND

Översiktsplanen ska redovisa de viktigaste aktuella politiska målen och tydliggöra deras konsekvenser för mark- och vattenanvändningen.

Den ska vara en vägvisare för en hållbar utveckling i Vara kommun.

Översiktsplanen ska översiktligt visa var bostäder och arbetsplatser långsiktigt ska utvecklas och hur service och infrastruktur ska ordnas. Planen ska därigenom förenkla investeringsbeslut.

Arbetet med översiktsplanen ska stödja lokalt utvecklingsarbete. Kommuninvånare, näringsliv, föreningar och andra har inbjudits att lämna förslag till hur kommunen kan utvecklas. Elevrådet på Lagmansgymnasiet har varit delaktiga i analysarbetet och under samrådet har de föreningar och nätverk som så önskat besökts av planavdelningen för att diskutera och framföra synpunkter.

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Översiktsplanen är en långsiktig kommunal plan för hur mark och vatten ska användas och hur bebyggelsen ska utvecklas. Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en översiktsplan. Planen är inte juridiskt bindande utan vägledande för beslut i kommunen och för andra myndigheter.

Planen ska visa hur den bebyggda miljön ska utvecklas samtidigt som riksintressen och andra allmänna intressen tillvaratas.

Översiktsplanen ska ses som utgångspunkt för detaljplaner och bygglov. Särskilda fördjupningar av översiktsplanen kan göras för viktiga delområden i kommunen.

Enligt förordningen om miljökonsekvensbeskrivning medför genomförandet av översiktplaner betydande miljöpåverkan och planen ska därför miljöbedömmas.

Det är viktigt att översiktplanen är aktuell då den ligger till grund för detaljplaner och bygglov. Den ska spegla de politiska bedömningarna i kommunen. Beslut om översiktplanens aktualitet ska tas varje mandatperiod.

PLANPROCESSEN

Organisation

Kommunstyrelsens arbetsutskott är politisk ledningsgrupp för arbetet med översiktsplanen. Kommunfullmäktige har tidigt deltagit i arbetet med, och beslutat om, de delar som utgör vision för framtiden och som formulerar målen för kommunens utvecklingsarbete. Det praktiska arbetet med översiktsplanen har utförts av Samhällsbyggnads-förvaltningens plan- och byggenhet. Samtliga kommunala förvaltningar har varit engagerade i arbetet.

Information

Information om den nya översiktsplanen har lämnats fortlöpande på kommunens hemsida, där det också funnits möjligheter för kommuninvånarna att lämna synpunkter och komma med idéer.

Samråd

Efter beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott, sändes ett förslag till översiktsplan ut för samråd. Under samrådstiden hölls ett antal informationsmöten där intresseföreningar och enskilda fick möjlighet att diskutera planen och dess innehåll.

Alla synpunkter som lämnades in under samrådstiden sammanställdes i en samrådsredogörelse och blev underlag för ändringar.

Utställning

Efter att planen ändrats efter samrådet ställdes översiktsplanen ut för granskning under två månader. Detta innebar ett nytt tillfälle för de politiska partierna, intresseföreningar, statliga myndigheter och enskilda att lämna synpunkter. Länsstyrelsens yttrande finns med som en del av översiktsplanen. Övriga synpunkter redovisas i ett utlåtande där det även redogörs för ytterligare bearbetning av översiktsplanen.

Antagande

Kommunfullmäktige ska anta den färdiga översiktsplanen. Beslutet kan överklagas. I huvudsak kan endast brister i den formella hanteringen av planen, inte innehållet, överklagas. Fullmäktiges beslut vinner laga kraft tre veckor efter protokollets justering.

Aktualitet

Översiktsplanen ska tas upp för aktualitetsprövning i kommunfullmäktige minst en gång varje mandatperiod. Inför detta beslut ska länsstyrelsen redovisa de statliga intressen som kan vara av betydelse för kommunens beslut.

TIDIGARE ÖVERSIKTSPLAN

Den gällande översiktsplanen ÖP-90 antogs av kommunfullmäktige i september 1992 och har sedan inte reviderats. Den har däremot kompletterats med fördjupningar för Varas, Kvänums och Vedums tätort samt för Borga och med en vindkraftsplan.

Samhällsutvecklingen i stort, utvecklingen inom kommunen och nya förutsättningar och mål har medfört att kommunen valt att ta fram en ny översiktsplan.

NYA FÖRUTSÄTTNINGAR

Utvecklingstendenser

Under de 20 år som gått sedan den förra översiktsplanen diskuterades har mycket stora förändringar skett i omvärlden. De påverkar på olika sätt förhållandena och förutsättningarna även i Vara kommun.

Globaliseringen är en övergripande utvecklingsföreteelse och omfattar alla områden från ekonomi och handel till åsikter och miljöproblem. Den understöds av förbättrade kommunikationer och nya media. Den innebär nya möjligheter för handel och samarbete på en vidgad marknad men också ökad konkurrens. Den hårdnande konkurrensen påverkar såväl näringsliv som offentlig verksamhet och ställer ökade krav på ett aktivt utvecklingsarbete och

**Kommunens
översiktsplaner:**
ÖP -90

**Fördjupningar av
översiktsplanen:**
Vara -97
Kvänum -00
Vedum -02
Riktlinjer för vindkraft
-07
Borga -11

en framsynt planering.

Den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och ett flyttningsmönster som tycks innebära växande storstäder och minskad befolkning i mindre orter och på landsbygden kan bli en av samhällsplaneringens stora utmaningar.

Hållbar utveckling

Under de senaste decennierna har en ny insikt vuxit fram kring miljöfrågornas betydelse och nödvändigheten av att verka för en hållbar samhällsutveckling, ett samhälle som inte överutnyttjar tillgängliga resurser. Denna insikt har resulterat i en rad överenskommelser och lagar som påverkar samhällsplaneringen. Även det ökande samarbetet inom regionen, Europa och världen påverkar planeringen. Regeringen har identifierat fyra strategiska utmaningar för hållbar utveckling:

- **Bygga samhället hållbart.**
- **Stimulera en god hälsa på lika villkor.**
- **Möta de demokratiska utmaningarna.**
- **Främja en hållbar tillväxt.**

FN

Mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna är universiella och gäller för alla och envar. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna i grundlagarna. I de mänskliga rättigheterna ingår även rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen.

Agenda 21

Med Agenda 21, som antogs vid FN konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992, fick kommunerna ett tydligt ansvar för att driva på arbetet för en hållbar utveckling.

Habitatagendan är ett försök att omsätta Agenda 21 till förutsättningarna i städer och tätorter. Den betonar boendet och människornas livsvillkor i vardagen. Översiktsplanearbetet framhålls som ett viktigt verktyg i arbetet med att skapa ett hållbart samhälle.

Det internationella miljö- och klimatsamarbetet har med varierande framgång fortsatt bland annat med överenskommelser i Kyoto och Köpenhamn.

EU

Sverige är sedan mer än ett decennium medlem i den europeiska unionen. Många av de beslut som påverkar samhällsutvecklingen fattas nu i unionens parlament. EU-kommisionens tillväxtstrategi för EU lyder ”smart och hållbar tillväxt för alla”. En anpassning sker av medlemslänternas lagstiftning till en gemensam lagstiftning. Allt fler områden påverkas av medlemskapet. Inom EU pågår arbetet med en sammanhållen regionalutvecklingsplanering, det så kallade ESDP arbetet. Kommunerna bör ha ett EU perspektiv på sitt utvecklingsarbete, vilket även bör komma till uttryck i översiktsplanen.

Ett exempel på gemensam lagstiftning är det ramdirektiv för vatten som antogs år 2000. Syftet är att en god ekologisk vattenstatus ska uppnås och bibehållas.

Direktivet innebär nya bestämmelser för medlemsländernas vattenplanering och vattenvård. Förvaltningen av de samlade vattenresurserna ska utgå från de naturliga avrinningsområdena, vilket bland annat ställer krav på mellankommunal samverkan.

Miljölagstiftning

Miljöbalken gäller sedan 1999 och är direkt kopplad till målet om hållbar utveckling. Här behandlas särskilt skyddet av människors hälsa och av miljön, den biologiska mångfalden och värdefull natur- och kulturmiljö. Miljöbalken ska främja en användning av mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt för att trygga en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning. Hushållning med material, råvaror och energi liksom återanvändning och återvinning ska främjas och kretslopp eftersträvas.

Miljö kvalitetsmål

Riksdagen har ställt upp 16 nationella miljö kvalitetsmål, som tillsammans med riksdagens övriga riktlinjer för effektiv och hållbar resursanvändning ska vara vägledande för fysisk planering och samhällsbyggande.

Miljö kvalitetsmålen vilar på fem grundläggande värden:

1. **Att främja människors hälsa**
2. **Att värna den biologiska mångfalden**
3. **Att ta tillvara de kulturhistoriska värdena**
4. **Att bevara ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga**
5. **Att trygga en god hushållning med naturresurserna**

Länsstyrelsen i Västra Götaland har gjort en regional anpassning och konkretisering av de nationella miljömålen. En fortsatt nedbrytning till kommunal nivå pågår. Översiktsplanarbetet ska vara en del i detta arbete.

Transportpolitiskt mål

Riksdagen har satt upp ett övergripande mål för svensk transportpolitik. Detta är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet.

Ny infrastruktur

Under 1990-talet utfördes en förstudie för ombyggnad av E20 till fyrfältsväg från Vårgårda till Holmestad. Sedan dess har omfattande insatser gjorts för att påverka utbyggnaden av fyrfältsväg hela sträckningen mellan Göteborg och Stockholm. För Vara kommun innebär en ombyggnad att vägen till stora delar får en helt ny sträckning och stora markområden påverkas.

Synen på järnvägsförbindelsernas betydelse för framtidens person- och godstransporter har ändrats radikalt sedan 1990. För Vara kommun är det angeläget att Älvsborgsbanans roll i infrastrukturen blir belyst.

Under den senaste tioårsperioden har ett stort antal allt större vindkraftverk uppförts i landet och inte minst på slätten söder om Vänern. Utbyggnaden har starkt stöd i den statliga energipolitiken och gynnas av de höjda energipriserna. Varaslätten är relativt tätbefolkad, vilket innebär att vindkraftsutbyggnaden får omfattande konsekvenser för den framtida markanvändningen.

De 16 miljö kvalitetsmålen

Begränsad klimatpåverkan

Frisk luft

Bara naturlig försurning

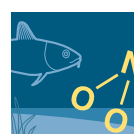
Giftfri miljö

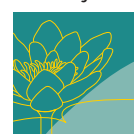
Skyddande ozonskikt

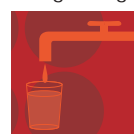
Säker strålmiljö

Ingen övergödning

Levande sjöar och vattendrag

Grundvatten av god kvalitet

Hav i balans samt levande kust och skärgård

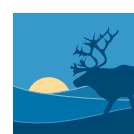
Myllrande våtmarker

Levande skogar

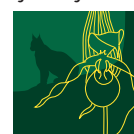
Ett rikt odlingslandskap

Storslagen fjällmiljö

God bebyggd miljö

Ett rikt växt- och djurliv

Folkhälsomål

Regeringen har satt upp det övergripande målet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Detta övergripande mål är sedan uppdelat i elva målområdena för folkhälsa. De mål som är viktigast för samhällsplaneringen är:

- **Delaktighet och inflytande i samhället.**
- **Ekonomiska och sociala förutsättningar.**
- **Barn och ungas uppväxtvillkor.**
- **Miljöer och produkter.**
- **Ökad fysisk aktivitet.**

LÄSANVISNING

Översiktsplanen är uppdelad i tre avsnitt:

Vision och analys- Vad vill vi uppnå?

I detta avsnitt presenteras den vision som finns för Vara kommun. Avsnittet innehåller även en analys av kommunen idag och de styrkor, svagheter, möjligheter och hot som finns.

Förutsättningar- Vilka förutsättningar har vi?

I detta avsnitt presenteras utifrån olika teman hur kommunen ser ut idag, samt den förväntade utvecklingen.

Planförslag- Hur uppnår vi vår vision?

I detta avsnitt presenteras kommunens strategi för att nå upp till visionen och vad detta betyder för användandet av mark- och vattenområden.

Konsekvenser- Vad får planförslaget för konsekvenser?

I detta avsnitt beskrivs konsekvenser av planen, främst med fokus på miljön.

Hela ÖP

#1
VISION & ANALYS

Vad vill vi uppnå?

#2
FÖRUTSÄTTNINGAR

*Vilka förutsättningar har vi?
Hur ser det ut i Vara kommun idag?*

#3
PLANFÖRSLAG

Hur uppnår vi vår vison?

#4
KONSEKVENSER

*Vad får planförslaget för
konsekvenser?*

"Snabbversion"

#1
VISION & ANALYS

+

#3
PLANFÖRSLAG

Vara idag!

#2
FÖRUTSÄTTNINGAR

Konsekvenser

#4
KONSEKVENSER

#1 VISION & ANALYS

1.3 ANALYS

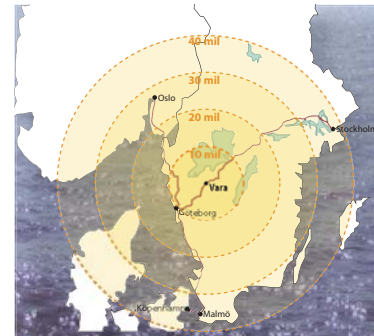
Styrkor
Svagheter
Möjligheter
Hot

1.3 ANALYS

Analysen och visionen är antagen av fullmäktige, KS 34/2010. Den togs fram under ett seminarium våren 2011 då fullmäktiges medlemmar med hjälp av SWOT-metoden gjort en analys av kommunens situation. Metoden innebär identifiering av kommunens styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

STYRKOR

Varas geografiska läge
Vara kommun har en central placering i Västra Götalandsregionen och ligger även strategiskt utmed E20, Älvsborgs- och Kinekullebanan.

Entreprenörsandan

Vara kommun är traditionellt en jordbrukskommun och från bland annat jordbruket har det utvecklats en mängd olika företag.

Järnväg och kommunikationer

Det är lätt att ta sig till och från Vara kommun både med egen bil och med kollektivtrafik.

Föreningsliv

Vara kommun är föreningsstätt med ett varierat utbud av föreningar.

Kultur

Kulturen är lättillgänglig i kommunen. Med teatersällskapen, den offentliga konsten och konserthuset är kulturen alltid nära.

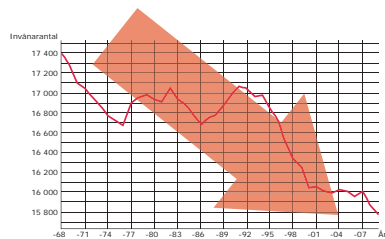

SVAGHETER

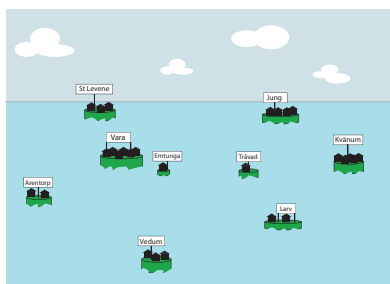
Fastighetsmarknaden
Fastighetspriserna i kommunen är låga vilket medför en rädsla för att investera. I tätorterna är det brist på lägenheter.

Dåliga kommunikationer inom kommunen
Det går dåligt med kollektivtrafik mellan tätorterna i kommunen.

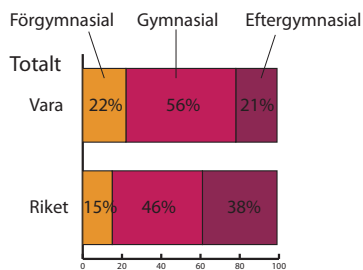
Sviktande befolkningstrend
Invånarantalet i kommunen sjunker.

För få kvinnliga arbetsplatser
I kommunen finns få typiskt kvinnliga arbetsplatser.

Bytänkande
Kommuninvånarna ser inte kommunen som en helhet utan värnar mest om sin egen tätort.

Låg utbildningsnivå
Jämfört med övriga landet är utbildningsnivån i kommunen låg.

MÖJLIGHETER

Bra boende

Tomtmark för nybyggnation av både enfamiljsvillor och flerbostadshus finns tillgänglig.

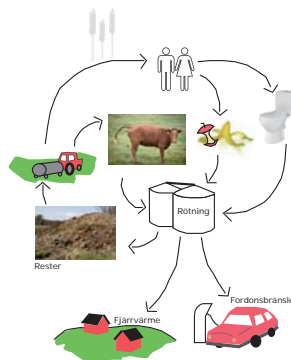

Fler jobb och näringsgrenar

Näringslivet i Vara kommun kan utvecklas så att fler näringsgrenar skapas och även fler jobb.

Kommunikationer

Snabbare och bättre kommunikationer gör kommunen mer attraktiv. När E20 byggs ut till motorväg och kollektivtrafikens turtäthet ökar har betydligt fler personer möjlighet att arbeta- och studiependla till och från kommunen.

Energiproduktion

I kommunen finns goda förutsättningar för förnyelsebar energiproduktion så som vindkraft och biogas.

HOT

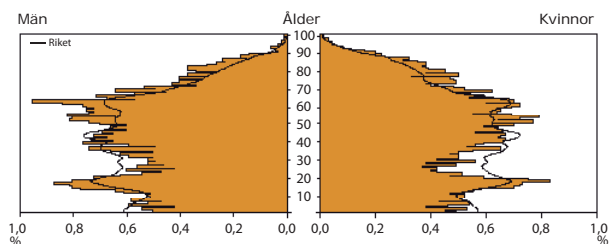

Avveckling av skola

Minskande barnkullar kräver stora förändringar av skolan. Ett minskat söktryck till Lagmansgymnasiet försvarar för skolan att behålla alla inriktningar.

Demografi

Andelen äldre i Vara kommuns befolkning ökar medan andelen unga minskar. Detta innebär att färre personer i arbetsför ålder måste försörja fler äldre.

2.1 FÖRUTSÄTTNINGAR

Övergripande förutsättningar

Befolkning

Näringsliv och

sysselsättning

Infrastruktur

Teknisk försörjning

Riksentressen

Naturvärden

Kulturmiljövård

Miljö- och riskfaktorer

Regional samordning

2.1 FÖRUTSÄTTNINGAR

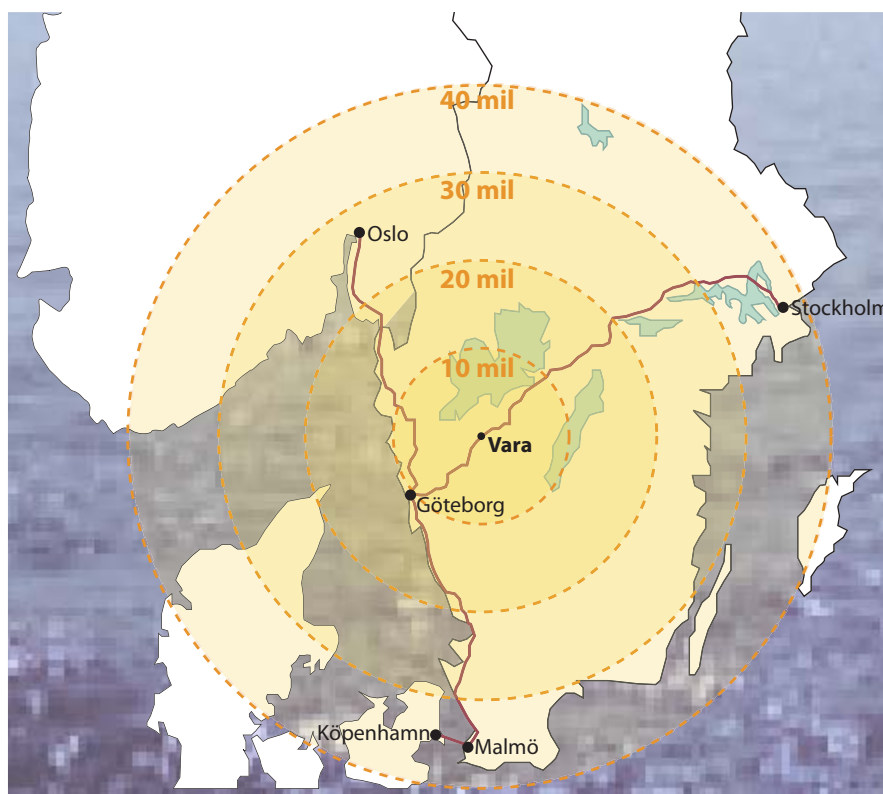
ÖVERGRIPANDE FÖRUTSÄTTNINGAR

(April 2013)

Vara i världen

Vara kommuns placering i Sverige är geografiskt sett mycket strategisk. Inom en 40 miles radie nås Skandinaviens alla tre huvudstäder, Köpenhamn, Stockholm och Oslo, samt Sveriges tre största städer, Stockholm, Göteborg och Malmö. Till Sveriges näst största flygplats Landvetter är det nio mil och därifrån kan man ta sig vidare ut i världen. Inrikesflyg till Stockholm kan man ta ifrån Trollhättan flygplats som ligger cirka fem mil ifrån Vara.

Varas placering i Skandinavien

Internationalisering

Vara kommun har sex vänorter i sex olika europeiska länder, Danmark, England, Estland, Finland, Norge och Spanien. Kommunen har även skapat en rad kontakter i Europa, Asien, Afrika och Sydamerika genom olika internationella projekt.

Millenniekommun

Vara är en millenniekommun, vilket innebär att kommunen arbetar aktivt för att bidra till att millenniemålen blir uppfyllda efter de förutsättningar som finns i kommunen¹. Vara kommun jobbar bland annat med att skolorna ska ha Grön flagg samt kunskapsutbyte med andra länder.

FNs millenniemål

År 2000, samlades världens ledare till det så kallade millennietoppmötet i FN-högkvarteret i New York. Världens länder enades då om åtta millenniemål för att halvera fattigdomen i världen till år 2015.

www.millenniemalen.nu

1

www.millenniekommun.se/

Kommunen i regionen

Vara kommun ligger mitt i Västra Götalandsregionen. De största närmsta städerna är Göteborg (500 000 inv), Borås (66 000 inv), Trollhättan (46 000 inv), Skövde (34 000 inv), Lidköping (25 000 inv) och Vänersborg (21 000 inv). Det är lätt att ta sig från Vara till de största städerna i Sverige både med hjälp av E20, som går genom Vara och förbinder Stockholm och Göteborg med varandra, och med Älvsborgsbanan, som går genom kommunen och ansluter till Västra Stambanan som går till Göteborg och Stockholm. Det är 387 km till Stockholm, 96 km till Göteborg och 365 km till Malmö.

För regionen finns en vision ”Vision Västra Götaland- Det goda livet”. Det goda livet definieras av:

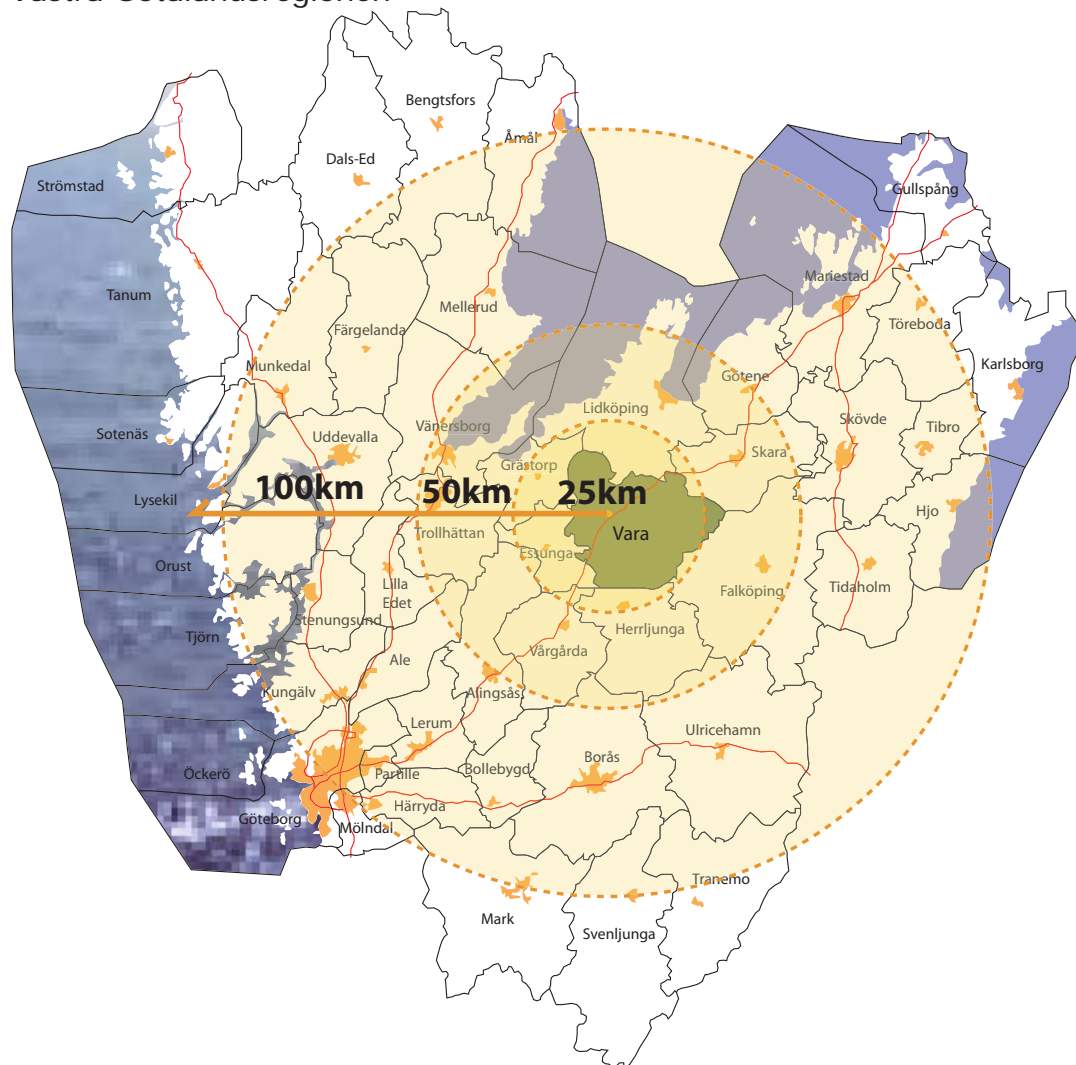
- En god hälsa
- Arbete och utbildning
- Trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet
- En god miljö där de förnybara systemen värnas- naturen, boendet och arbetslivet
- Möta behoven hos barn och ungdomar
- Uthållig tillväxt, som skapar resurser för alla, och ett rikt kulturliv².

Västra Götalandsregionen

I regionen bor nästan 1,6 miljoner invånare, vilket utgör 17 procent av Sveriges befolkning. Regionen består av 49 kommuner med en varierande befolkningsmängd, från 4 700 invånare i Dals-Ed till drygt 500 000 invånare i Göteborg.

Fakta om Västra Götaland 2011, Västra Götalandsregionen

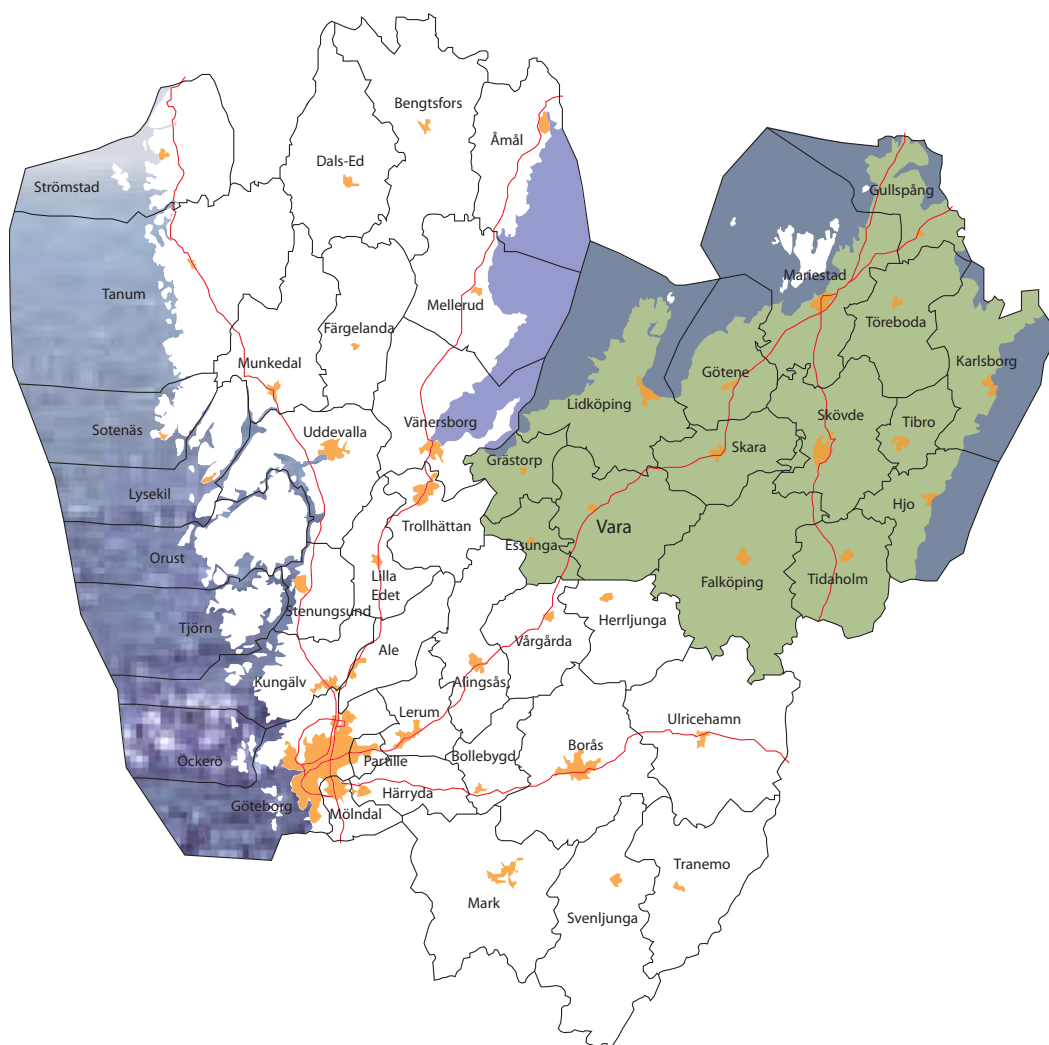
Västra Götalandsregionen

Skaraborgs Kommunalförbund

Vara kommun bildar tillsammans med 14 andra kommuner Skaraborgs kommunalförbund. Skaraborg är en regional samarbetsorganisation som möjliggör en enklare och mer rationell hantering av mellankommunala frågor. Skaraborgs kommunalförbund har fem fokusområden; Näringsliv, Kunskapsutveckling, Infrastruktur, Kultur och Hälsa. Från 1634 till 1997 var Skaraborg ett eget län med Mariestad som residensstad³. Nu tillhör Vara kommun Västra Götalands län med Göteborg som residensstad.

Skaraborg

VARA KOMMUN

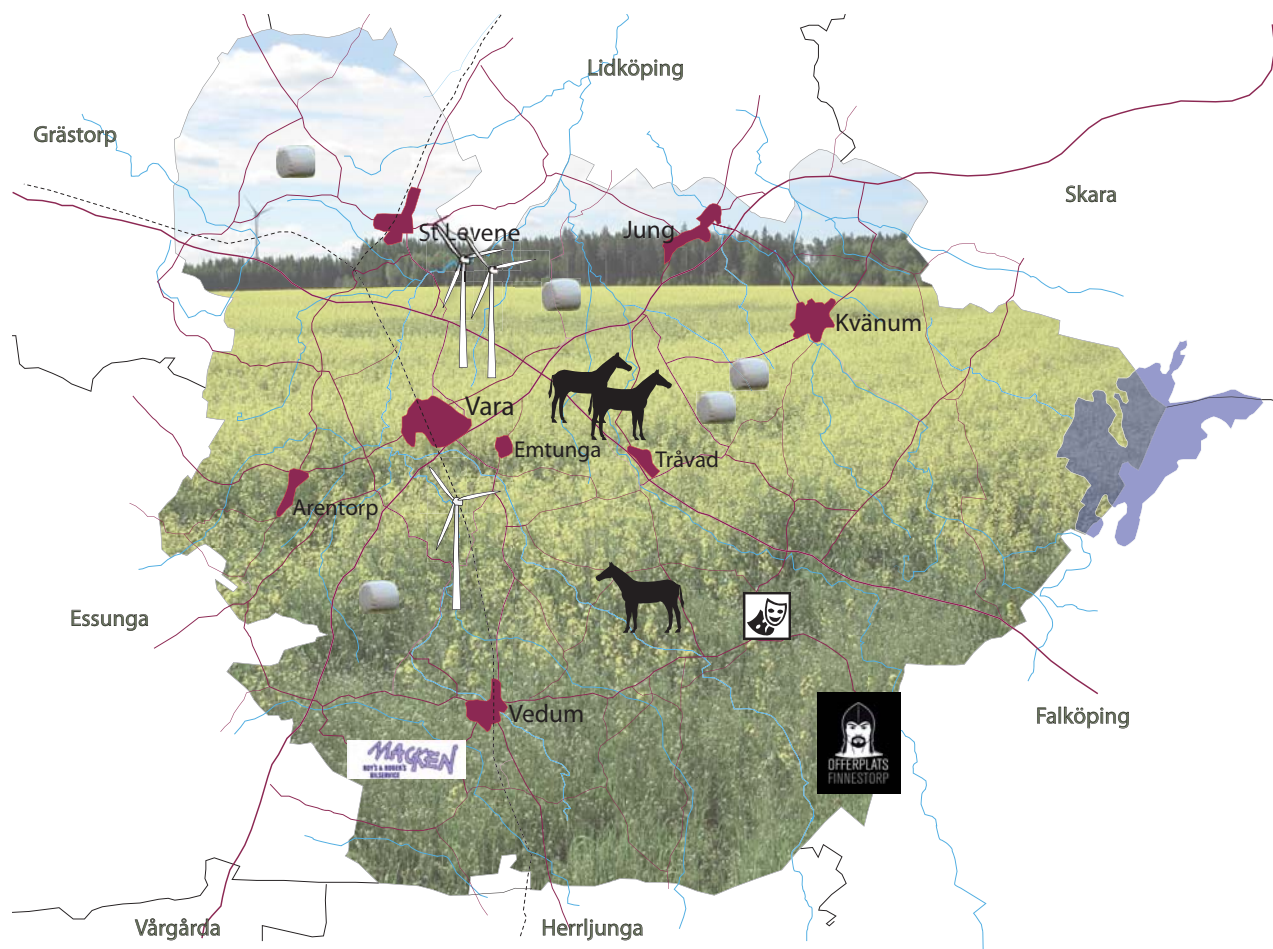
Vara kommun

Vara kommun har cirka 15 700 invånare, ungefär hälften av dessa bor i någon av tätorterna och den andra hälften bor på landsbygden. Till ytan är kommunen 703.66 km² varav ca 3 km² är vattenareal. Vara kommun ligger i landskapet Västergötland och är en del av Västgötaslätten⁴.

³ www.skaraborg.se

⁴ www.vara.se

Vara kommun

Historia

Vara kommun ligger i hjärtat av en kulturbygd med tusenåriga traditioner och historia. Området kring Levene har en speciell historisk betydelse. Vid arkeologiska utgrävningar har en rad fynd gjorts. Levene äng inrymmer ett av Västergötlands största gravfält.

I Sparlösa finns ett av vårt lands allra tidigaste historiska dokument, den unika Sparlösastenen från 800-talet. Den är känd för sina speciella bilder och för att två olika runalfabet använts.

I Long bodde troligen Eskil Lagman, Birger Jarls äldre bror. Det är sannolikt att Eskil kan ha varit inblandad i Västgötalagens utformning. Efter Eskil Lagmans död kan det ha varit så att Birger Jarl ärvde gården. Kanske var det här på gården i Long som Birger Jarl dog och stod lik innan han begravdes i Varnhems klosterkyrka år 1266.

Larv och dess omgivning har också haft en central betydelse. Det tyder alla gravhögar och domarringar på.

De lätta jordarna i slättlandets utkant och kring höjdpartierna odlades först och här fanns de första bybildningarna. Under 1800-talet utvecklades jordbruksmetoderna. Den hästdragna stålplögen blev allmän och dikningsmetoderna förbättrades vilket innebar att de tunga lerjordarna kunde odlas upp. Livsmedelsproduktionen och därmed befolkningen ökade. Kvarnar,

Sparlösastenen

Foto: Rolf Broberg

mejerier och smedjor, tegelbruk och sågar anlades, oftast där det fanns tillgång till vattenkraft.

Utbyggnaden av järnvägssystemet under den senare delen av seklet möjliggjorde storskalig transport och export av jordbruksproduktionens överskott. Där de geografiska förutsättningarna var goda, vid bybildningar och korsningar med gamla färdvägar byggdes järnvägsstationer. Kring dessa utvecklades stationssamhällen med siloanläggningar, kvarnar och handelsbodas. Nästan alla orter på Varaslätten har utvecklats som stationssamhällen.

År 1867 färdigställdes järnvägen Uddevalla-Vänern-Herrljunga som fick stationer i Håkantorps, Vara och Vedum. Järnvägen Lidköping-Håkantorps tillkom 1877 med station i Stora Levene. Slutligen färdigställdes järnvägen Västergötland-Göteborg år 1900 med stationer i Öttum, Kvänum, Stora Hov, Tråvad, Emtunga, Vara, och Tumleberg. De båda först nämnda som fortfarande trafikeras breddades senare till normal spårvidd, Lidköpingsbanan så sent som 1953. Elektrifieringen inom området för nuvarande Vara kommun tog fart efter 1908 då en huvudlinje från Trollhätte kraftverk drogs fram till Skara och Skövde. I Håkantorps byggdes en stor sekundärstation för vidare distribution över slätten. Elektrifieringen förändrade livsvillkoren och skapade nya möjligheter för kvarnar, mekaniska verkstäder, snickerier och annan industriell verksamhet, ofta med anknytning till jordbruksnäringen.

Nuvarande Vara kommun består av 24 ursprungliga kommuner, bildade 1863 och motsvarande var sin socken.

Vid kommunreformen 1952 bildades de fem storkommunerna Kvänum (av de tidigare kommunerna Edsvära, Fyrunga, Jung, Kvänum, Norra Vånga och Öttum), Larv (av Larv, Långjum och Tråvad), Levene (av Levene, Long, Slädene och Sparlösa), Ryda (av Hällum, Naum, Ryda, Skarstad, Södra Kedum och Önum) och Vedum (av Bitterna, Eling, Laske-Vedum och Södra Lundby) medan Vara köping förblev oförändrad.

Levene, Ryda och Vedum gick 1967 samman med Vara köping, som från 1971 blev Vara kommun i samband med att enhetlig kommuntyp infördes. Nästa ombildning skedde 1974, då även kommunerna Kvänum och Larv samt Essunga tillfördes. Essunga bröts ut 1982 till en ny kommun inom de gränser som fanns 1952.

Tätorter

Vara

Vara är centralort i kommunen och har ett stort serviceutbud. Här bor 3 955 invånare som har tillgång till förskola, skola, gymnasieskola, äldreboende, simhall, vårdcentral, bibliotek, fotbollshall med mera. I Vara finns även en mängd affärer med ett rikt och varierat utbud. I Vara ligger det välbesökta konserthuset.

Vara har vuxit upp som handels- och tingsplats vid Wara by efter att en station byggdes här när järnvägen Uddevalla-Vänern-Herrljunga drogs fram 1867. Läget mitt emellan omgivande städer visade sig vara fördelaktigt. Vara drog snart till sig köpmän och näringsidkare av olika slag. Som mest fanns 16 spannmålsmagasin i tätorten som 1894 fick privilegium som köping. Utvecklingen gynnades ytterligare när Vara köping blev järnvägsknut då Västgötabanen till Göteborg anlades. Kung Oscar II förrättade invigning av järnväg och nytt stationshus.

Program för gestaltning av det offentliga rummet i Vara

För Vara finns ett gestaltungsprogram som antogs i januari 2009.

Karaktäristiskt för dagens Vara är alla alléer. Alléerna förtydligar viktiga punkter i staden och ger grönska och rumslighet åt gatan.

Vara har fyra viktiga målpunkter:

1. Torget
2. Stationsområdet
3. Konserthuset/vårdcentralen
4. Handelsområdet Axet

Kvänum

Kvänum är serviceort i kommunens östra del och har cirka 1 300 invånare. Här finns förskola, skola, äldreboende, simhall, vårdcentral, biblioteksfilial, sporthall med mera. Kvänum är främst känt för sin entreprenörsanda, på orten ligger en mängd nationellt och internationellt verksamma företag. Ett besöksmål på orten är hotellet med restaurang, konferens och bowling.

Kvänum byggdes upp från slutet av 1800-talet kring järnvägsstationen och intill den äldre kyrkbyn. Här möttes Västgötabanan och fyra viktiga landsvägar.

Vedum

Vedum är den andra serviceorten i kommunen och viktig för kommunens södra del. I Vedum bor cirka 900 invånare som har nära tillgång till förskola, skola, äldreboende, biblioteksfilial, sporthall med mera. Vedum har också ett levande centrum med bageri, pizzeria och ett antal andra affärer. Vedum är nationellt känt för sin kök- och badrumstillverkning.

St Levene

Levene ligger i kommunens norra del och är serviceort med cirka 800 invånare. I Levene finns bland annat förskola, skola, mataffär, café, sporthall och badplats. På orten finns även en del företag och industrier, störst är sågverket. Välbesökta utflyktsmål är naturreservatet Levene Äng med gravfält och runstenen vid Levene kyrka.

Stora Levene har vuxit fram som stationssamhälle och handelsplats vid järnvägen mellan Lidköping och Håkantorp väster om den gamla kyrkbyn med anor från medeltiden.

Arentorp

I Arentorp finns förskola 1-5 år, grundskola upp till år 6 och fritidshem. Skolan ligger naturskönt beläget med skogen och slätten in på knutarna. Samhället har cirka 450 invånare.

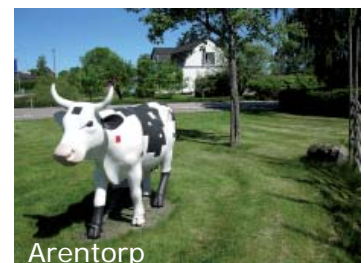
Arentorp har varit stationssamhälle längs Håkantorp- Tumblebergsbanan.

Tråvad

I Tråvad bor cirka 450 invånare. Ån Lidan ger karaktär åt samhället. Här finns en bad- och fritidsanläggning med bland annat omklädningsrum, dusch, kiosk och grillmöjligheter. I Tråvad finns förskola 1-5 år, grundskola upp till år 3 och fritidshem. Här finns flera betydelsefulla industriföretag.

Jung

I Jung finns förskola 1-5 år, grundskola upp till år 3 och fritidshem. Utmärkande för bygden är det öppna och platta landskapet. Det bor cirka 400 personer i Jung.

Emtunga

Emtunga ligger strax utanför Vara och mellan dessa tätorter finns det en gång- och cykelväg. I Emtunga ligger Önums friskola med förskolan 1-5 år och grunskola upp till år 5. Även idrottsplatsen Mossbrott ligger på cykelavstånd från samhället. I Emtunga bor cirka 250 invånare.

Landsbygden

Vara kommun är en landsbygdskommun. Mellan de olika tätorterna och i odlingslandskapet finns fina miljöer för ett lugnt och avskilt boende. Landsbygden i kommunen är tätbefolkad med en mängd stora och små företag där jordbruksföretagen är dominerande.

Kommunomfattande översiktsplan

Den gällande översiktsplanen ÖP-90 antogs av kommunfullmäktige i september 1992. Det var den första översiktsplanen för kommunen som upprättades efter att plan- och bygglagen började gälla 1987 och har sedan inte reviderats. Den har däremot kompletterats med fördjupningar för tätorterna Vara, Kvänum och Vedum samt för vindkraftsfrågorna och Borga området.

Översiktsplanen har under nära 20 år varit en betydelsefull kunskapskälla och vägledande för planering och lokalisering. Samhällsutvecklingen, utvecklingen inom kommunen och nya förutsättningar och mål har medfört att kommunen beslutat upprätta en ny översiktsplan.

Globaliseringen är den allt övergripande förändringen. Infrastruktur, telekommunikationer, demografi, energi, miljö och klimat är planeringsområden där stora och betydelsefulla förändringar skett.

Fördjupningar av översiktsplanen

I ÖP-90 tog kommunen ställning till de övergripande förutsättningarna för tätortsstrukturen och användningen av mark och vatten. Behovet uppstod snart att studera de större tätorterna mer detaljerat. Detta gällde också vindkraftfrågorna, som inte alls var aktuella när översiktsplanen upprättades. Till fördjupningarna kan även riktlinjerna för bostadsförsörjningen räknas.

Vara

Fördjupningen av översiktsplanen för Vara tätort antogs 1997 och är till stora delar ännu ett aktuellt och användbart underlag för detaljplanarbetet. Den är till betydande delar genomförd men bör inom de närmsta åren tas upp till förnyad diskussion och för nya ställningstaganden kring framtida utbyggnad av bostäder, Södra Ringleden m.m. I planen behandlas befintlig bebyggelse, förändringsområden och framtida utbyggnadsmöjligheter för olika ändamål. Även grönstrukturens betydelse behandlas. Omvandlingen av industritippområdet vid Nedervera till ett viktigt grön- och rekreationsområde är en betydelsefull fråga.

Kvänum

Fördjupningen av översiktsplanen för Kvänum antogs år 2000 och har fortfarande en hög grad av aktualitet. Den är vägledande för detaljplanarbetet i Kvänum och behandlar bland annat lämpliga områden för fortsatt utbyggnad av industri och bostäder. Den behandlar också Kvänums speciella tillfartsproblematik.

Vedum

Fördjupningen av översiktsplanen för Vedum antogs 2002 och är fortfarande till huvuddragen aktuell och användbar i detaljplanearbetet. En översyn bör göras när det gäller utbyggnadsområden främst för industriverksamhet.

Borga

Fördjupningen av översiktsplanen för Borgaområdet antogs 2010. Planen omfattar ca 500 ha mark söder om riksväg 47 vid korsningen med länsvägarna 2619 och 2650 och upprättades för att klargöra förutsättningarna för en stor anläggning för hästsport med tillhörande bostäder och serviceanläggningar.

Tematiska tillägg

Vindkraft

Under det senaste decenniet har intresset för att utnyttja vindenergiressurerna på slättlandet söder om Väneren resulterat i ett stort antal vindkraftverk, varav hittills cirka 40 inom Vara kommun. Redan 2004 beslutades att riktlinjer för vindkraftsutbyggnaden skulle upprättas i form av en fördjupning av översiktsplanen. Den första planen antogs 2006 och redovisar framför allt inom vilka områden det inte är lämpligt att uppföra vindkraftverk och vilka avstånd som rekommenderas till bostadsbebyggelse mm. Riktlinjerna reviderades redan följande år. En ytterligare översyn har påbörjats inom ramen för översiktsplanen.

Bostadsförsörjningen

Sedan 2002 har Vara kommun upprättat riktlinjer för bostadsförsörjningen som en del i den översiktliga planeringen. Riktlinjerna antas av kommunfullmäktige och redovisar den aktuella situationen när det gäller kommunens markinnehav, planlagd mark för bostäder och lediga småhustomter. Den ger också uttryck för kommunens övergripande syn på bostadsbyggandet. Riktlinjerna är senast reviderade 2009. Förutom dessa riktlinjer finns ett detaljerat bostadsbyggnadsprogram.

BEFOLKNING

Regionens demografi

Vara kommun ingår i Västra Götalands län som har nästan 1,6 miljoner invånare. År 2020 beräknas befolkningen i Västra Götalands län vara 1,66 miljoner enligt en befolkningsprognos som Västra Götalands regionen låtit göra. Detta innebär en befolkningstillväxt på 0,5 %. Denna procentsats är något högre än den genomsnittliga ökningen i landet. Befolkningstillväxten beräknas dock bli ojämn inom länet. Göteborg är länets största stad, drygt hälften av länets befolkning bor i Göteborgsregionen. Det är även här den största befolkningsökningen beräknas ske.

Störst befolkningsökning kommer att ske i åldersklassen 65 år och äldre på grund av de stora barnkullarna som föddes på 40-talet. Detta gäller även för resten av landet⁵.

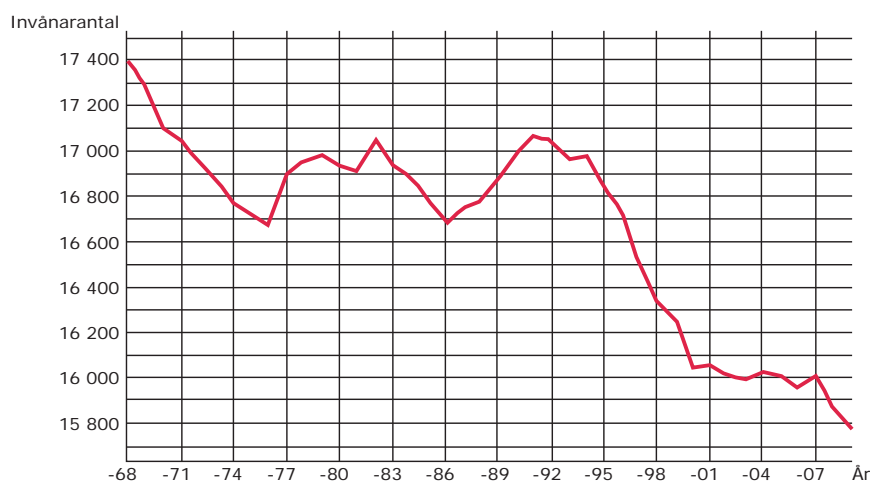
5

Befolkningsprognos Västra Götaland 2009-2020, Fakta & Analys 2009:1

Kommunens demografi

Folkmängden i Vara kommun har sedan 1980 sakta sjunkit bortsett från en ökning under början av 90-talet. Denna ökning berodde på både ett stort antal födda barn och inflyttning till kommunen. Den 31 mars 2012 hade Vara kommun 15 657 invånare⁶.

Befolkningsutveckling i Vara kommun

En befolkningsprognos har gjorts för kommunen. Under prognosperioden 2010-2030 beräknas folkmängden i Vara kommun minska med 358 invånare till 15 413 personer. Den största anledningen till minskningen är att det inte föds lika många som det dör. Prognosen beräknar att det i medeltal föds 151 barn/år och att det dör 180 personer/år, detta blir ett underskott på 29 personer/år. Antalet barn per kvinna i Vara kommun beräknas bli två, medan det på riksnivå beräknas bli 1,8 barn.

Många lämnar Vara kommun efter gymnasieåldern, framförallt tjejer, för att till exempel studera eller jobba på annan ort.

Befolkningsutveckling

1980	16 932
1990	16 997
2000	16 044
2009	15 771
2010	15 762
2030	15 413 (prognos ⁷)

Åldersfördelning

Åldersfördelningen i Vara kommun skiljer sig något ifrån landet som helhet. Åldersgruppen 45-79 år är överrepresenterad medan 0-6 år och 20-44 år är

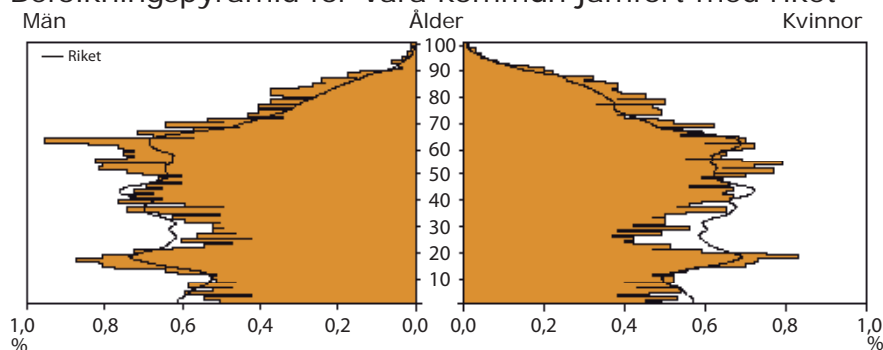
6 www.scb.se, Folkmängd i riket, län och kommuner 31 mars 2012

7 Befolkningsprognos 2010-2030 Vara kommun, Statisticon AB

underrepresenterad.

Antalet personer i åldern 65-80 år kommer att öka markant medan antalet 13-23 åringar samt 40-64 åringar kommer att minska enligt prognosen för 2010-2030. Snittåldern i kommunen är idag 43,4 år och förväntas öka till 45,5 år fram till 2030, en ökning på 2,1 år. Samma ökning beräknas ske i resten av landet, snittåldern i riket är idag 41 år och beräknas öka till 43,1 år. Vara kommun kommer alltså även i fortsättningen ha en 2,4 år högre snittålder än landet.

Befolkningspyramid för Vara kommun jämfört med riket

Försörjningsbördan

Försörjningsbördan är ett mått som visar på relationen mellan antalet personer som behöver bli försörjda och antalet personer som kan bidra till deras försörjning. Alltså hur många extra personer en person i yrkesverksam ålder måste försörja förutom sig själv.

Försörjningsbördan kommer att stiga från 0,8 till drygt 0,9 i Vara kommun under prognosperioden 2010-2030. För hela landet beräknas försörjningsbördan öka från 0,7 till drygt 0,8⁸.

Invandring

I Vara kommun finns det 7,5 % (576) kvinnor med utländsk bakgrund samt 6,4 % (516) män⁹. I landet som helhet har 14,8 % av befolkningen utländsk bakgrund¹⁰. Vara tog 2009 emot 31 flyktingar och 2010 har Vara förnyat avtalet med Migrationsverket att ta emot ytterligare 40 personer¹¹. Många av de flyktingar som kommer till Vara kommun stannar inte i kommunen utan flyttar vidare till större städer.

Folkhälsa

Utgångspunkten för folkhälsoarbetet i Sverige är de elva övergripande målområdena för folkhälsa.

Folkhälsa är ett vitt begrepp och ett mått på en befolknings samlade hälsotillstånd. En god folkhälsa handlar inte bara om att hälsan bör vara så bra som möjligt, den bör också vara så jämnt fördelad som möjligt. Det som påverkar individens förutsättningar att uppnå en god hälsa innefattar såväl levnadsvanor, exempelvis tobak, alkohol och fysisk aktivitet som individens livsvillkor; ekonomi, arbete, sociala nätverk, bebyggelse och närmiljö. Varabornas hälsa är resultatet av ett komplext samspel mellan många faktorer och aktörer. Folkhälsa är en fråga för

Elva övergripande målområden för folkhälsa

Delaktighet och inflytande i samhället

Ekonomiska och sociala förutsättningar

Barn och ungas uppväxtvillkor

Hälsa i arbetslivet

Miljöer och produkter

Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård

Skydd mot smittspridning

Sexualitet och reproduktiv hälsa

Fysisk aktivitet

Matvanor och livsmedel

Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

8 Befolkningsprognos 2010-2030 Vara kommun, Statisticon AB

9 <http://regionfakta.com/Vastra-Gotalands-lan/Befolkning-och-hushall/Utrikesfodda-kvinnor-och-man/>

10 Statistiska centralbyrån, www.scb.se

11 Migrationsverket, www.migrationsverket.se

så väl individ som samhälle. Folkhälsoarbete är systematiska och målinriktade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Begreppet innefattar hela skalan av åtgärder från ekonomisk politik och lagstiftning till konkreta insatser. För att förbättra folkhälsan i landet har regeringen tagit fram ”Mål för folkhälsa” som innehåller elva målområden. En av de viktigaste målgrupperna enligt regeringen är barn och unga, då uppväxtåren har stor betydelse för hälsan senare i livet¹². En undersökning som gjorts bland niondeklassare i Vara kommun visar att droger och tobak inte är vanligt förekommande, däremot är intensivkonsumtionen av alkohol stor. Andelen mobbing är låg men ungdomarna upplever bristande välbefinnande, koncentrationssvårigheter och psykosomatiska besvär¹³.

Hos invånarna i åldern 18-84 år är det största problemet dålig skattad hälsa. Anledningar till den dåligt skattade hälsan är framförallt inaktivitet och rökning¹⁴. Bland de äldre, över 65 år, ökar höftledsfrakturerna.

För en ökad hälsa och för att radikalt minska risken för hjärt- och kärlsjukdomar bör en vuxen person röra sig minst 30 minuter om dagen och ett barn 60 minuter om dagen. Denna motion får man naturligt genom att gå till och från jobb, skola, affären, busshållplatsen m.m.

Mötesplatser

Möten mellan människor är grunden för såväl social samvaro som psykisk och fysisk hälsa. Fungerande mötesplatser där medborgarens kreativitet och spontanitet stimuleras, skapar förutsättningar för sociala sammanhang och en levande stad. Att våga vistas i det offentliga rummet är av stor betydelse för medborgarnas hälsa. Insatser som främjar liv och rörelse samt god belysning och miljöer som utformas för att minska brott gör stadsmiljön mer användarvänlig vid olika tider på dygnet och året.

Tillgänglighet

Det är viktigt för folkhälsan och för de mänskliga rättigheterna att kommunen är tillgänglig för alla. Kommunala inrättningar, affärer samt gator och torg ska vara tillgängliga för alla oavsett vilken funktionsnedsättning man har. Tillgänglighet innebär inte bara att personer med fysiska funktionsnedsättningar som rörelse-, balans-, syn- eller hörselnedsättning ska kunna ta sig fram, utan även personer med psykisk nedsatt orienteringsförmåga. Kommunen håller på att utföra en studie gällande tillgänglighet och kommunal service.

Sociala förhållanden

Socialtjänsten

Socialtjänsten är en obligatorisk uppgift för alla kommuner. Utifrån Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) har kommunen ansvar för verksamheter samt särskilt boende för äldre personer och personer med funktionshinder. Verksamheten ska aktivt verka för att människor klarar sin vardag själva. Människors egen förmåga ska tillvaratas och deras egna resurser och nätverk ska utvecklas. Äldre, handikappade och psykiskt funktionshindrade ska erbjudas meningsfulla aktiviteter och stimulans.

12 En förnyad folkhälsopolitik, Regeringens proposition 2007/08:110

13 Ungdomars hälsa och drogvanor i Vara 2009, Rapport 2010:1

14 Behovsunderlag för planering av Hälso- och sjukvård samt folkhälsoarbete, Skaraborg 2010, Västra Götalandsregionen

Individ- och familjeomsorgen

Socialtjänstens individ- och familjeomsorg (IFO) ger råd, stöd, hjälp och skydd i olika former. Det kan handla om hjälp i en ekonomiskt besvärlig situation eller vid oro för en närståendes situation. I Vara kommun hade 184 hushåll ekonomiskt bistånd från kommunen under 2009 och 40 barn var placerade i familjehem.

Individ- och familjeomsorgen hjälper även personer med olika former av missbruk. Inom IFO utreds och görs ansökningar hos förvaltningsrätten om insatser enligt Sveriges tvångslagstiftning, dvs Lagen om vård av unga (LVU) och Lagen om vård av missbrukare i särskilda fall (LVM).

Flyktingar

Vara kommun har avtal med Migrationsverket om att ta emot 40 flyktingar per år och har de senaste åren tagit emot 35-40 personer¹⁵.

Biståndsenheten

Biståndsenheten utreder vem som har rätt till kommunalt bistånd från antingen Omsorg kring personer med funktionsnedsättning (OF) eller Äldreomsorgen. Det är även den som beviljar färdtjänst och hanterar registreringen av trygghetslarm. Biståndsenhetens verksamhet bygger helt på att individen frivilligt kontaktar dem.

Färdtjänst

Färdtjänst beviljas efter individuell prövning och grundar sig på om personen har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Hög ålder, dålig ekonomi, avsaknad av körkort eller att det inte finns bussförbindelser är inte något skäl till att få rätt till färdtjänstresor.

I Vara kommun har cirka 600 personer rätt till färdtjänst¹⁶.

Omsorg kring personer med funktionsnedsättning (OF)

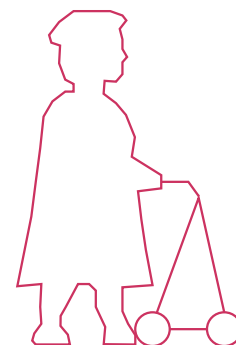
Hela omsorgen om personer med funktionsnedsättning (OF) omfattar i dag cirka 270 personer som har insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). En funktionsnedsättning kan vara både fysisk, psykisk, intellektuell och social.

De nationella målen för funktionshinderspolitiken är:

- **en samhällsgemenskap med mångfald som grund,**
- **att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet,**
- **jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.**

Äldreomsorg

Idag finns cirka 200 boendeplatser i särskilt boende, äldreomsorg och bostad med särskild service för personer med funktionshinder. Kommunens demografiska förändringar med ett ökat antal äldre ställer krav på planering för framtidens äldreomsorg. Även antalet äldre med flera sjukdomar (multisjuka) ökar och därmed behov av insatser från den kommunala hälso- och sjukvården. Särskilt boende finns idag i Vara, Kvänum, Vedum och Levene.

FNs standardregler för funktionshindrade

Sverige har förbundit sig att följa de standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättningar som antogs av FN:s generalförsamling 1993. Reglerna är 22 till antalet och uttrycker ståndpunkter när det gäller rättigheter, möjligheter och ansvar.

www.handisam.se

15 Migrationsverket, www.migrationsverket.se/download/18.2d1052521284dfffb/eb800025913/overenskommelser.pdf

16 www.regionfakta.com/dynamiskPresentation.aspx?id=15656

Program för framtida bostadbyggande
Kommunen har ett program för hur framtida bostadsbehov ska uppfyllas. Detta program uppdateras vart fjärde år.

Dagverksamhet

I kommunen finns dagverksamhet i Levene, Kvänum, Vedum och i Vara. I Vara tätort finns dessutom dagverksamhet för personer med demenssjukdom. Till dagverksamheterna kommer bland annat personer som har behov av sociala kontakter. Personer som vårdas av anhöriga kan också komma till dagverksamheten för att den anhörige ska få avlastning. Under 2009 besökte 86 personer dagverksamheten regelbundet.

Hemtjänst

Hemtjänsten besökte regelbundet 369 hushåll under 2010.

Bostäder

Det nationella målet för samhällsplanering och bostadbyggande lyder ”**ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas**”.

Det är i Vara tätort som den mesta nybyggnationen sker men varje år byggs det även ett tiotal enfamiljshus runt om på landsbygden. I Vara kommun är det billigare att bo än på många andra ställen, speciellt i de mindre orterna och på landsbygden.

Vara kommun är en glesbefolkad kommun, här bor det 22,5 personer/km¹⁷. Av Vara kommuns hushåll bor 45% på landsbygden. Kommunen har i högsta grad en levande landsbygd.

Bostadsbestånd

Enligt Statistiska centralbyråns beräkningar, gjorda med fastighetstaxeringsregistret som bas, fanns det år 2011 5501 småhus och 1 938 flerbostadshus i kommunen. Vara bostäder AB, som är det kommunala bostadsbolaget, har ca 500 lägenheter i Vara, Kvänum, Vedum, Arentorp, Emtunga, Levene, Tråvad, Larv och Helås¹⁸. I kommunen finns även privata hyresvärdar samt en rad små hyresvärdar som hyr ut enstaka hus på sina fastigheter.

Det finns brist på bostäder i de större tätorterna i Vara kommun, bristen gäller främst hyresrätter och bostadsrätter men även småhus.

Framtida behov

Det övergripande målet för den nationella bostadsmarknadspolitiken lyder: **Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.**

Trots att befolkningsprognosen pekar på en minskad befolkning, kommer behovet av bostäder i Vara tätort att öka. Det beror dels på att invånarna flyttar från landsbygden in till Vara, dels på att antalet enmanshushåll ökar.

Boende för äldre

Äldre som vill lämna sitt villaboende för en bekväm och mindre lägenhet är troligen den största gruppen bostadssökande. Denna grupp kommer enligt befolkningsprognosen stadigt att öka. Det har byggts seniorboenden inne i Vara som är tillgängliga och lämpliga för äldre personer och det planeras för fler i enlighet med bostadsbyggnadsprogrammet.

¹⁷ Statistiska centralbyrån, www.scb.se

¹⁸ www.varabostader.se

Boende för unga

I dag finns det inga speciella lägenheter eller boende för unga i kommunen.

Bostadstyper

I Vara finns alla bostadstyper förutom kooperativ hyresrätt. En varierad bostadsmarknad med olika upplåtelseformer och olika typer och storlekar på boende är väldigt viktigt för mångfalden i samhället. Det är också viktigt att tillhandahålla små bostäder som underlättar för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden.

Hemlösa

I kommunen finns till och från personer som är bostadslösa. I Vara finns ett akutboende som kan användas om det inte finns några andra möjligheter.

Skola

Elevunderlag och utveckling

Antalet barn i Vara kommun har sedan 1980 sakta minskat med undantag för början på 90-talet¹⁹.

Antalet ungdomar mellan 13 och 23 år kommer att minska kraftigt, 2011 var det 40 elever färre som börjar gymnasieskola än 2010. 2018 kommer det att vara 250 elever färre än 2010, vilket innebär stora förändringar för Lagmansgymnasiet.

Förskolor

I kommunen finns åtta förskolor i kommunal regi och fyra förskolor i enskild regi. Det finns även två dagbarnvårdare som i sina hem tar hand om barn från ett till tolv år. Det finns förskolor i alla kommunens tätorter.

Grundskoleverksamhet

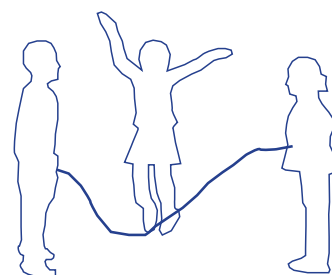
Vara kommun har sammanlagt nio kommunala grundskolor och två grundskolor i enskild regi. Skolor för årskurs 1-6 finns tillgängliga i flera av kommunens tätorter medan enheterna för årskurs 7-9 är placerade i Vara och Kvänum.

Förskoleklass, som är en egen skolform, vänder sig till sexåringar och bedrivs i skolorna. På alla skolor är grundskola, förskoleklass och fritidshem integrerade. Verksamheterna ligger nära varandra och samarbetar över åldersgränserna.

Grundskola och träningsskola för elever med funktionsnedsättning är en del av Parkskolan i Vara.

Elevhälsa

Elevhälsan är enhetsövergripande med en helhetssyn på barnens/elevernas lärande och utveckling med fokus på varje enskilt barns/elevs pedagogiska, sociala och psykologiska utveckling. På elevhälsan jobbar kuratorer, skolpsykolog, socialpedagog, skolsköterskor, specialpedagoger samt talpedagog.

19 Statistiska centralbyrån, www.scb.se

Gymnasieskola

I Vara ligger Lagmansgymnasiet som erbjuder ett brett utbud av utbildningar med både studieförberedande och yrkesinriktade program. Näringslivskontakter och internationalisering är fokusområden för skolan.

Gymnasiesärskola och verksamhetsträning tillhör Lagmansgymnasiet. Kommunens elever är förstahandssökande i Lidköping och Skara på de program som Lagmansgymnasiet inte erbjuder.

Vuxenutbildning

Vara lärcentrum

På Vara Lärcentrum får vuxna hjälp att komma vidare med studier. Det är numera Vara Lärcentrum som håller i Komvux. På Komvux studeras grundläggande kurser, svenska för invandrare (SFI), Särvux samt gymnasiala kurser. På grundläggande utbildning och SFI tillämpas flexibel intagning och individuell studietakt på olika nivåer.

Vara Lärcentrum utför även uppdragsutbildningar för företag i kommunen samt distansutbildningar från olika högskolor.

Projekt Måltiden, nationellt centrum för måltiden

I januari 2010 började planeringen mot ett utbildnings- och utvecklingscentrum för den framtida måltiden, med placering i Vara. Projektet sker i samarbete med Västra Götalands regionen och ska erbjuda kurser på olika nivåer med ca 400 deltagare per år²⁰. Våren 2011 började de första yrkeshögskolekurserna

Vara Folkhögskola

Vara Folkhögskola drivs med Västra Götalandsregionen som huvudman. Folkhögskolan har 150 platser. På folkhögskolan finns bland annat radiolinje, fritidsledarutbildning, allmän kurs mm²¹.

Högskola och universitet

Det går att studiependla från Vara kommun, då det ligger en rad högskolor och universitet inom rimligt pendlingsavstånd med tåg eller buss, Högskolan Väst i Trollhättan (50 min), Göteborgs universitet och Chalmers i Göteborg (60 min), Högskolan i Borås (60 min), Högskolan i Skövde (70 min) och Högskolan i Jönköping (95 min).

Kultur och fritid

Det nationella målet för kulturpolitik är **”kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling”**.

Kommunen har många scener för kultur, konserthuset är en, men det finns även bygdegårdar och idrottshallar. Många lokaler i kommunen kan hysa konstutställningar och föreläsningsserier.

Bad

I kommunen finns två simhallar och ett tempererat utomhusbad. Allébadet och utomhusbadet ligger i Vara, Nästegårdsbadet ligger i Kvänum. Båda simhallarna

20 www.vara.se/barnutbildning/larcentrum

21 www.vara.fhsk.se/

är i stort behov av renovering och därför ska det byggas ett nytt bad i Vara och Nästegårdsbadet ska rustas upp. Simhallarnas verksamhet består i första hand av barns och ungdomars simundervisning men även ”lek och plask” för de yngre barnen, vuxensimskola och allmänhetens bad bedrivs.

Bibliotek

Bibliotekets verksamhet omfattar lån av media, förmedling av information och kulturella upplevelser, huvudsakligen i tryckt form och drivs som en öppen mötesplats. I anslutning till biblioteket i Vara ligger en utställningshall. Till biblioteksenheten hör även konsumentsekreteraren.

Huvudbiblioteket finns i Vara med biblioteksfilialer i Kvänum och Vedum. Det finns dessutom bokcafé i Levene samt föreningsdrivna bokstationer i Helås och Tråvad.

Fritidsgårdar

Verksamheten omfattar både kommunalt drivna fritidsgårdar, en fritidsgård som är föreningsdriven med viss hjälp av kommunen och ett aktivitetshus för personer med särskilda behov. I Vara finns Torsbo Fritidsgård och i Kvänum Ungdomens Hus.

Kupolen i Vara är ett aktivitetshus för personer i alla åldrar med någon form av funktionsnedsättning. Aktivitetshuset drivs som fritidsverksamhet under eftermiddagarna.

Föreningar

Det finns cirka 400 föreningar i kommunen som sysslar med allt från schack till styrkelyft. Föreningarna har en sammanhållande funktion för bygden och fyller en viktig social funktion²².

Rekreationsområden och friluftsliv

Det övergripande målet för svensk friluftslivspolitik är **att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet.**

I Vara kommun finns tre rekreationsområden med iorningsställda motionsslingor m.m.

Oltorps motionsanläggning

Oltorp ligger i Kvänum och har 2 750 m elljusspår som går genom en relativt flack terräng med skyddande blandskog. Vid parkeringen finns WC, bordsgrupper, badplats mm. Anläggningen har också en paviljong med omklädningsrum, dusch och bastu.

Nordvalla motionsspår

Nordvalla ligger i Vedum och har 2 150 m elljusspår samt en obelyst slinga på 730 m. Elljusspåret går genom en flack terräng i ett blandat skogs- och kulturlandskap. Det finns omklädningsrum, dusch och WC som är öppna för allmänheten.

Almesåsens motionsområde

Almesåsen ligger väster om Helås och är ett väl utbyggt fritidsområde med

22 Föreningsregister, Kultur/Fritid Vara

många bra motionsspår av varierande längd och svårighetsgrad. Dagsspårens längd är 2,5 km, 5,0 km och 10 km. Elljusspårens längd är 1,7 km, respektive 2,5 km. Spåren går till större delen i en skyddande barrskog och landskapet varierar från flackt till relativt kuperat. Underlaget varierar från grus till flisbeläggning. Lederna har gemensam startpunkt och det finns omklädningsrum, dusch och WC.

Kulturskolan

Kulturskolan ger elever möjlighet att utöva och utvecklas inom musik, dans, drama/teater och bild. På Kulturskolan går idag 460-500 elever. Intresset för Kulturskolan är stort vilket har medfört att det är kö för att spela vissa instrument. Som en del av verksamheten leder Kulturskolan kulturprojekt ute på förskolor och skolor. Kulturskolans verksamhet är omfattande och en viktig del i kommunens satsning på kultur.

Konserthus

Vara konserthus invigdes 2003. Konserthuset har drivits av Vara kommun med stöd av Västra Götalandsregionen. Konserthuset är, sedan 2012, ombildat till ett eget bolag. Årligen kommer cirka 50 000 besökare hit för att se någon av de cirka 140 föreställningarna. Även konferensverksamheten är omfattande. I Vara Konserthus organisation ingår ensemblen Bohuslän Big Band. De arbetar på uppdrag av Västra Götalandsregionen och är konserthusets ambassadörer ute i världen²³.

Fotboll

I Vara kommun engagerar fotbollen många invånare på olika sätt. Kommunen har en mängd lag för killar och tjejer i alla åldrar och många är engagerade i föreningarna och hjälper till med turneringar, försäljning, träning med mera.

Hästsporten

Hästsport är stort i kommunen både på professionell och amatörmässig nivå. Hästsporten är framförallt stor bland unga tjejer.

Utöver dessa aktiviteter finns en rad andra populära fritidsintressen som dans, dragkamp, skytte, simning med flera.

Evenemang

Det arrangeras en rad olika evenemang runt om i kommunen året om. Jul-, vår- och höstmarknad anordnas i flera av orterna.

Jordgubbensdag

Södra Lundby traktorrace

Jordgubbens Dag

Jordgubbens Dag äger rum lördagen efter midsommar. Då fylls torget i Vara av handlare och tivoli och det är undehållning från morgon till sen kväll. Under dagen bjuds det på jordgubbar och glass och årets Miss Jordgubbe koras²⁴.

Södra Lundby Traktorrace

Sista fredagen i juli hålls ett traktorrace i Södra Lundby. Idén till traktorracet föddes 1995 och har under åren utvecklats till en parallellslalomtävling för traktorer, 2011 följde cirka 5 000 åskådare racet.

23 www.varakonserthus.se

24 <http://www.jordgubbensdag.se>

NÄRINGSLIV OCH SYSSELSÄTTNING

Verksamheter

I kommunen fanns det under 2010 cirka 1 700 företag varav 900 jordbruksföretag. Av dessa jordbruksföretag brukar cirka 100 företag mer än 100 hektar mark. Kommunens näringsliv har sitt ursprung i jordbruket och än idag återfinns cirka fem procent av arbetstillfällena inom jord- och skogsbruk²⁵. År 2006 blev Vara kommun utsedd till såväl Årets företagarkommun i Skaraborg som till Årets företagarkommun i Sverige, år 2010 till Årets tillväxtkommun och 2011 till Årets nyföretagarkommun. Svenskt näringsliv rankar Sveriges kommuner efter lokalt företagsklimat. I denna ranking har Vara kommun klättrat de senaste åren och ligger nu bland de 50 högst rankade kommunerna av de 290 i hela landet²⁶.

Företagen i Vara kommun med flest anställda

Swegon AB

- tillverkar luftventilationssystem

Vianor AB

- regummering av däck

Bender Sverige AB,

- tillverkar betongpannor och marksten

Vedum Kök & Bad AB,

- tillverkar köks- och badrumsinredningar

Kvänum Kök AB,

- tillverkar köksinredningar

Ranaverken AB,

- tillverkar stålbyggnader och lantbruksmaskiner

Rekordverken Sweden AB,

- tillverkar halmhackare och agnspridare

Rotage AB

-legotillverkare

Skandia Elevator AB,

- tillverkar elevatorer och transportörer för spannmål och andra torra bulkmaterial

Näringslivskommittén

Näringslivskommittén i Vara kommun är ett intresseorgan med företagare från de olika brancherna med uppgift att:

- Tillvarata för näringslivet inom kommunen gemensamma frågor.
- Ta egna initiativ och i samarbete med kommunen arbeta för näringslivets utveckling.
- Vara remissorgan gentemot kommunen i näringslivsfrågor.

Nyföretagande

Vara kommun har en lång historia av entreprenörskap och företagsam drivkraft, detta visar inte minst utmärkelsen Årets nyföretagarkommun. Liksom i riket i stort är det större andel män än kvinnor som startar eget företag. Det är dessutom vanligare bland manliga företagare att starta ett aktiebolag, AB, (29

25 AMPAK 2008

26 www.svensktnaringsliv.se/fragor/foretagsklimat/foretagsklimat_12595.html

procent) än bland de kvinnliga företagen (15 procent)²⁷. Motsvarande siffror för riket är 41 procent för AB:n drivna av män och 29 procent för AB:n drivna av kvinnor.

I Vara kommun finns ett Nyföretagarcentrum som ger kompetent, kostnadsfri och konfidentiell rådgivning till nyföretagare. Vara kommun hade 5,1 nystartade företag/1 000 invånare 2009, vilket är den högsta siffran för Skaraborg.

Handel

Handelsutbudet i Vara tätort är rikt med ett sjuttioal välsorterade småbutiker. Här finns ostbod samt knallar och torgstånd på speciella handelsdagar. Föreningen Vara Småstad jobbar för ett attraktivt centrum med bra handelsklimat och anordnar en gång i månaden den traditionsenliga Slättatorsdå.

I november 2010 har två stora livsmedelsbutiker öppnats vid infarten till centrum. Samtidigt har lokalytor frigjorts för ny handel vid torget i Vara. Ett visst handelsutbud finns i de flesta av kommunens tätorter.

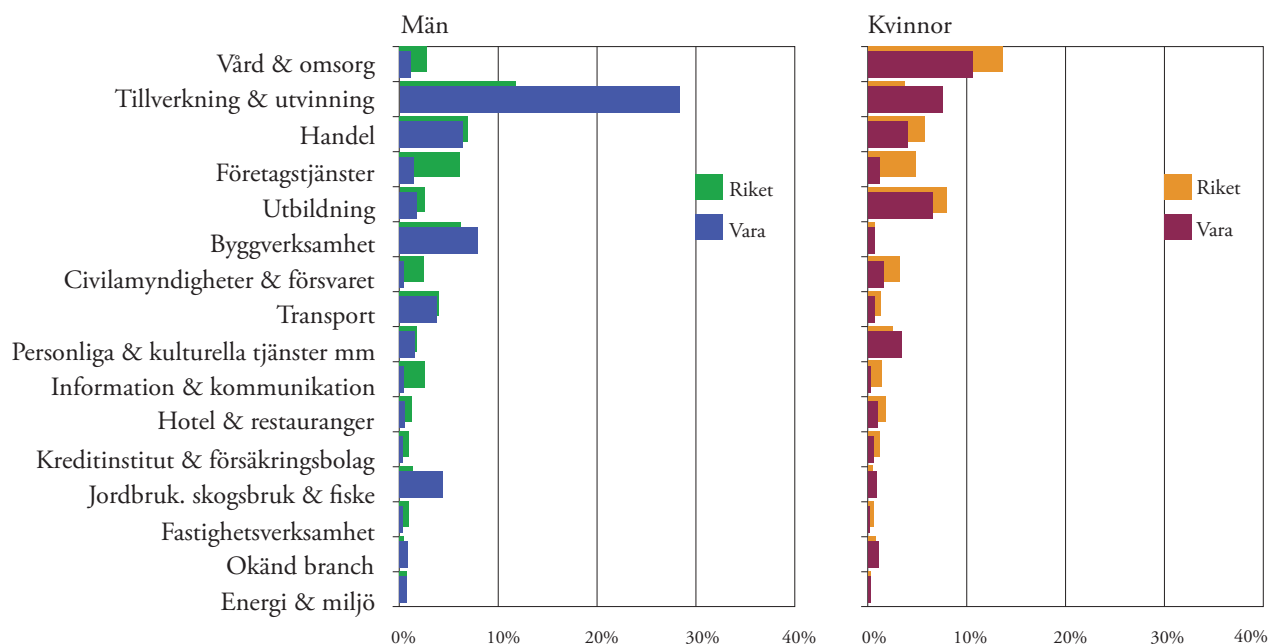
Turism

Upplevelsenäringen är ett av Skaraborgsregionens utvecklingsområden. För att stimulera turismen i Vara kommun finns föreningen VästgötaLandet. VästgötaLandet är en ekonomiskförening med ca 50 medlemsföretag/organisationer som samverkar för att stärka turismen och skapa en aktiv landsbygd i Vara och Essunga kommuner²⁸.

Sysselsättning

Det finns 8 530 arbetstillfällen inom kommungränsen. Vara kommun är med sina 1 575 medarbetare den enskilt största arbetsgivaren. De flesta sysselsättningstillfällena finns inom tillverkningsindustrin, följt av handel och byggverksamhet. Bland kvinnor är vård och omsorg störst.

Näringsgren

27 SCB, Registrerad arbetsmarknadsstatistik, RAMS (2008).

28 www.vastgotalandet.se

Utbildningsnivå

Vara kommun har högre genomsnitt än länet när det gäller andel av befolkningen som har högst förgymnasial och gymnasial utbildning. Andelen personer med eftergymnasial utbildning är betydligt lägre i Vara kommun än i resten av länet och Sverige. Andelen kvinnor (31 procent) med eftergymnasial utbildning i kommunen är emellertid högre än bland män (18 procent)²⁹. Ser man istället till andelen nya på högskolan i åldern 18 till 34 år är männen procentuellt fler (52 procent män jämfört med 48 procent kvinnor). Skövde och Vara är de kommuner som avviker från riket där generellt fler kvinnor än män börjar på högskolan. I åldern 35 till 64 år sticker Skövde och Vara kommun ut ännu mer där två av tre som börjar på högskolan är män.

Arbetsmarknadsregion och pendling

Regionen

Vara kommun har ett stort arbetsmarknadsområde som sträcker sig långt utanför kommunens gränser. Befolkningens pendlingsvilja blir hela tiden större om förutsättningar i form av infrastruktur finns. Att bo på ett ställe och jobba på ett annat blir allt vanligare.

Sedan 1970 har antalet lokala arbetsmarknadsregioner i hela Sverige minskat från 187 till 82 år 2005. I Västra Götaland har antalet arbetsmarknadsregioner minskat från 19 till 7 mellan 1985-2009.

En förutsättning för ett fungerande näringsliv är att det finns goda kommunikationer. Det gäller både inom regionen och ut från regionen till övriga Sverige samt Europa. Bra kommunikationer för persontransporter breddar arbetsmarknaden och bra godstransporter underlättar leveranser till och från företagen.

Skaraborgsdelen av Västra Götaland har ett antal prioriterade utvecklingsområden som bedöms kunna bli starka profilmråden. Detta ska ske med hjälp av aktivt deltagande från näringslivet, ett engagemang från samhället och genom koppling till resurser inom forskning och högre utbildning.

De prioriterade områdena är Förnybar energi, Upplevelsenäring, IT med koppling till produktion och beslutsstöd samt Hälsa, vård och omsorg³⁰.

Pendling

I Vara kommun är det större inpendling än utpendling (se bild på sidan 49). Det är negativ nettopendling för kvinnor³¹. Bland männen är det betydligt fler som pendlar in än ut, vilket är orsaken till att det totala pendlingsnettot är positivt.

	Män	Kvinnor
Inpendling	1 870	913
Utpendling	1 190	1 049
Nettopendling	680	-136

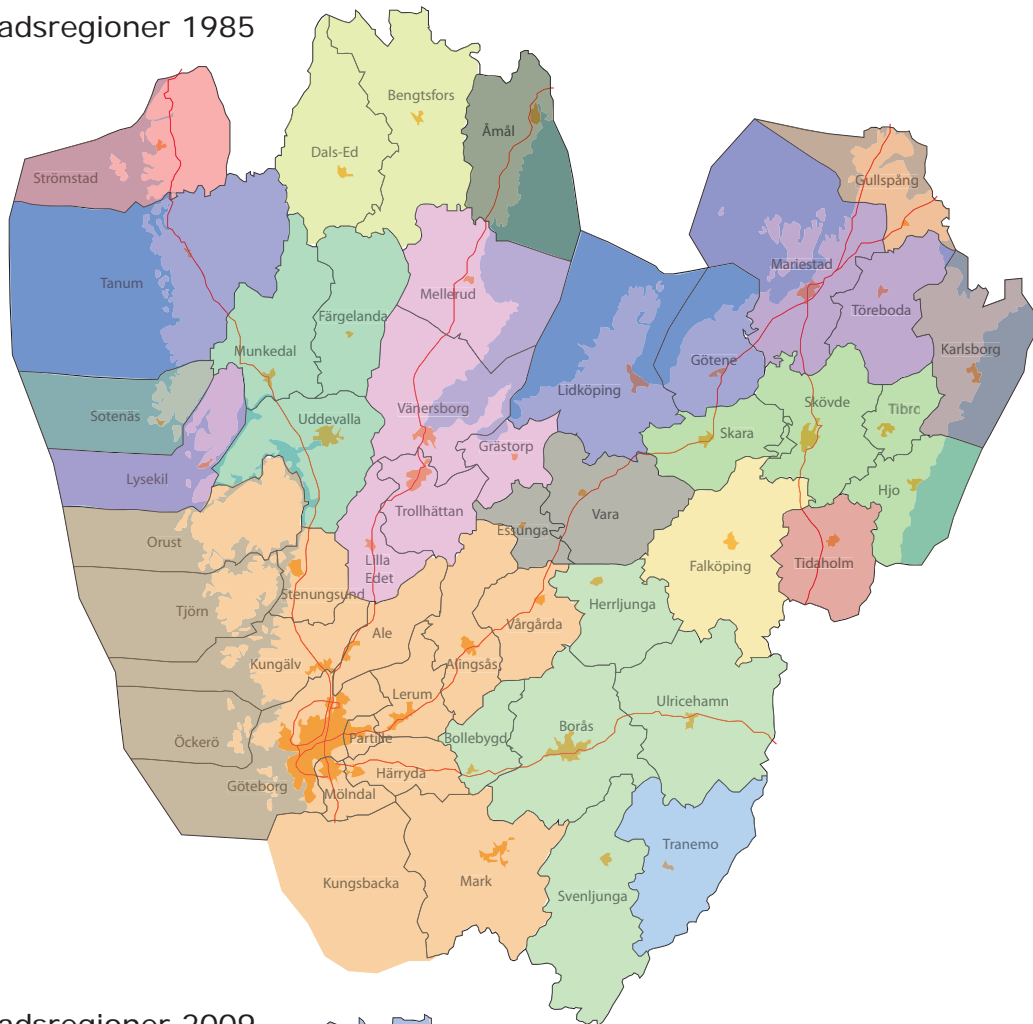
Den kommun som det sker flest pendlingsresor till är Lidköping. Varje dag pendlar 941 personer från Lidköpings kommun till Vara kommun och 461 personer från Vara kommun till Lidköpings kommun.

29 SCB, utbildningsregistret (2008)

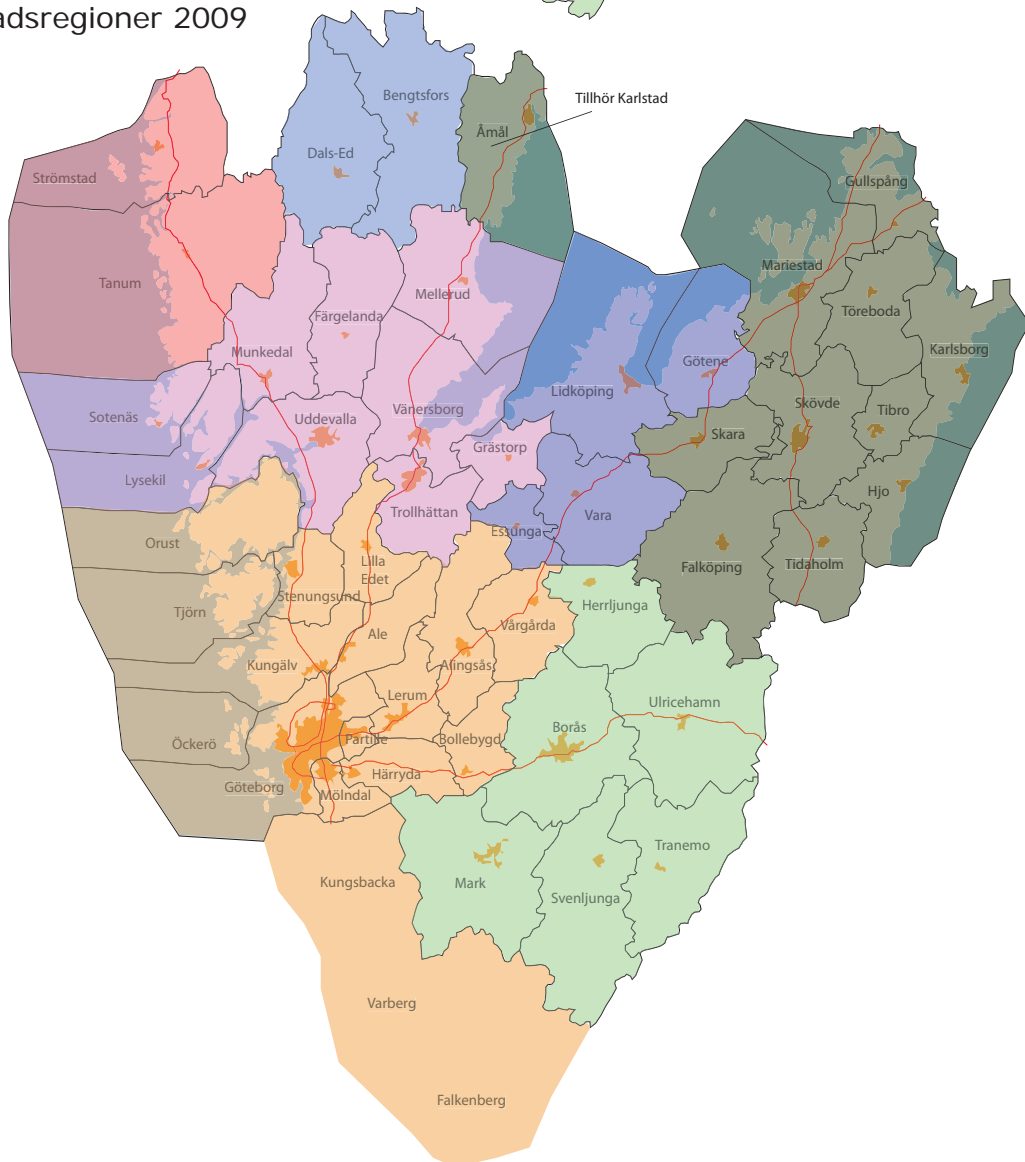
30 Delregionalt tillväxtprogram för Skaraborg 2008-2013

31 Om kvinnor och män i Västra Götalands län - en statistikbok (2012)

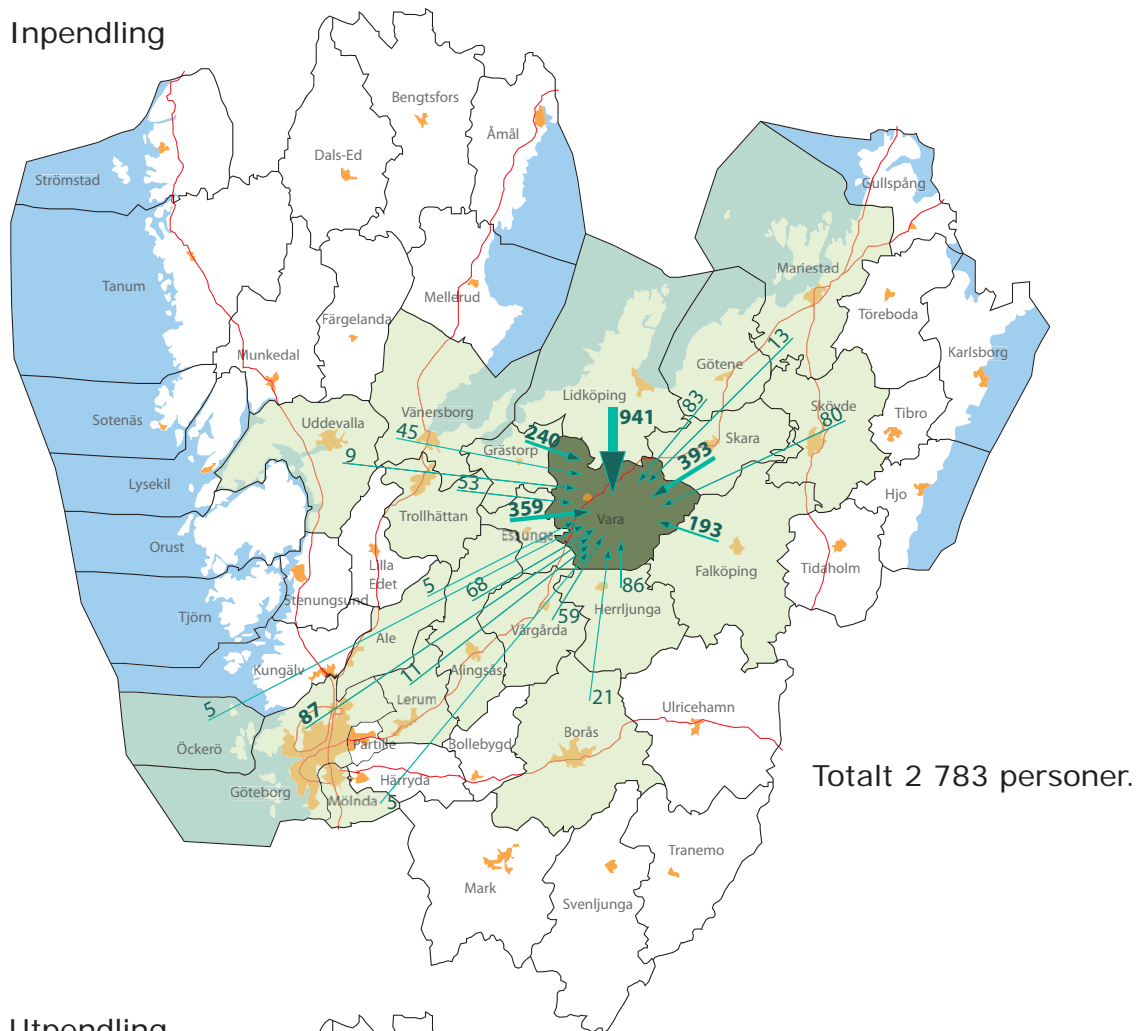
Arbetsmarknadsregioner 1985

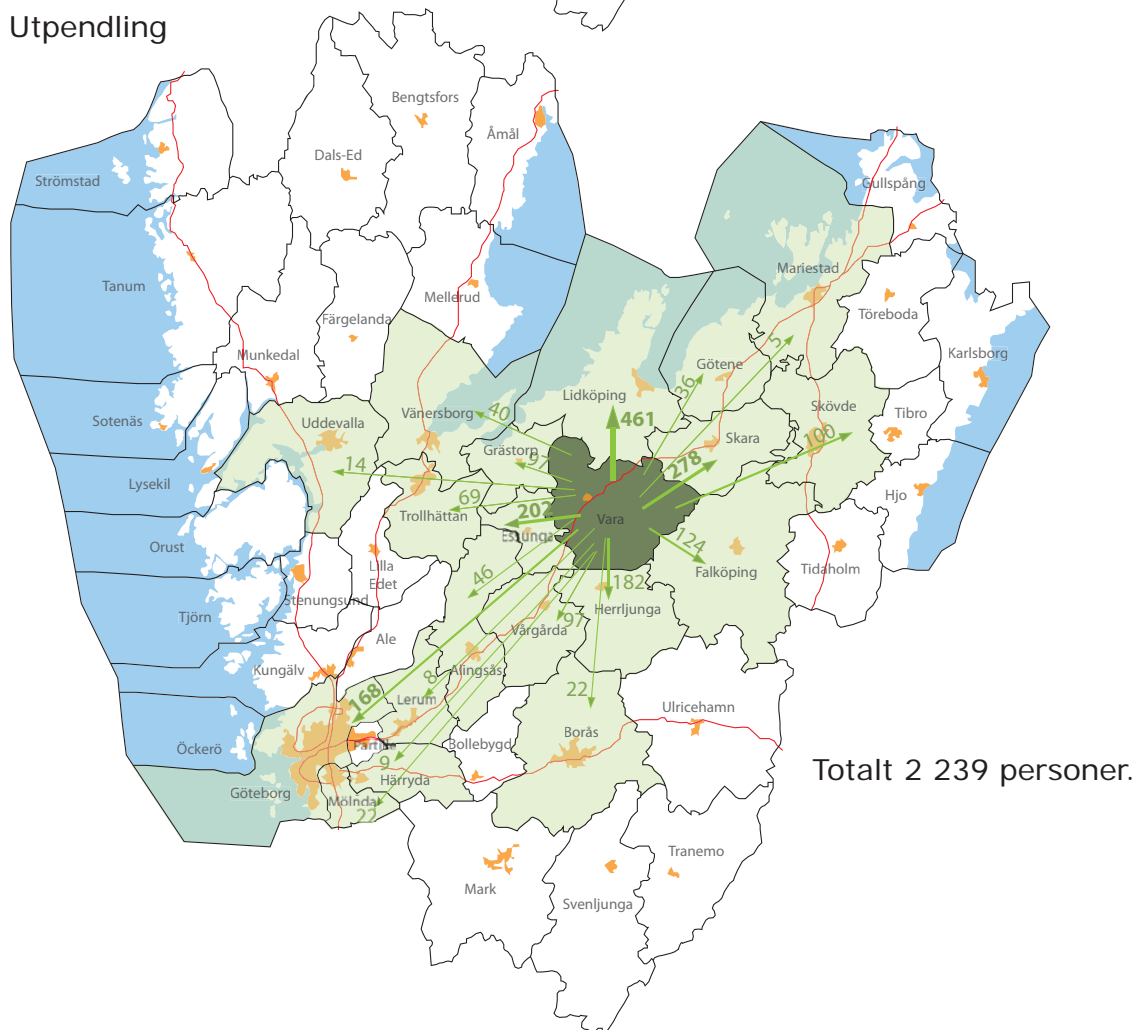
Arbetsmarknadsregioner 2009

Inpendling

Utpendling

Sedan 1995 har utpendlingen ökat 5,4 procent från 22,7 procent till 28,1 procent. Inpendlingen har under samma tid ökat 8,1 procent från 25,1 procent till 33,2 procent³². Den ökade pendlingen har väldigt tydligt påverkat arbetsmarknadsregionerna.

INFRASTRUKTUR

Transportpolitiska mål

Regeringen har satt upp transportpolitiska mål. Det finns ett övergripande mål samt ett funktionsmål och ett hänsynsmål.

Övergripande mål

Transportpolitikens mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Funktionsmål- tillgänglighet

Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, dvs. likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Preciseringar till funktionsmålet

- Medborgarnas resor förbättras genom ökad tillförlitlighet, trygghet och bekvämlighet.
- Kvaliteten för näringslivets transporter förbättras och stärker den internationella konkurrenskraften.
- Tillgängligheten förbättras inom och mellan regioner samt mellan Sverige och andra länder.
- Arbetsformerna, genomförandet och resultaten av transportpolitiken medverkar till ett jämställt samhälle.
- Transportsystemet utformas så att det är användbart för personer med funktionsnedsättning.
- Barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet, och vistas i trafikmiljöer, ökar.
- Förutsättningarna för att välja kollektivtrafik, gång och cykel förbättras.

Hänsynsmål- säkerhet, miljö och hälsa

Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt samt bidra till att miljökvalitetsmålen uppnås och till ökad hälsa.

Preciseringar till hänsynsmålet

- Antalet omkomna inom vägtransportområdet halveras och antalet allvarligt skadade minskar med en fjärdedel mellan 2007 och 2020.
- Antalet omkomna inom yrkessjöfarten och fritidsbåttrafiken minskar fortlöpande och antalet allvarligt skadade halveras mellan 2007 och 2020.
- Antalet omkomna och allvarligt skadade inom järnvägstransportområdet och

32 Pendlare utan gränser?, Sveriges Kommuner och Landsting
ISBN 978-91-7164-418-3

luftfartsområdet minskar fortlöpande.

-Transportsektorn bidrar till att miljö kvalitetsmålet. Begränsad klimatpåverkan nås genom en stegvis ökad energieffektivitet i transportsystemet och ett brutet beroende av fossila bränslen. År 2030 bör Sverige ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen.

-Transportsektorn bidrar till att övriga miljö kvalitetsmål nås och till minskad ohälsa. Prioritet ges till de miljöpolitiska delmål där transportsystemets utveckling är av stor betydelse för möjligheterna att nå uppsatta mål.

Nationell plan

Den nationella planen innehåller pågående objekt som ska slutföras eller särskilt utpekade objekt som ska påbörjas under planperioden 2010–2021. De utpekade som berör Vara kommun är:

- E20 Lundsbrunn - Holmestad (återbetalning av förskottering), Norra Länken, Tollered-Alingsås, Alingsås–Värgårda, förbi Hova, genom Alingsås och Trafikplats Jung.
- Västra Stambanan Göteborg-Skövde, ökad kapacitet.

Västra Götalandsregionen

Med de transportpolitiska målen som grund har Västra Götalandsregionen tagit fram *”Regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2010-2021”*. Ledord för denna plan är tillväxt och miljö. Planen innehåller stråkstudier med en förteckning över prioriterade stråk i regionen. Väg 47 genom Vara kommun är priostråk 4. Finansiering av mindre åtgärder för arbets- och studiependling kommer ske 2014-2021.

Vägar

Genom kommunen går E20 och Rv47 som är viktiga transportleder både för Vara kommun, Västra Götalandsregionen och Sverige. Även väg 187 är en primär landsväg som förbinder Vara och Lidköping.

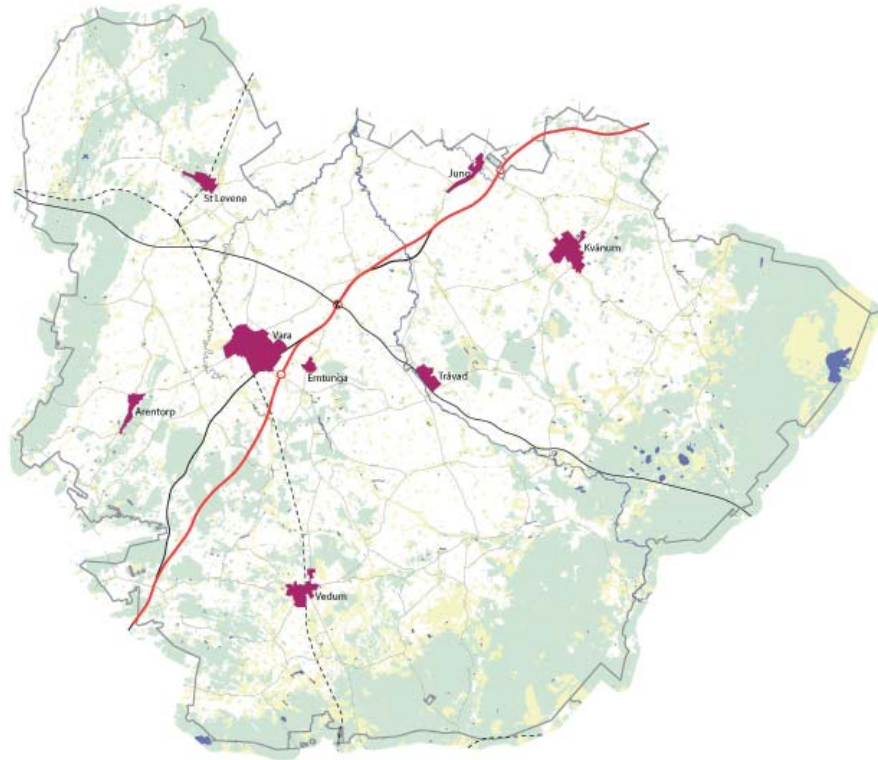
E20 förbinder storstäderna Malmö, Göteborg och Stockholm och är därmed av stor betydelse för nationella och internationella transporter av personer och gods. Vägen ingår i det nationella stamvägnätet och fyller därmed en funktion för landets ekonomi och välfärd.

Planeringen för att bygga ut E20 till motorväg började i mitten av 90-talet men merparten av den planerade utbyggnaden är fortfarande ofinansierad. E20 är en kraftigt olycksbelastad väg med relativt högt trafikflöde och stor andel tung trafik. I den nationella planen för transportsystemet 2010-2021 finns fem namngivna åtgärder med, Tollered-Alingsås, genom Alingsås, Alingsås-Värgårda, trafikplats Jung och förbifart Hova. För att kartlägga ytterligare åtgärdsbehov har Trafikverket i samarbete med Västra Götalandsregionen, Skaraborgs Kommunalförbund och Värgårda kommun utfört en studie. Målet var att i ett tidigt planeringsskede skapa en bild över vilka åtgärder som behöver genomföras.

För de större vägarna i kommunen gäller en byggnadsfri zon på 30 m på båda sidor av vägen.

Förslag på ny sträckning av E20

Pendlingsstråk

Pendlingen har ökat i hela Västra Götalandsregionen och så även i Vara kommun. Ökningen syns bland annat på annatlet personer som pendlar med tåg.

Den största in- och utpendling sker mellan Vara och Lidköping på väg 187 förbi Järpås och 2602 förbi Saleby. Det går även tåg på sträckan Vedum-Vara-Håkantorp-St Levene-Lidköping.

I Vara kommun finns det två pendlingsparkeringar, en i Vara och en i Jung. Även parkeringen utanför stationshuset i Vedum används som pendelparkering.

Gång- och cykelbanor

Idag finns cykelväg mellan St Levene och Vara, mellan Kvänum och Öttum och fram till kommungränsen mot Skara, mellan Jung och Dönstorpsbadet samt mellan Emtunga och Vara.

Kollektivtrafik

I Vara kommun är det Västtrafik som ansvarar för kollektivtrafiken. Västtrafik har tillsammans med Västra Götalandsregionen tagit fram "Målbild för kollektivtrafiken år 2025 i Skaraborg" på initiativ av Skaraborgs kommunalförbund. Målbilden utgår från att resorna med kollektivtrafiken ökar med 50 % fram till 2025. Idag görs ca 28 000 resor per dag med kollektivtrafiken, dessa förväntas år 2025 uppgå till ca 42 000. Målbilden pekar ut fem stråk av särskild betydelse. Vara kommun ingår inte i något av dessa stråk. Målbilden eftersträvar dock att samtliga kommuner har god tillgänglighet till

CYKLA I VARA KOMMUN

I Vara kommun gjordes 2001 en utredning av förutsättningar för samt förslag till cykelvägnät, denna utredning heter Cykla i Vara kommun.

stråken, i vissa fall med goda anslutningar.

Alla skolskjutsar är i mån av plats öppna för allmänheten och är gratis. Swebus långfärdsbussar som går mellan Uppsala-Stockholm-Örebro-Göteborg har stopp i Vara.

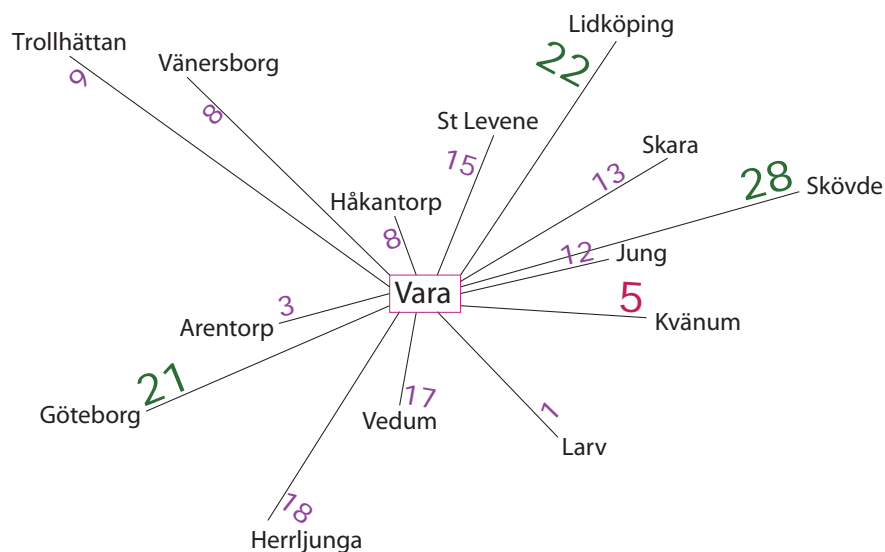
I kommunen finns närtrafiklinje för alla de som har mer än en kilometer till närmsta väg med busslinje. Närtrafiken måste bokas minst två timmar i förväg och går fem gånger om dagen varje dag samt natt-tur fredagar och lördagar. Västtrafik utreder nya former av kollektivtrafik för att kunna tillgodose behovet av kollektivtrafik på landsbygden och möjliggöra för mer arbetspendling. Västtrafik har som mål att öka resandet med kollektivtrafik 50% till år 2025.

VÄSTTRAFIK

Västtrafik är Sveriges näst största kollektivtrafikföretag och ägs till av Västra Götalandsregionen. Verksamheten finansieras genom biljettintäkter och ersättning från ägarna.

www.vasttrafik.se

Avgångar per dag

Järnvägar

Genom Vara kommun går Älvsborgsbanan mellan Borås och Uddevalla samt Kinnekullebanan som går mellan Håkantorp och Gårdsjö.

Kinnekullebanan används främst för regional persontrafik. En åtgärdsvalsstudie för hela Kinnekullebanan ska utföras av Trafikverket tillsammans med Västra Götalandsregionen, Västtrafik och kommunerna längs banan. Åtgärdsstudien ska ta fram åtgärder på kort och lång sikt. Idag har Kinnekullebanan låg standard och vissa delar av sträckan är i mycket dåligt skick. Banan är inte elektrifierad utan körs med diesellok.

Älvsborgsbanan är viktig för persontrafik och omledningstrafik med mötesstationer i Håkantorp, Vara och Vedum.

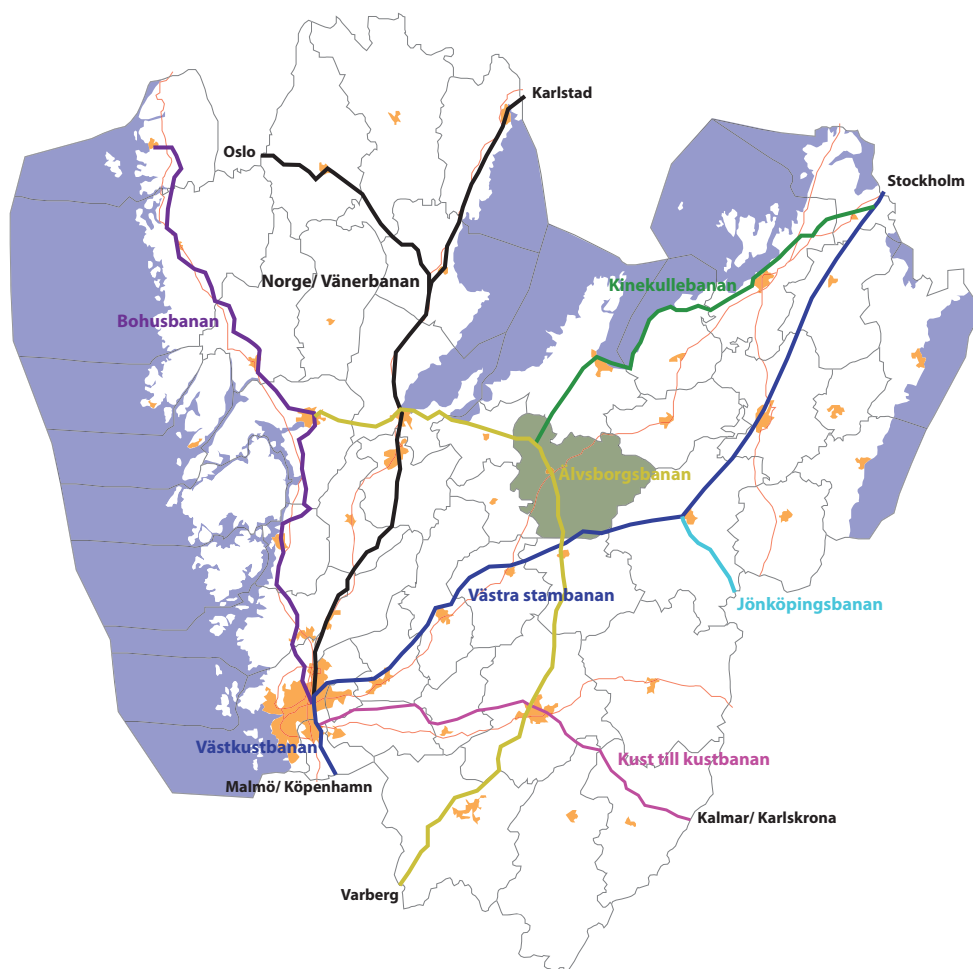
Järnvägen gör fyra stopp i kommunen, i Vedum, Vara, Håkantorp och St Levene. Från Vara går det varje morgon X3000 direkt till Stockholm. Från Vara kan man med direkttåg ta sig till Varberg, Uddevalla, Örebro, Göteborg och Stockholm. Tågpendling är en viktig faktor för regionsförstoring.

För byggnation utan särskilda säkerhetåtgärder gäller en byggnadsfri zon på 30 m på varje sida om järnvägen.

#2 FÖRUTSÄTTNINGAR

Järnvägar i Västragötalandsregionen

Godstrafik

Då kommunen har en stor tillverkningsindustri är behovet av godstransporter genom kommunen ganska stort. Störst andel transporter sker till och från Kvänum men även till och från Vara, Vedum, Jung, Edsvära och Arentorp. Idag sker inga godstransporter från kommunen med tåg.

Tele- och datakommunikation

Tre av fyra svenska hushåll har i dag uppkoppling till Internet. I dag har alla svenskar rätt till en internetanslutning på minst 20 kbit per sekund, men regeringen utreder efter förslag från Post- och telestyrelsen att höja till åtminstone till 1 Mbit per sekund. Det nationella målet är att **”Sverige ska ha bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband”**. Alla boende i Vara kommun har möjlighet att ansluta sig till bredband med minst 1Mbit/s, 93,6% har förutsättningar för att ha 3Mbit/s och 75,8% har förutsättningar att ha 10Mbit/s. Vara kommuns verksamheter har tillgång till fibernät då detta är draget till alla orter där kommunen har verksamhet. Ett projekt för att även ge boende på landsbygden tillgång till fibernät har startat och ska vara genomfört årsskiftet 2013/2014. Denna utveckling ger möjlighet till arbetsplatser i hemmen.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Enligt lag ansvarar kommunen för vatten- och avloppshantering.

Vatten

Vatten är ett livsmedel vilket innebär hårda kvalitets-, hygien- och säkerhetskrav. Rent vatten utgör en av få livsnödvändiga produkter. Varje dag levererar VA-avdelningen i Vara kommun vatten till ca 4 500 kunder. Då kommunen är stor till ytan får alla inte vatten ifrån samma vattentäkt. Största delen av kunderna får sitt vatten från Lassagårdens vattenverk. Till Lassagårdens vattenverk transporteras vatten från Helås, Smedtofta och Vedum. När vattnet är färdigbehandlat går det ut till kunder i Vara, Arentorp, Tumbleberg, Emtunga och Håkantorps.

Kommunens andra vattenverk ligger i Smedtofta. I Smedtofta tas vatten upp ur en vattentäkt och blandas med ytvatten ifrån Vänern. Det färdiga vattnet levereras till Levene, Håkantorps och Vara.

Några orter i kommunen försörjs med eget vatten. Dessa är Helås, Larv, Vedum och Jung. Jung försörjer även Kvänum och Öttum. I Tråvad har de både eget vatten och vatten från Lassagården.

Vattenförbrukningen har de senaste åren minskat i kommunen, så även spill från läckor mm. 2009 såldes 762 954 m³ vatten³³.

Egen brunn

Då bebyggelsen i kommunen är utspridd, har en del hushåll inte tillgång till kommunala vatten och har därför egen brunn. För att ta reda på kvaliteten på dricksvattnet bör en enskild brunnsägare ta vattenprover. Socialstyrelsen rekommenderar en vattenanalys av dricksvattenkvaliteten i enskilda vattenanläggningar minst var tredje år.

Avlopp

Kommunen har reningsverk i Vara, Kvänum, Håkantorps och Larv. I Norra Vånga finns en biologisk damm. Övriga tätorter är förbundna med reningsverken via överföringsledningar.

Enskilt avlopp

Precis som med egen brunn har många i kommunen inte tillgång till det kommunala avlopps nätet och har därför enskilt avlopp. Då andelen hushåll med enskilt avlopp är stor, har kommunen startat ett avloppsprojekt för att höja standarden på avloppen i kommunen så att de når upp till miljölagstiftningens krav senast 2015. Kommunen har även upprättat *Plan för försörjning av vatten och avlopp på landsbygden i Vara Kommun 2012-2030* (VA-plan). Syftet med VA-planen är att underlätta kommunens löpande arbete med information till enskilda, planering, underhåll, rådgivning och myndighetsutövning. VA-planen har bland annat identifierat områden där det finns ett stort behov av att hitta en gemensam lösning av VA-frågan.

Dagvatten

Idag leder kommunen dagvattnet till närmsta vattendrag men vid ny

33

Var kommer ditt dricksvatten ifrån?, Vara kommun

DAGVATTEN

Dagvatten är allt tillfälligt förekommande vatten som rinner över markytan eller på en konstruktion. Skillnaden mellan dagvatten och vanligt regnvatten är att dagvatten även kan innehålla smältvatten och tillfälligt framträdande grundvatten.

planläggning försöker man få in lokal omhändertagande av dagvattnet med infiltration för att inte behöva öka dimensionerna på dagvattenledningarna.

Energi

Den svenska energipolitiken ska bygga på tre grundpelare: ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. De nationella målen är:

- **Andelen förnybar energi år 2020 ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen.**
- **Andelen förnybar energi i transportsektorn ska vara minst 10 procent år 2020.**
- **20 procent effektivare energianvändning till år 2020 jämfört med 2008.**

Vara energi

Vara energi är en ekonomisk förening som levererar energi, såväl el som fjärrvärme. Fjärrvärmeutbyggnaden är i ett expansivt skede och fjärrvärmen som Vara energi producerar i Vara ersätter drygt 3 250 kubikmeter olja/år. Värmen produceras i huvudsak med biprodukter från skogsavverkning d v s biobränsle. Idag är ca 300 kunder anslutna till Varas fjärrvärmenätet. Vara energi har även ett fjärrvärmeverk i Vedum som ersätter 225 kubikmeter olja/år. Värmen produceras av spill från tillverkning på Vedum Kök & Bad. Idag är ca 25 kunder anslutna till Vedums fjärrvärmenät³⁴.

Kvänum energi

Kvänum energi är en ekonomisk förening som levererar el i eget elhandelsbolag inom ett 500 km² stort område. Inom området förbrukas 100 GWh el och produceras för närvarande 120 GWh el från vind- och vattenkraft. När vindkraftutbyggnaden är klar, ca 50 verk anslutna, beräknas produktionen bli 260 GWh i området. Kvänum energi producerar och driver ett antal värmecentraler med bioenergi i flera kommuner. Största anläggning i Vara kommun är Volvo Penta med 3000 MWh CO² neutral leverans.

Vindkraft

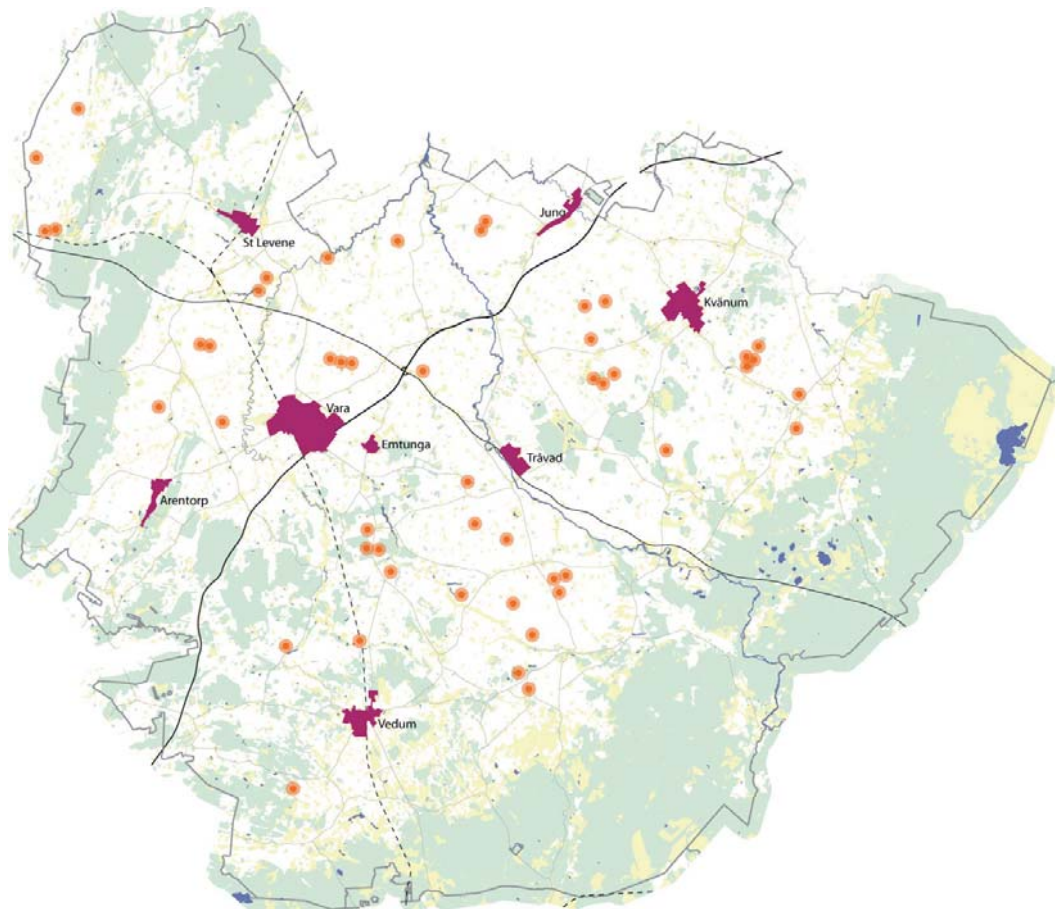
Det nationella målet för vindkraft är **en årlig produktionskapacitet på 30 TWh år 2020 varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs.**

Intresset för att etablera vindkraft i Vara kommun har under de senaste åren varit väldigt stort. Idag står cirka 40 verk runt om i kommunen. Försvarets intressen påverkar i hög grad vindkraftutbyggnaden inom ett stort område i Vara, Skara, Lidköping och Grästorps kommuner. Försvaret bedriver verksamhet inom området sedan lång tid. För närvarande är det endast den östra delen av Vara kommun som ligger utanför påverkansområdet kring försvarets väderradar och flygfält. Inom påverkansområdet kommer endast enstaka verk att godtas. Runt väderradarn som ligger i Kedumsbergen finns en zon på 5 km, där inga vindkraftverk får uppföras. I en zon på 20 km runt väderradarn krävs samråd med Försvaret och SMHI för att enstaka verk skall få uppföras.

VINDKRAFT

Vara kommun har ett tematiskt tillägg till översiktsplan ÖP 90, som heter *Riktlinjer för vindkraftetablering i Vara kommun* som togs fram 2007.

Vindkraft i Vara kommun

Avfall

De nationella målet för avfall är: **den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.** Vara kommun har idag upphandlat avfallshanteringen. Upphandlingen omfattar insamling och omhändertagande av hushållsavfall. Möjlighet att lämna returmaterial för upphämtning vid huset finns. För skötsel av kommunens kretsloppsstation ansvarar FTI, förpacknings och tidnings insamlingen.

Sopsortering per invånare och år (2010)³⁵:

	Vara	Sverige
Glasförpackningar	11,3 kg	18,8 kg
Pappersförpackningar	6,4 kg	11,9 kg
Metallförpackningar	1 kg	1,7kg
Plastförpackningar	1,7 kg	4,4 kg
Tidningar	14,2 kg	42,1 kg

RIKSINTRESSEN

Allmänt

Ett riksintresse är :

”Ett område som har ett så stort värde att det är betydande för landet som helhet.”

Kommunen har skyldighet att planera så att riksintressena tas tillvara så bra som möjligt.

Natur

Hornborgasjön, Bjurumområdet och Rösjömosse [NRO 14097]

Hornborgasjön är en slättsjö på delvis kalkhaltigt material med enastående artrik häck- och rastfågelfauna i och i anslutning till de hävdade sötvattenstrandängarna. Rösjömosse och Mårbysjöns naturvärden är knutna till det stora mossedominerade myrkomplexet, det rika fågellivet och Mårbysjöns botaniskt intressanta rikkärr. Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet och med naturbetesmarker finns i bonde- och småbrukarbygd i Bolum, Hornborga och Sätuna³⁶.

Lidans ravinsystem [NRO 14069]

Ådalar i slättbygd med delvis meandrande vattendrag och ganska djupt nerskurna raviner med branta sluttningar som mestadels är öppna och välhävdade. Representativa odlingslandskap vid Skofteby och Long samt representativa naturbetesmarker vid Kåsentorp, vid Lovene bro och Kvänumsbäcken i form av öppen hagmark. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturbetesmarkerna med arter som slättergubbe, slätterfibbla, backsmörblomma och stagg. Lidans och Flians nedre delar utgör lekomyråden för ett flertal fiskarter från Väneren, bland annat asp. Kungsfiskare och strömstare observeras årligen³⁷.

Kommunikationer

E20

Väg E20 ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Väg E20 utgör en viktig förbindelse mellan Stockholm, Göteborg och vidare söderut till Malmö och Köpenhamn.

Väg 47

Väg 47 mellan Oskarshamn och Trollhättan är av särskild regional eller interregional betydelse. Delen mellan Trollhättan och Jönköping utgör förbindelse mellan regionala centra. Väg 47 har en viktig roll för transporter mellan ost- och västkusten.

Älvsborgsbanan

Älvsborgsbanan är av särskild regional betydelse. Banan sträcker sig mellan Uddevalla och Borås, den är viktig för persontrafiken men används även för omledningstrafik av gods. Banan förbinder Västra stambanan, Norge/Vänerbanan, Kinnekullebanan samt Norra och Södra Bohusbanan.

36 Värdebeskrivning riksintresse för naturvård Västra Götalands län, Hornborgarsjön mfl

37 Värdebeskrivning riksintresse för naturvård Västra Götalands län, Lidans ravinsystem

Kinneullebanan

Kinneullebanan är av särskild regional betydelse. Banan används främst för persontrafik och förbinder bland annat Mariestad och Lidköping med Västra stambanan respektive Älvsborgsbanan³⁸.

Kulturminnesvård

Riksantikvarieämbetet har ansvar för att besluta om områden av riksintresse för kulturmiljövården. I hela Sverige finns cirka 1 700 sådana områden. Det är allt från små miljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskapsavsnitt som utvecklats under lång tid.

Områden vilka av Riksantikvarieämbetet utpekats som riksintresse i Vara kommun är:

Karla-Tälanna [R 37] (Västerbitterna sn)

Motivering: Fornlämnings- och bymiljö på sandås som avspeglar en kontinuerlig bosättning från stenåldern till idag.

Uttryck för riksintresset: Hällkista, fornborg, fossil åkermark, resta stenar, ett par gravfält med högar, runda stensättningar, domarringar mm, Tälanna by med äldre vägsträckning.

Larv [R 38] (Larvs sn)

Motivering: Centralbygd som bland annat genom monumentala fornlämningar och senare administrativa funktioner avspeglar områdets långa kontinuitet som maktcentrum. (Fornlämningsmiljö, Kyrkomiljö, Gårdsmiljö).

Uttryck för riksintresset: Stenåldersboplatser på Larvs hed, flera storhögar, bland annat intill och nära Larvs kyrka (Larva Bäsing och Väderhögen), flera gravfält med högar, runda stensättningar, domarringar m.m, runsten, fossil åkermark (ryggade åkrar) vid Karlsberg, äldre gårdsbebyggelse, Tingshus vid Onsjö.

Levene äng [R 34] (Levene sn)

Motivering: Fornlämningsmiljö och kyrkby där bland annat förändrade brukningsformer på Varaslätten, från förhistorisk tid och medeltid, tydligt avspeglas. Marken brukades till medeltid av en by som då avhystes till förmån för kungsgårdens ängsdrift.

Uttryck för riksintresset: Fossila åkerformer från järnåldern och medeltid, fågata, hålväg, gravanläggningar från järnåldern, främst ett gravfält med runda stensättningar, högar och några resta stenar. På kyrkogården står landets högsta runsten. Levene kyrkby med bland annat kyrka och prästgård.

Long [R 35] (Longs sn)

Motivering: Kyrkby och enskifteslandskap där kontrasten mellan den av utskiftning relativt opåverkade bebyggelsen i byn Long och det enskiftade landskapet norr där om, speglar slättens utveckling. Long var ett medeltida administrativt centrum, främst förknippat med Birger Jarl och hans broder lagman Eskil. (Gårdsmiljö, Kognitiv miljö).

Uttryck för riksintresset: Samlad bybebyggelse i Long med kyrka från 1897 på platsen för en äldre träkyrka, öppet slättlandskap norr därom, med utflyttade gårdar, snörräta vägar, äldre bebyggelse.

Löjtnantsholm [R 36] (Fyrunga sn)

Motivering: Odlingslandskap med de för 1800-talets jordbruksteknik och landskapsbild så karaktäristiska öppna dikena, omistligt för förståelsen av fullåkerbygdens framväxt.

Uttryck för riksintresset: Länets enda sammanhängande system av parallella, öppna diken i öppet odlingslandskap.

Valeberg [R 39] (Larvs sn)

Motivering: Fornlämningsmiljöer intill Lidan med ett varierat och delvis monumentalt innehåll bland annat avspeglade områdets bebyggelsehistoriska betydelse och bruksformer under järnåldern.

Uttryck för riksintresset: Gravfält, med en rikt varierad sammansättning medstensättningar av skilda former och konstruktioner, högar, domarringar (bland annat en av länets största), storhögar, älvkvarnsförekomst samt omfattande fossil åkermark³⁹.

Energiförsörjning

Stamnätet utgör riksintresse.

Totalförsvaret

Sätenäs flygplats i Lidköpings kommun är precis som befintlig väderradaranläggning inom Vara kommun riksintresse för totalförsvaret. För att trygga verksamheten och flyg finns olika typer av restriktionsområden kring flygplatsen och väderradaranläggningen. Flera av dessa restriktionsområden täcker delar av även Vara kommun. Totalförsvaret kan ha fler riksintressen i kommunen som inte kan redovisas.

Vindkraft

Energimyndigheten har utsett områden som är av riksintresse för vindbruk. De områden i Vara kommun som är utsedda som riksintressen sammanfaller med riksintresse för totalförsvaret⁴⁰. En översyn av riksintressena för vindkraft pågår.

NATURVÄRDEN

Strandskydd

Strandskyddet kom till för att förhindra en överexploatering av stränderna och bevara allmänhetens tillgång till stränder och vatten för friluftsliv. Strandskyddet finns också till för att skydda stränderna på grund av deras stora betydelse för den biologiska mångfalden.

Strandskyddsbestämmelserna gäller lika i hela landet, oavsett hur tät- eller glesbebyggt området är, hur gott det är om sjöar och vattendrag eller vilka naturtyper, biotoper eller arter som finns i området.

Strandskyddet omfattar både land- och vattenområden och är normalt 100 m från strandlinjen åt båda håll. Sedan 1 juli 2009 kan kommunen själv upphäva strandskyddet inom planlagt område, förutsatt att det finns särskilda skäl.

Inom den strandskyddade zonen gäller förbud mot att:

³⁹ Riksintressen, Västra Götaland- Skaraborgs Län, Riksantikvarieämbetet

⁴⁰ www.energimyndigheten.se

- Uppföra nya byggnader eller ändra de som redan finns, så att de kan användas till något annat ändamål
- Gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer
- Utföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syfte, det vill säga försämrar tillgängligheten enligt allemansrätten eller väsentligt försämrar livsvillkoren för växter och djur. Exempel på detta är båthamnar, bryggor, parkeringsplatser och golfbanor
- Utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv, till exempel fälla träd, gräva eller gödsla

I Vara kommun gäller strandskyddet främst för Lidan och Afsån

Landsbygdutveckling i strandnära läge (LIS)

Kommunen har ansvar för att peka ut LIS områden i kommunen.

Med LIS avses ett område som⁴¹:

- Är lämpligt för utvecklingen av landsbygden
- Är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.
- Är endast av liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften
 - a) i eller i närheten av tätorter
 - b) kust eller kustskärgårdsområden om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse.
- Inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från Norge till Forsmark, Ölands kust och Höga kusten
- Är utpekade i översiktsplanen.

41

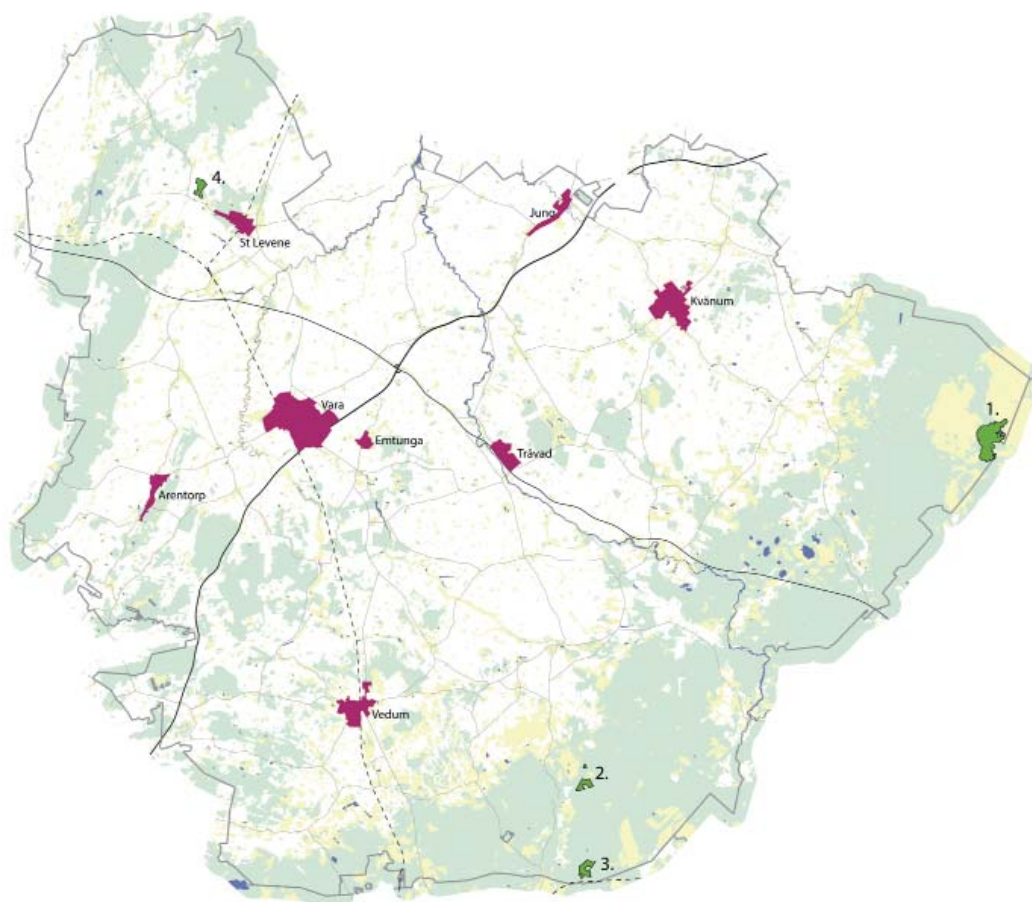
Länsstyrelsen Västra Götalands län, www.lansstyrelsen.se/vastragotland/amnen/Naturvard/Strandskydd/

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av särskilt värdefulla naturområden inom EU. Samtliga Natura 2000-områden är klassade som riksintressen och regleras av bestämmelser i miljöbalken.

Det krävs tillstånd om någon vill bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

I Vara kommun finns fyra Natura 2000-områden⁴².

1. Rösjö mosse och Mårbysjön

Dystrofa sjöar och småvatten
Högmossar
Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn
Rikkärr
Sångsvan
Järpe
Tjäder
Trana
Ljungpipare
Brushane
Grönbena
Sparvuggla
Nattskärria
Orre

2. Skallstaden

Lövsumpskog
Näringsrik ek
avenbokskog
Skogbevuxen myr

3. Ranahult

Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen
Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen
Fuktängar med blåtätel eller starr
Slätterängar i låglandet
Lövängar
Trädklädd betesmark

4. Levene äng

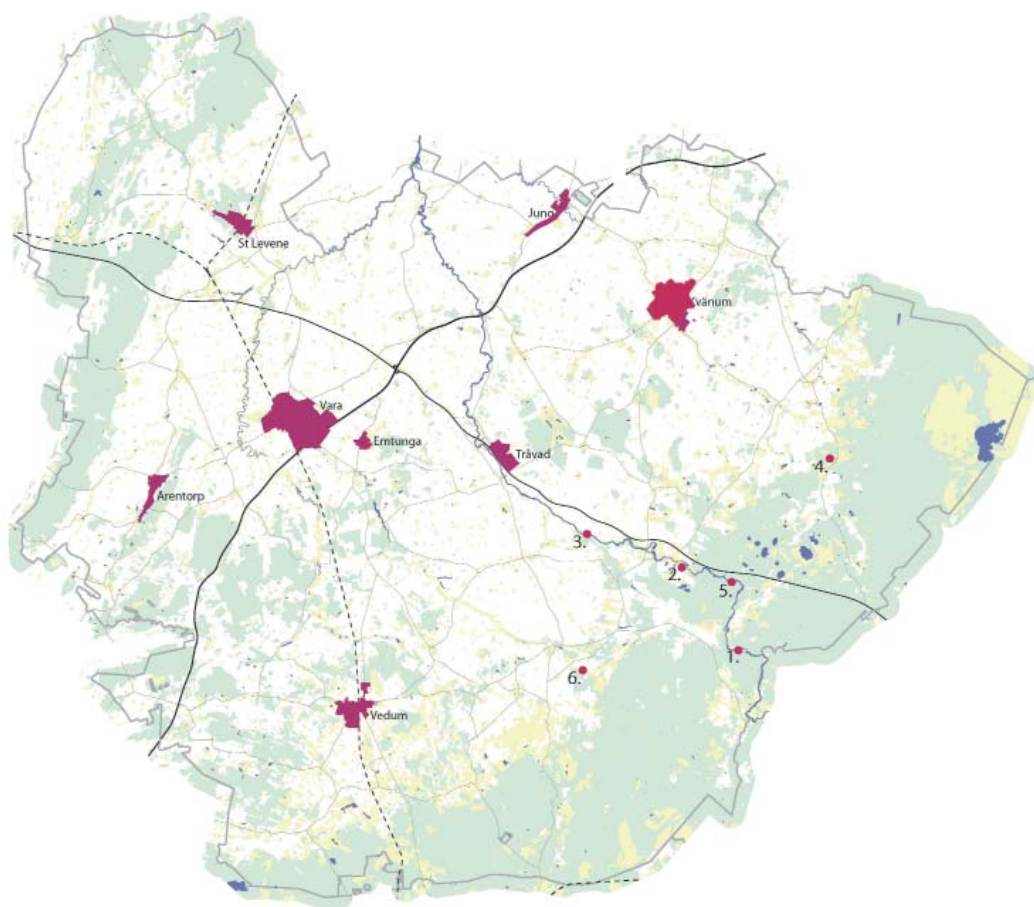
Lövängar
Trädklädd betesmark

Biotopskydd

Biotopsskydd är ett områdesskydd för mindre områden som utgör livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda. Biotopsskydd kan upprättas av både Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Inom ett biotopsskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidas åtgärder som kan skada naturmiljön.

Utöver det biotopsskydd som Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen fattar beslut om finns det ett generellt biotopsskydd. Det generella biotopsskyddet innebär att stenmurar, åkerholmar, odlingsrösen, källor, våtmarker, diken och mindre vattendrag är skyddade om de ligger i jordbruksmark. Dessutom är pilevallar och alléer skyddade, oavsett var de ligger.

I Vara kommun finns det inget biotopsskydd upprättat av Länsstyrelsen. Däremot har Skogsstyrelsen upprättat sex stycken⁴³.

1. Borga, 396/2004. Äldre naturskogsartade skogar, 3,3 hektar.

2. Sjötorp, 201/1995. Äldre naturskogsartade skogar, 2,1 hektar.

3. Borga, 129/1995. Mindre vattendrag och småvatten med omgivande mark, 0,5 hektar.

4. Sandkullen, 133/1995. Alkärr, 0,5 hektar.

5. Edsvära, 128/1995. Alkärr, 0,2 hektar.

6. Onsjö, 120/2002. Äldre naturskogsartade skogar, 4,6 hektar.

* RÖDLISTADE ARTER

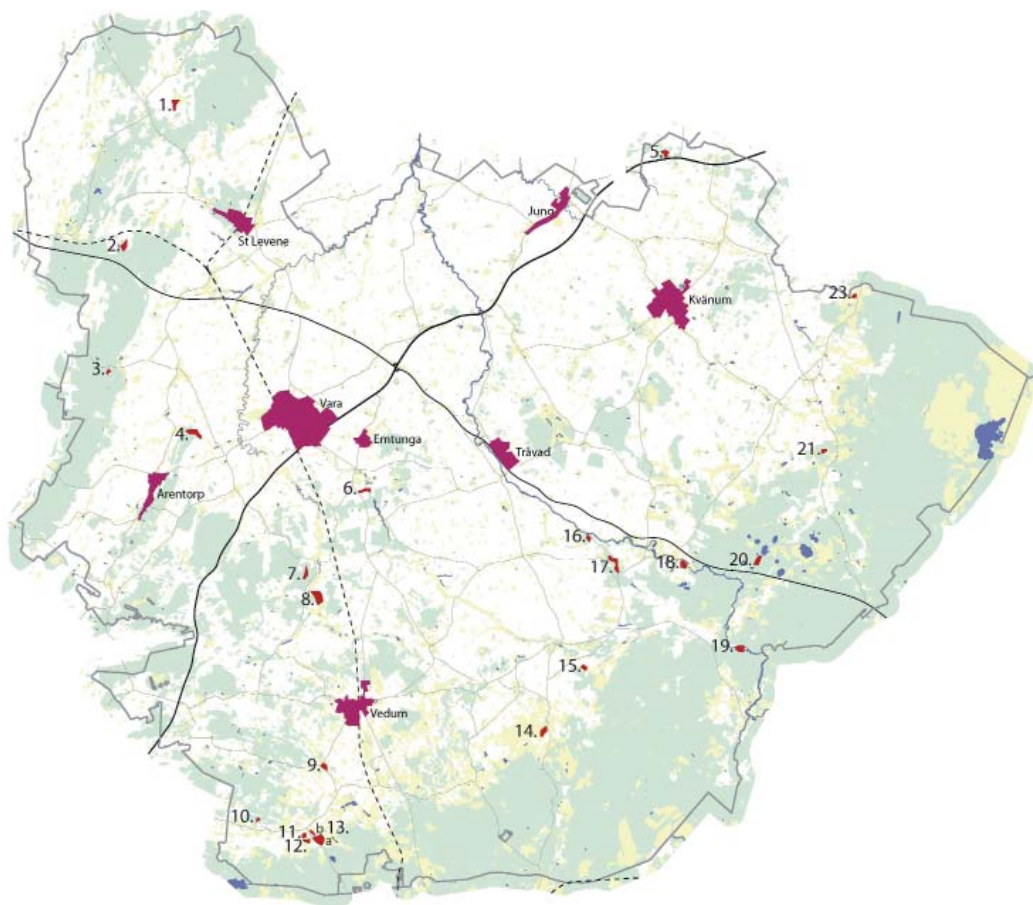
De svenska listorna över hotade och missgynnade växter, svampar och djur benämns i enlighet med internationell terminologi rödlistor.

I dessa listor grupperas arterna enligt ett system med kategorier och kriterier som på ett översiktligt sätt betecknar grad av utdöenderisk.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa skogar har egenskaper som gör att de har en nyckelroll för skogens missgynnade och hotade djur och växter. Vetskapen om var dessa områden finns är avgörande för att skogsnäringen ska kunna leva upp till sitt ansvar att bevara den biologiska mångfalden. En nyckelbiotop är ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. I området finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter*.

Varje nyckelbiotop får en biotoptypsbeteckning, som beskriver biotopens karaktärsdrag. Nyckelbiotop har ingen juridisk innebörd och har därför inget automatiskt skydd. För nyckelbiotoper råder samrådsplikt med Skogsstyrelsen⁴⁴.

1. Ädellövskog
2. Betad hagmark
3. Gransumpskog
4. Ravin
5. Aspskog
6. Sekundär lövnaturskog
7. Ravin
8. Alsumpskog
9. Lövskogslund

10. Sekundär lövnaturskog
11. Hedädelövskog
12. Lövskogslund
- A. Lövskogslund
- B. Hedädelövskog
13. Hassellund, Lövskogslund
14. Alsumpskog
15. Ravin

16. Sekundär lövnaturskog, Lövsumpskog
17. Sekundär lövnaturskog
18. Lövskogslund, lövrik barrnaturskog, brandfält
19. Alsumpskog
20. Örtrik allund Stora
21. Sekundär lövnaturskog

Naturresevat

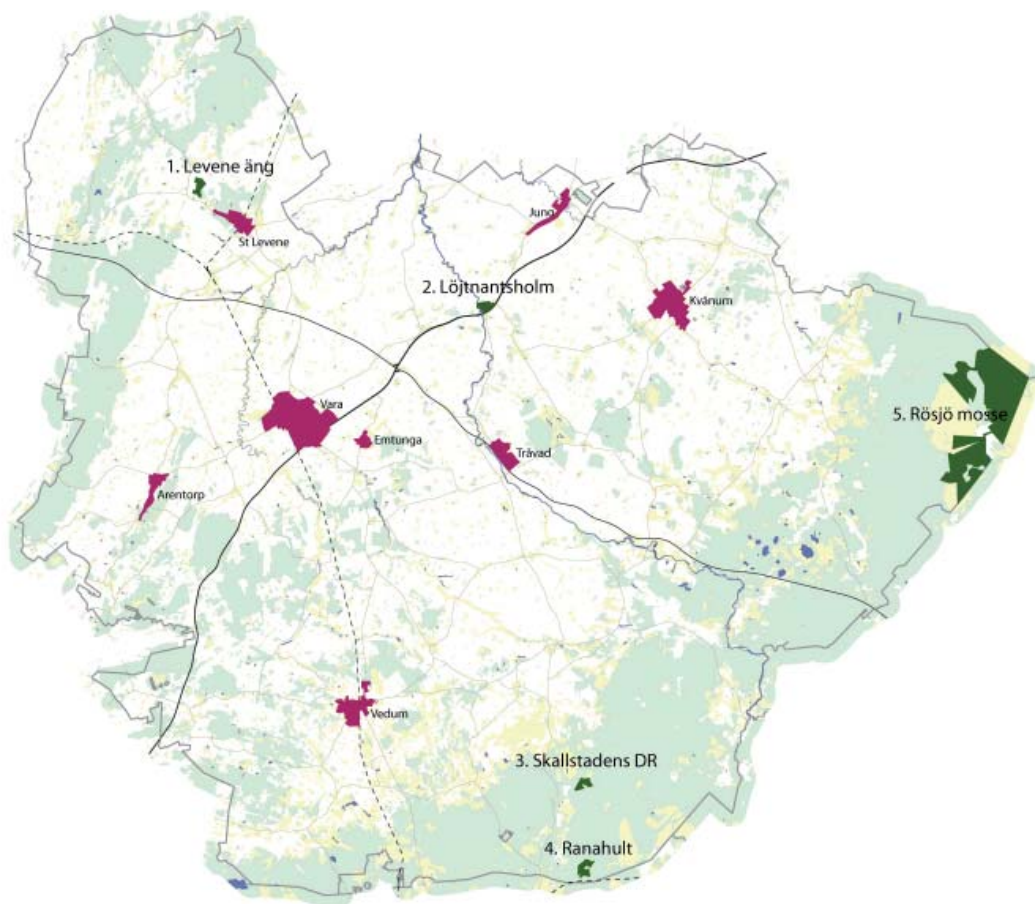
Länsstyrelserna och kommunerna kan bilda naturresevat enligt miljöbalken. Naturresevat kan bildas på mark som ägs av staten, kommuner, bolag, enskilda med flera. Markägarna ersätts för intrånget eller också köper staten eller kommunen marken innan resevatet bildas.

Naturresevat bildas:

”i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturresevat.” (ur miljöbalken)

Länsstyrelserna och Naturvårdsverket inventerar och utvärderar vilka områden som är lämpliga som naturresevat.

I Vara kommun finns fem naturresevat.

1. Levene äng

Reservatet, som ligger på en svagt markerad nordsydgående höjdrygg, utgörs av betesmark med enstaka mäktiga ekar samt den så kallade Hasslebacken i nordost, vilken utgörs av mer slutna bestånd av framför allt ek. I Hasslebacken, förekommer spår av tidigare slätterhävd som utgör en rest av ett tidigare större

lövängsområde. I reservatet finns rester av äldre kulturlandskap samt talrika fornlämningar, bland annat ett drygt hundratal gravar. Området är av betydande värde från kulturelltvetenskaplig naturvårdssynpunkt och utgör dessutom ett attraktivt och välbesökt strövområde och utflyktsmål.

Syfte: Att för framtiden bevara ett område med värdefulla landskapselement sammanhörande med det äldre kulturlandskapet samt bevara allmänhetens möjlighet till friluftsliv.

2. Löjtnantsholm

Området utgörs av plana åkermarker, som sträcker sig västerut fram till Lidan. Området består av lerjordar. Hela området karaktäriseras av smala åkertegar, åtskilda av öppna tegdiken. Några gårdsbildningar och mindre vägar finns vid området. Området ligger i direkt anslutning till E20.

Naturvärde: Området har stort värde genom att det utgör en av de allra sista resterna av en tidigare mycket utbredd landskapstyp på lerslätterna i länet och landet. Det bidrar därigenom till att öka kännedomen om och förståelsen för det gamla odlingslandskapet och äldre brukningsmetod.

Syfte: Att för framtiden bevara en rest av det gamla odlingslandskapet med dess åkertegar, öppna tegdiken och speciella växtlighet samt att ge allmänheten möjlighet att få inblick i gamla odlingsystem.

3. Skallstadens Domänreservat

Skallstadens Domänreservat är ett lövskogsområde med mycket lång kontinuitet. Det ligger inom ett barrskogsområde. Marken utgörs av stenbunden delvis starkt blockig morän. Norra delen av området utgörs till större delen av mossklädda block. Öster om reservatet finns några kallkällor som sänder sitt överskottsvatten genom reservatet. Detta bidrar till att det i södra delen finns fuktiga partier. Ett par diken går genom området.

Reservatet utgörs till största delen av naturligt uppkommen, gammal lövskog. Skogen är ört- och gräsrik och domineras av gammal ek, de äldsta med en ålder av ca 200 - 225 år, men även björk, asp, klibbal, rönn, hassel, tall och gran förekommer. Området har lämnats till fri utveckling. Inom reservatet finns ett stort antal kullfallna träd med olika grovlek, varav många är mossbelupna eller i stark förmultning. I söder finns några fuktiga partier med i huvudsak klibbal och björk. Den norra och västra delen av reservatet utgörs av ett slutet lövskogsområde. Vegetationen är artfattig men representativ för slutet ekskog.

Naturvärden: Skallstadens Domänreservat utgör ett värdefullt område slutet lövskog med mycket lång kontinuitet, som fått stå orörd och fritt utvecklas till naturskog med urskogskaraktär. Det utgör också en lämplig biotop för tjäderhönor med kycklingar.

Syfte: Att för framtiden bevara ett lövskogsområde med urskogskaraktär, där lövskogen får utvecklas fritt. Området bör särskilt skyddas för att förstärka dess urskogsvärden samt skapa en god livsmiljö för arter knutna till urlövskog. Varje form av ingrepp i området strider mot syftet med reservatbildningen med undantag av att ta bort granuppslag samt gynna biotopen för tjäderhönor med kycklingar.

4. Ranahult

Området omfattar Ranahults gamla bosättning med omgivande odlingslandskap. Detta är till största delen igenväxt och gamla hag- och slättermarker domineras

nu av gles ädellövskog.

Området är kuperat och omväxlande till topografin. Berggrunden uppbyggs av gnejser och grönstenar i mindre omfattning. Myrmarker, delvis dikespåverkade, omger området.

Skogsbestånden domineras av ek, lind, alm och ask men även de andra ädla lövträdslagen förekommer. Hassel i täta buskage dominerar buskskiktet.

Ängs- och hagmarkerna har inte hävdats sedan 1960-talet och endast mindre delar av ursprunglig ängs- och hagmarksflora återstår. Dessa delar av gammal slättermark med hävdgynnad flora har röjts och lieslåtterna återupptagits. Floran är på vissa ställen rik med inslag av ormrot, slätterfibbla, slättergubbe, svinrot, darrgräs, hirsstarr, klockpyrola och orkidéer. Flera arter har här sin enda växtplats i kommunen. Lind förekommer och bär på flera platser spår av lövtäkt. Även halvskugggynnade växtsamhällen med vätteros och vårärt kan påträffas. Ranahult är i sin helhet växtekologiskt intressant.

Djurlivet är rikt med inslag av ovanliga arter. Häckande stenknäck och mindre hackspett har observerats samt stor förekomst av nötkråka. Bland insekterna kan makaonfjäril noteras.

Ranahult är ej av riksintresse och finns inte upptaget i länsstyrelsens naturvårdsprogram utan är främst av lokalt intresse. Men området är numera Natura 2000-område.

Syfte: Att bevara ett stycke äldre kulturlandskap, tillvarata områdets förutsättningar för rörligt friluftsliv samt bevara områdets naturvärden.

5. Rösjö mosse

Rösjö mosse är Skaraborgs största våtmarkskomplex och ligger sydväst om Hornborgarsjön. Rösjö mosse har högsta värde i våtmarksinventeringen, ingår i Myrskyddsplan för Sverige samt i Natura 2000. Rösjö mosse utgörs främst av platåmossar. I myrkomplexet ingår även kärr, sumpskogar, mader och Rösjön. Mossen har höga ornitologiska värden med stora populationer av häckande ljungpipare, grönben och storspov. Sångsvan och trana häckar också på myren och tillfälligt även varfågel.

Många av myrholmarna har lämnats för fri utveckling vilket bidrar till ökat naturvärde. De relativt små holmarna ger mycket kantzoner och solbelysta träd som är viktigt för t.ex insekter.

I naturreservatet finns två fasta fornlämningar i form av gränsmärken.

Syfte: Att bevara ett stort, sammanhängande komplex av öppen myr, trädbevuxen myr, sumpskogar och fastmarksholmar med äldre barrskog för fortsatt fri utveckling. Bevara och tillgängliggöra ett område som är värdefullt för det rörliga friluftslivet och på så sätt skapa förutsättningar för att utveckla besöksnäringen⁴⁵.

Övrigt naturvärde

Blackerydssjön

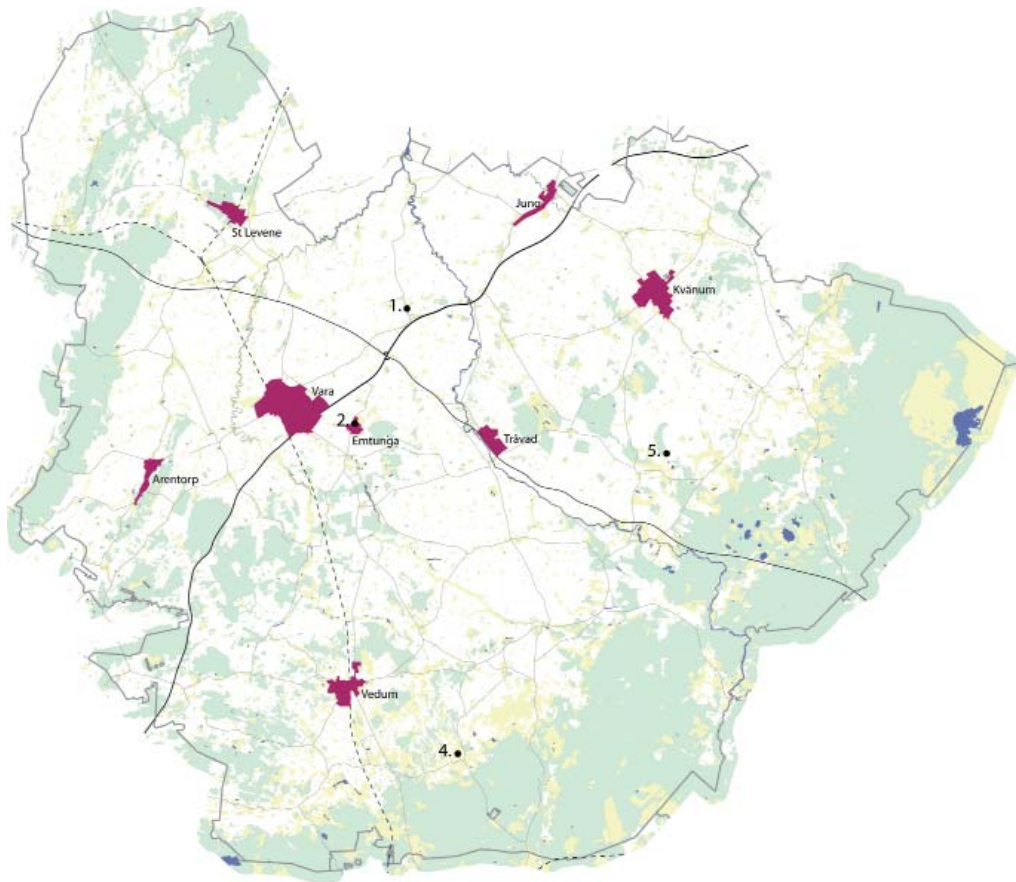
Blackerydssjön ligger i södra delen av kommunen. Studier har utförts med förslag till uppröjning av sjön för att gynna fågelliv, flora och friluftsliv.

45 Länsstyrelsen Västra Götalands Län, www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/amnen/Naturvard/Naturreservat_mm/Naturreservat/

Naturminnen

Ett naturminne är ett mindre naturområde eller naturobjekt som är skyddat på liknande sätt som naturreservat. Ofta skyddas enskilda träd som är speciellt vackra eller värdefulla ur naturvårdssynpunkt med naturminnesmärkning. Det är även vanligt att speciella och stora flyttblock får detta skydd samt mindre markområden med ovanliga växter. I Vara kommun finns det idag sex naturminnen.

1. Skarstad, tre ekar.
2. Önum, ek.
3. Önum, tall.

4. Vedum, ek.
5. Härlingstorp, ek.

Naturvårdsavtal

Naturvård handlar främst om bevarande av växter och djur i ett naturligt samspel och förhindrande av att arter och naturtyper som hör hemma i vår natur försvinner från landskapet.

Naturvårdsavtalet är ett civilrättsligt avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen eller Länsstyrelserna och markägare som är intresserade av naturvård. Syftet med avtalet är att bevara och utveckla områden med höga naturvärden.

Naturvårdsavtal innebär⁴⁶:

- Ett frivilligt avtal mellan två jämbördiga parter, markägaren och staten.

- Äganderätten till marken eller jakträtten påverkas inte.
- Avtalet reglerar hur naturvärdena ska bevaras och utvecklas. Naturvårdande skötselåtgärder som gynnar naturvärdena ska i regel utföras. Normalt utför markägaren skötselåtgärderna på egen bekostnad, och virket tillfaller då honom eller henne. Det finns dock inget krav på att utföra åtgärderna. Skötsel kan också initieras av Skogsstyrelsen som då står för kostnaderna.
- Avtalet gäller under en viss tid, vanligen 50 år. Den långa avtalstiden är ofta nödvändig för att syftet med avtalet ska hinna uppnås. Området märks ut i terrängen.

I Vara kommun finns två naturvårdsavtal upprättade av Skogsstyrelsen.

Ängs- och hagmarker

Vara kommun har många ängs- och hagmarker som är av nationell betydelse. Länsomfattande inventering av samtliga värdefulla slätter- och betesmarker större än 0,5 hektar utfördes 1986-1991 samt i början av 2000-talet. Objekt har sedan naturvärdesbedömts.

Som hagmark räknas inhägnade betade inägomarker. Undantagsvis förekommer bete även på tidigare utmark. Hagmarkerna varierar från helt öppna till träd- och buskbevuxna.

Som äng räknas marker som hävdas med slätter eller har slåttrats fram till nyligen.

Ängs- och hagmarkerna har delats in i fyra klasser. Klass 1 har högsta naturvärdet och klass 4 har visst bevarandevärde främst landskapsbildsmässigt. Att en äng eller hage ingår i bevarandeplanen utgör inget skydd, men planens uppgift är bland annat att den ska ligga till grund för olika säkerställande åtgärder. Enligt Naturvårdsverket bör alltså dessa områden bevaras oavsett deras egentliga juridiska status⁴⁷.

I Vara kommun finns 189 klassificerade ängs- och hagmarker på 570 hektar⁴⁸.

Areella näringar

Jordbruket

Vara kommun är en utpräglad jordbrukskommun. Åkermarken omfattar 39 260 hektar av kommunens 70 347 hektar, alltså 56 %. År 2007 fanns det i Vara kommun 108 jordbruksföretag med jordbruk på mer än 100 hektar mark. Jordbruket spelar en stor roll för näringslivet i kommunen. 5 % av kommunens arbetstillfällen finns inom jord- och skogsbruk, men antalet jordbruksföretag har minskat de senaste 20 åren.

Jordbruket är en mycket viktig del av kommunens identitet och har gett upphov till många av kommunens tillverkningsföretag.

Markfördelning inom jordbruket

Åkermark	39 260 hektar
Skogsmark	8 473 hektar
Betesmark	1 696 hektar
Annan mark	2 026 hektar

47 Ängs- och hagmarker i Vara kommun, Miljövårdsenheten Länsstyrelsen i Skaraborgs Län, ISSN 1101-1068

48 TUVÅ, www.jordbruksverket.se

Åkerareal 2010	Hektar
Totalt	39 077
Höstvete	11 928
Havre	5 875
Slätter- och betesvall som utnyttjas	4 668
Vårkorn	2 912
Träda	3 970

Djur 2010	Antal
Värphöns	315 537
Slaktkycklingar	93 040
Slaktsvin över 20 kg	33 681
Mjölkkor	1 153

I kommunen finns även andra djur men inte av samma kvantitet⁴⁹.

Öppna marker

Den helt uppodlade lerslätten kring Vara tillhör landets allra planaste slätter.

Skogsbruk

18 022 hektar av kommunens 70 347 hektar består av skogsmark, alltså 26 %⁵⁰.

Odlingslandskapet

Odlingslandskapet är ett resultat av att människor brukat jorden under lång tid. För att bevara odlingslandskapet finns det ett bevarandeprogram. Odlingslandskapet med många fornlämningar utgör en del av Varas kulturarv.

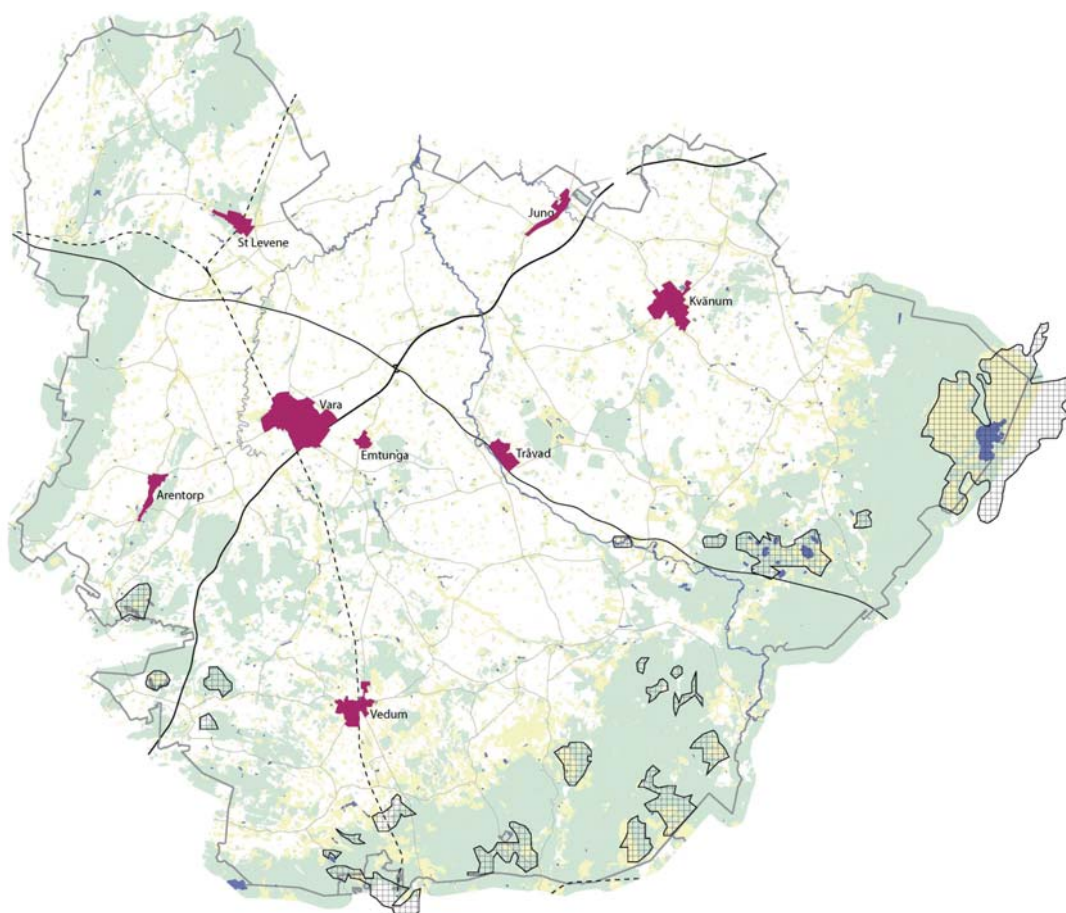
49 Jordbruksverket, statistik.sjv.se/Database/Jordbruksverket/databasetree.asp

50 Skogsstyrelsen, www.skogsstyrelsen.se

Våtmarker

Våtmarkerna fungerar som reningsverk och är viktiga för vattnets kretslopp. Många växter och djur är beroende av våtmarker under hela eller delar av sin livscykel. Ett av regeringens miljö kvalitetsmålet är *myllrande våtmarker*. Våtmarker ska så långt som möjligt skyddas mot exploatering, så att deras ekologiska och vattenhushållande funktioner finns kvar⁵¹.

Våtmarker

Grund- och ytvatten

Det är av stor vikt att tillhandahålla och verka för att skydda en bra kvalitet på grundvattnet. Enligt miljömålen och EU:s vattendirektiv ska alla kommuner upprätta vattenförsörjningsplaner. Vattenförsörjningsplanerna är en av åtgärderna i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för att uppnå och säkerställa god status i alla vattenförekomster i Sverige. Syftet med vattenförsörjningsplaner är att trygga en långsiktig försörjning av dricksvatten.

Vattenskyddsområden/Vattentäkt

Genom att inrätta vattenskyddsområde med stöd av miljöbalken kan kommunen eller länsstyrelsen ge dricksvattenförekomster ett direkt skydd. Skyddsområde för vattentäkter, yttre skyddszon, avser mark- och vattenområden med skyddsbestämmelser av hänsyn till dricksvattenintresset. I Vara kommun

51 Länsstyrelsen, www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/amnen/Vattenvard/miljoovervakning/vatmarker/

finns⁵²:

- Länsstyrelsens skyddsområde och skyddsföreskrifter för Jungsvattentäkt i Vara kommun
- Skyddsområde och skyddsbestämmelser för grundvattentäkt på fastigheten Smedtofta Ravelsgården 2:81 i Levene socken
- Skyddsområde och skyddsbestämmelser för grundvattentäkt på fastigheten Kåryd 1:14 i Larvs socken

Grästorps kommun har en vattentäkt inom Vara kommuns gränser (Ryda). Den ska skyddas på samma sätt som kommunens egna vattentäkter.

Geoteknik

Större delen av Vara kommun ligger under ”högsta vattenlinjen” och har alltså varit havsbotten. Området är en del av slätten söder om Vänern och täcks av lerskikt med upp till 30 meters mäktighet, ibland överlagrat med så kallad svallsand. Sand och morän finns inom delar av området under leran.

Leran är normalt överkonsoliderad men normalkonsoliderade leror förekommer lokalt, bland annat inom delar av Vara tätort. Det innebär att fastheten är så låg att byggnader ofta måste uppföras på så kallad kompensationsgrundläggning eller grundläggning med pålning.

Intill de större vattendragen och nederoderade raviner förekommer stabilitetsproblem. Förhållandena har karterats av Räddningsverket i *Stabilitetskartering 2007 Västra Götalands län*.

Mindre delar av kommunen i söder och öster ligger över ”högsta vattenlinjen”. Där utgörs jordarten huvudsakligen av morän. Kommunen genomkorsas av randbildningar från den senaste istiden, där Levenemoränen utgör ett markant inslag i geologin. I randbildningen kan det förekomma inblandningar av grövre sediment i moränen. Områden med isälvsmaterial förekommer mellan Larv och Edsvära samt vid Vedum och Jung.

Berggrunden består inom huvuddelen av kommunen av gnejs. Inom kommunens västra del under Arentorp och Stora Levene och vidare mot norr går ett stråk av mylonit. Inom den västra delen av kommunen förekommer också berg i dagen ganska frekvent.

Täktverksamhet

Material från täkter av berg, naturgrus och andra jordarter används bland annat vid byggande av vägar och byggnader. Täkter kan dock orsaka skador på känsliga naturmiljöer eller andra miljöproblem.

Miljöpåverkan från täkter består främst av påverkan på hydrologi, vattenkvalitet och naturmiljö samt buller, vibrationer och damning. Buller och damning uppstår i samband med sprängning, lastning/lossning, krossning, bearbetning av material samt vid transporter till och från täkten.

I Vara kommun finns omkring 289 miljoner fm³ grus och sand. Den exploaterbara mängden uppgår till 16 miljoner fm³. Det exploaterbara materialet är ojämnt fördelat inom kommunen, de västra och nordvästra delarna uppvisar små mängder medan det förekommer rikligt i sydöstra delarna⁵³.

Energitorv

Torven förnyas långsamt jämfört med energigrödor och skogsbränsle som har

52 Länsstyrelsen, www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/amnen/Vattenvard/vattenskyddsomrade/

53 Länsstyrelsen, <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/amnen/Miljoskydd/Berg-+grus-+och+torvtakter/>

en produktionstid på 1-100 år. Det tar ett par tusen år för torv att bildas. Den svenska torvutredningen från år 2002 anser att torven ska klassificeras som just torv, och inte placeras in i kategorier som fossilt/icke-fossilt eller förnybart/icke-förnybart. I kommunen finns en energitorvtäkt inom Stänges-Forellmossen.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken. De används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. Miljö kvalitetsnormer kan fastställas av regeringen eller av en myndighet som regeringen utser. Det finns idag normer för utomhusluft, fisk- och musselvatten, omgivningsbuller och vatten.

En miljö kvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljö kvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun.

Miljö kvalitetsnormerna är ett viktigt styrmedel för att genomföra de nationella miljö kvalitetsmålen.

Miljö kvalitetsnormer som finns för Vara kommun idag:

- Förordning (2001:527) om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft
- Miljö kvalitetsnormer för Västerhavets vattendistrikt

Luftkvalitet

Som tidigare nämnts finns miljö kvalitetsnormer (MKN) avseende luftkvalitet. Dessa har fastställts inom svensk lagstiftning, bland annat som en anpassning av EUs ramdirektiv för luftkvalitet med avsikten att skydda människors hälsa. Miljö kvalitetsnormer har införts för svaveldioxid, kvävedioxid, bly och partiklar (PM10) samt för bensen, kolmonoxid, ozon, polycykliska aromatiska kolväten samt för metallerna kadmium, arsenik och nickel.

Enligt Luft i Västs mätningar ligger Vara kommun långt under miljö kvalitetsnormen när det gäller kvävedioxid⁵⁴.

Vattenkvalitet

År 2000 beslutade EU om en ny europeisk vattenpolitik ”vattendirektivet” som innebär ett systematiskt arbete för att bevara och förbättra kvaliteten i sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. Vara kommun ingår i Västerhavets vattendistrikt. Arbetet organiseras av vattenmyndigheten och sker i sexårs cykler, kartlägga, statusklassificera, , utforma åtgärder, övervaka och rapportera. Syftet är att alla vattenförekomster ska uppnå minst god yt- eller grundvattenstatus.

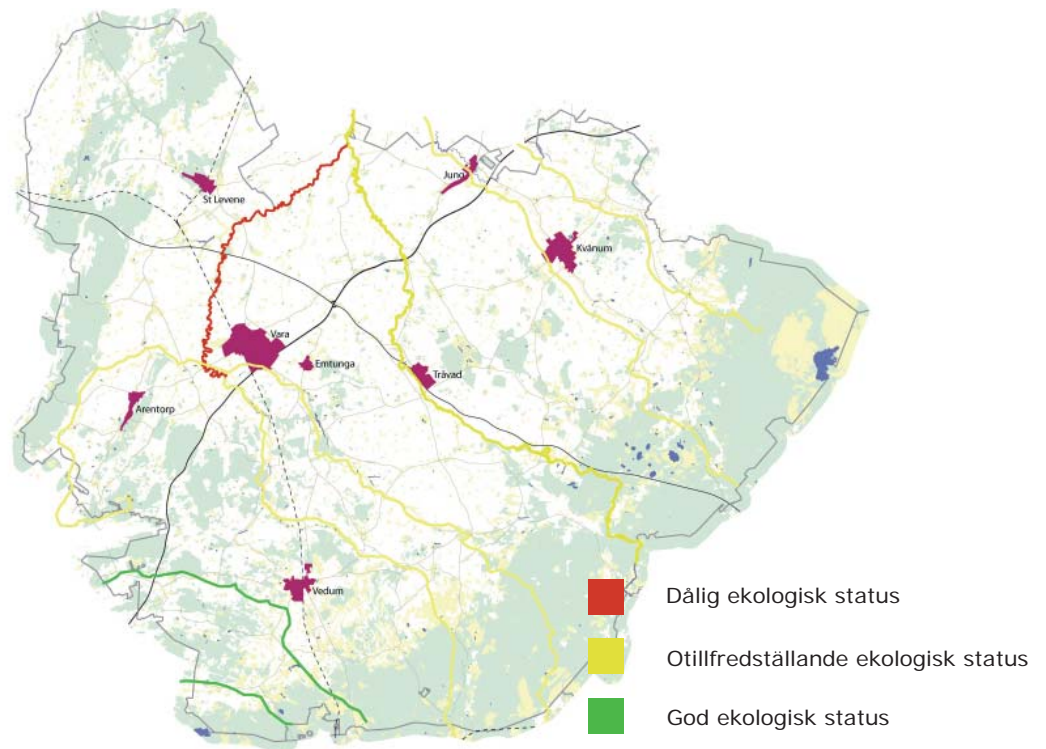
Ytvatten klassas och ges ekologisk och kemisk status. Den ekologiska statusen i kommunen varierar men nästan alla behöver åtgärder för att nå och bevara klassningen ”god ekologisk status”. Framförallt kommer problemen av övergödning.

Den kemiska statusen är god, kvicksilver undantaget. Allt för höga kvicksilverhalter har nästan alla vattenförekomster i distriktet.

Kommunen har ett flertal grundvattenförekomster, alla har statusklassningen ”god kvantitativ tillgång” och kemiska statusen ”god”. Några har dock ”risk att den kemiska statusen inte uppnås till 2015”, potentiellt hög föroreningsbelastning eller mätdata som inte visar på en vänd trend är orsak till denna statusklassning.

54 Länstyrelsen, www.lanstyrelsen.se/cgi-bin/MsmGo.exe?grab_id=0&page_

Ekologisk status

KULTURMILJÖVÅRD

De nationella målen för kulturmiljöarbetet:

- ett försvarat och bevarat kulturarv.
- ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer och med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen.
- allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön
- nationell och internationell solidaritet och respekt för olika gruppers kulturarv.

Riksintressen kulturmiljövård

Se avsnittet Kulturminnesvård under Riksintressen.

Kulturminne

Genom kulturminneslagen anger samhället grundläggande bestämmelser till skydd för viktiga delar av kulturarvet. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader liksom fornlämningar, fornfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål.

Kyrkor och begravningsplatser

För alla kyrkor och begravningsplatser uppförda före 1940 gäller att de inte får ändras på något väsentligt sätt utan tillstånd från Länsstyrelsen. Tillståndsplikten gäller även en del nyare kyrkor med höga kulturhistoriska värden. Även kyrkliga inventarier med kulturhistoriskt värde, oavsett ålder, omfattas av tillståndsplikten

Fornlämningar

Det finns en mängd fornlämningar i Vara kommun. Fornlämningarna har ett starkt lagskydd genom Kulturminneslagens 2 kap som innebär att det exempelvis är förbjudet att rubba, ta bort, gräva ut eller täcka över en fornlämning utan Länsstyrelsens tillstånd⁵⁵.

Kulturmiljöer med fornlämningar

Det äldre jordbruket karaktäriseras av småskalighet och självhushållning. Det var de lokala förutsättningarna som var styrande och låg till grund för hur landskapet och dess kulturlämningar kom att utformas, placeras och användas. Självhushållningens jordbruk gav upphov till marker och anläggningar vilka gynnat en rik biologisk mångfald och uppkomsten av småbiotoper. Många av dessa kulturminnen finns bevarade i odlingslandskapet. Ofta återfinns de i sammanhang och miljöer med mycket stort tidsdjup och höga biologiska värden. Exempel på detta är jordkällare, bodar, logar, smedjor och slätterstugor.

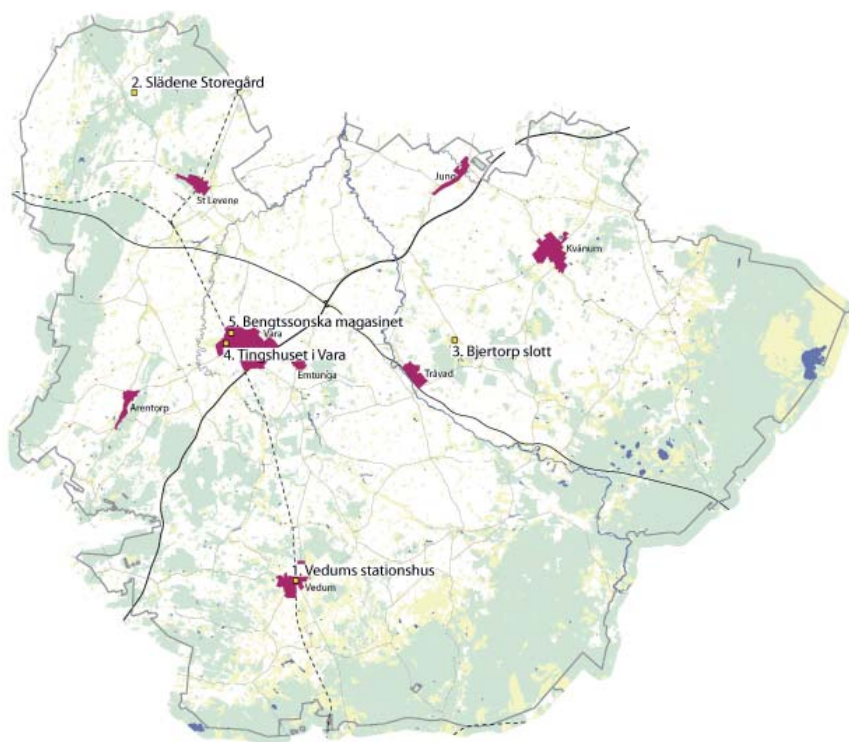
Larv

Byggnadsminne

Byggnadsminnen berättar om historiska skeenden och hur samhället över tid förändrats. Berättelserna rymmer även specifika händelser och enskilda personers historia. Över 2 000 anläggningar och miljöer är skyddade som byggnadsminnen i Sverige.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. För att reglera hur det kulturhistoriska värdet ska tas tillvara fastställs skyddsbestämmelser eller föreskrifter för varje byggnadsminne.

Byggnadsminnen

1. Vedums stationshus

Vedums stationshus uppfördes efter ritningar av Claes Adelskiöld, för den mellanspåriga järnvägen Uddevalla - Vänersborg - Herrljunga. Bandelen Herrljunga -Vara började trafikeras 1866 och linjen i sin helhet ett år senare. Banan ombyggdes till normalspår år 1900 och övertogs av SJ 1940.

Stationshuset i Vedum är byggt i trä i 1½ våning. Ytterligare tre stationer efter banan utfördes efter samma eller liknande ritningar. Fasaderna är fordrade med liggande och stående panel och däremellan ett brett våningsband. Taket är ett sadeltak, täckt med tegel, och med en utskjutande takfot med dekorativa taktassar. Även fönster- och dörröppningar har getts en enkel dekorativ utformning. På båda långsidorna skjuter en mittfronton ut från fasadlivet. Fönstren i bottenvåningen har en äldre utformning med små rutor, medan fönstren i övervåningen på gavlarna och i frontonerna är utbytta någon gång vid mitten av 1900-talet.

Interiören ibland annat väntsalen, präglas av en modernisering som gjordes under 1940-talet. Dörrar, golv, väggpaneler och biljettlucka är exempelvis bevarade från denna tid.

Till stationsmiljön hör även det välbevarade avträdet som har ett likartat utseende och troligen är samtida med stationshuset.

2. Slädene Storegård

Gården Slädene tillhörde 1298 biskop Brynolf Algotsson i Skara och ägdes år 1400 av en medlem i ätten Natt och Dag. Bland senare ägare märks Hogenskiöld Bielke och Magnus Gabriel De la Gardie. Sedan Gården dragits in till kronan vid reduktionen var den fram till 1878 översteboställe för Västgöta-Dals regemente. Nuvarande låga stenbyggnad uppförd 1737, ersatte en tidigare mangårdsbyggnad från 1684. I interiören återfinns rester av rumsindelningen från 1700-talet. Träflygeln har ursprungligen varit köksflygel men ändrades 1737 till brygghus.

Foto: Sverker Larsson

3. Bjertorp slott

Den mäktiga huvudbyggnaden är uppförd 1911-14 för konsul K H Littorin efter ritningar av Ferdinand Boberg. De tre våningar höga huset har i huvudfasaden två framspringande flyglar och mittrisalit med portik. Mot parksidan markeras fasadens mitt av tre stora rundbågsöppningar. Här ansluter en altan av fasadens längd. Det tunga brutna och valmade taket är tegeltäckt. Slottet präglades i hög grad av sekelskiftets arkitekturideal med krav på naturmaterial. Fasaderna är av rustikhuggna kalkstenskvadrar utom sockel och portaler som är av slåthuggen granit. Den sparsamma utsmyckningen, främst i portalpartier och balkonger, består av tidstypiska växt- och djurmotiv. Inredningen, i synnerhet i sällskapsvåningen, är synnerligen påkostad och elegant utförd med olika slags ädelträ och marmorsorter samt stuckaturer av hög kvalitet. De olika rummen har specialkomponerade möblemang i anslutning till den fasta inredningen. Arkitekten har samkomponerat slottet med parken. Genom terrassanläggningar utnyttjas de små nivå skillnaderna i marken, vilket ger intryck av att byggnaden är högre än i verkligheten. Bjertorp används nu som konferenshotell.

Foto: Sverker Larsson

4. Tingshuset i Vara

Byggnaden uppfördes år 1897 efter sammanslagning av Åse, Viste, Barne och Laske härader till ett tingslag 1889. Tingshusbyggnadskyldige i Åse, Viste,

Barne och Laske häraders domsaga köpte tomten 1893 och fick lagfart året därpå. Arkitekt var den i Västergötland verksamme Lars Kellman som ritade flera tingshus i Skaraborg.

Det sista tingsammansträdet hölls i huset 1973 då Vara domsaga drogs in och uppgick i Lidköpings domsaga. Från 1974 och tre år framåt användes huset till socialkontorets förvaltningslokaler och mellan 1977 och 1990 hyste tingshuset kommunens stadsarkitektkontor. Vid en ombyggnad 1963 tillkom arkivtillbyggnad på tingshusets norra sida. Stallet är en vinkelbyggd 1 ½-plans vinkelställd byggnad. Det är delvis ombyggt till garage, men annars välbevarat såväl exteriört som interiört. Tingshuset omges av en park med gräsmatta och ett flertal fruktträd åt norr samt lövträd åt söder.

Foto: Sverker Larsson

5. Bengtssonska magasinet

Bengtssonska spannmålsmagasinet är det enda kvarvarande av 16 anläggningar som fanns utmed järnvägen i Vara vid slutet av 1800-talet. Det är ett viktigt minne från den tid då järnvägens utbyggnad möjliggjorde omfattande transport och export av spannmål. Magasinet är byggt av trä i två etapper, en äldre, lägre del från 1860-talet och en yngre, högre från 1880-talet. Fasaderna är klädda med rödfärgad stående panel och taken täckta dels med tegel, dels med papp. I de äldre delen inbyggdes under 1880-talet en torkria av tegel, vilken skjuter upp som ett torn ur taket⁵⁶.

Foto: Sverker Larsson

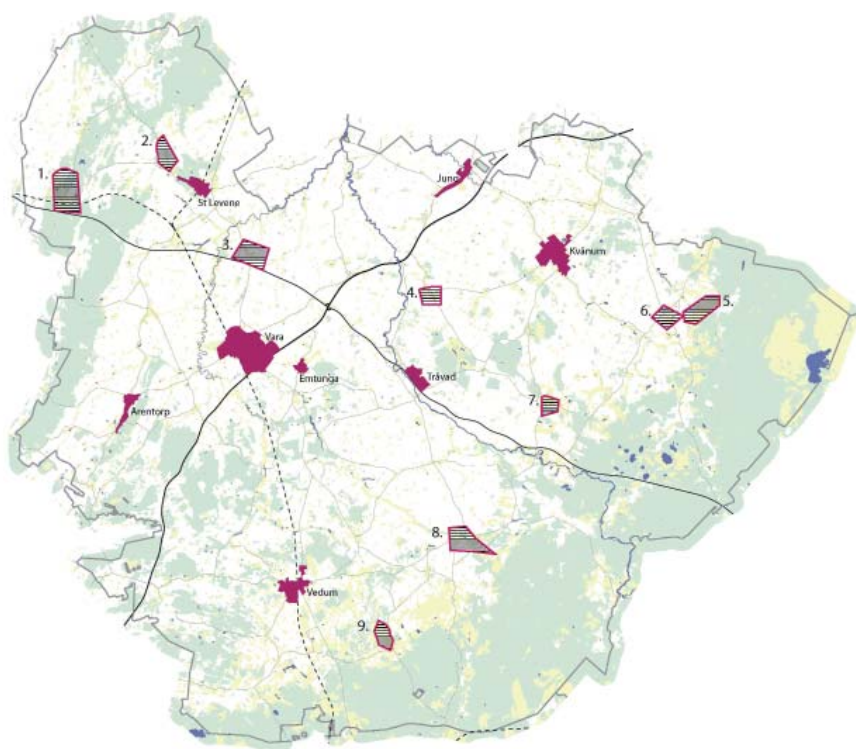
Kulturmiljöer i kommunerna

Det är kommunerna som har det största ansvaret för att kulturmiljön bevaras genom sin planering och lovgivning. Underlagen för kommunens beslut utgörs av olika planer och program.

Det finns en kulturhistorisk inventering för Vara från 1984 samt en inventering av industriminnen från 1976.

Följande objekt utpekats i kommunala bevarandeprogram för kulturmiljön. I de fall där inget program är framtaget har kulturhistoriska byggnadsinventeringar använts.

Kulturmiljöer

1. Ulvstorp gods och hållplats

Området omfattar Ulvstorps egendom med intilliggande gårdar samt Ulvstorps hållplats med tätbebyggelse. Landskapet är svagt böljande med åkermark, betesmark och skog. Utmed vägen norrut från Ulvstorps egendom ligger en handfull gårdar tätt samlade med boningshus och ekonomibyggnader nära vägen, vilket ger en bykaraktär. Manbyggnaderna är övervägande från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. De är bevarade i tämligen ursprungligt skick.

Sydost om Ulvstorps egendom ligger Bäckelid skola och lärarbostad, vilka utgör goda exempel på landsbygdens folkskolebyggnader.

Uddevalla - Vänersborg - Herrljunga järnväg började byggas 1865, trafikerades för första gången 1866 och invigdes 1867. Detta lade grunden till en mindre tätbebyggelse vid den station som inrättades i Ulvstorp. Vid järnvägen ligger en äldre byggnad som inrymt spannmålsmagasin och handelsbod, yngre silo- och lagerbyggnader samt bostadshus byggda alltifrån stationens anläggande till 1950-talet. Bebyggelsen domineras av 1940-tal med hus målade i ljusa färger.

Karaktären av 1940-tal vilar f.ö. över hela området. Bebyggelsens utformning och struktur inom hela området är känslig för förändringar och bör handhas varsamt.

2. Levene kyrkby

Nordväst om Stora Levene stationssamhälle ligger Levene gamla centrum med kyrkan, Levene gård och prästgården. Här låg Levene by som kan följas tillbaka till tidig medeltid. Kyrkan har sitt ursprung i 1000-talets andra hälft och fornlämningarna i området vittnar om ännu äldre bosättning. Levene gård förknippas med kung Stenkil och även med Håkan Röde.

Under 1700-talet bestod byn av Levene gård, prästgården, klockaregården, tre bondgårdar under herrgården, tre torpställen samt ett par backstugor, kyrkan och en krog. Idag har centrum förflyttats till området kring järnvägsstationen, där ett samhälle vuxit upp. Av den gamla byn är endast kyrkan, prästgården med arrendatorgård och Levene gård, vars manbyggnad brann ned 1930, kvar. Området med Levene ängs fornlämningar, prästgård och kungsgård i nära anslutning till kyrkan uppvisar idag en struktur som har bevarats genom sekler. Här finns en kontinuitet bakåt i tiden till den äldsta bosättningar på platsen. Landskapet i området är slätt och uppodlat med inslag av lövträd kring bebyggelsen och fornlämningarna. Området skyddas av områdesbestämmelser.

3. Long kyrkby

Longs kyrkby ligger på en ås där slätten börjar övergå i ett mer böljande landskap åt norr och väster. Byn enskiftades år 1815 och laga skifte genomfördes år 1839 men byn har fortfarande en oskiftad prägel då den är tät och samlad. Ny kyrka byggdes 1897-98 på ungefär samma plats som föregående. Nordväst om kyrkan ligger Storegården som lär ha varit hemvist för Birger Jarl på 1200-talet. Till Storegården hör mangårdsbyggnad, stora ekonomibyggnader samt fyra arbetarbostäder, vilka ligger i rad nordväst om gården. Byn i övrigt består av gårdar med bostadshus och ekonomibyggnader av varierande ålder med en viss tonvikt på 1800-talets senare del.

Longs by, som är en av de få byarna i det närmast totalt utskiftade slättlandskapet, bör behandlas med största varsamhet vid eventuella upprustningar eller nybyggnationer. Den sammanhållna strukturen som klart avgränsas mot det uppodlade landskapet runt omkring bör vidmakthållas.

4. Fyrunga kyrkby

Området innefattar Fyrunga kyrkby med kyrkan från 1874 på en kulle och ett tiotal gårdar runt omkring. Kyrkan som är en centralkyrka byggdes på den medeltida kyrkans plats. Laga skifte genomfördes 1844-47. Gårdarna ligger samlade vid en vägkorsning och flera byggnader har en välbevarad 1800-tals och sekelskiftesexteriör. Den samlade bykaraktären är markant i det annars glest bebyggda slättlandskapet med utskiftade gårdar. Lövträdsvegetationen bidrar till byns förtätade karaktär.

5. Höberg och Stenbergas gårdar

Öster om Vånga by ligger Höberg och Stenbergas gårdar. Stenbergas säteri har dokumenterat medeltida anor - det nämns i en källa år 1432. Höberg nämns först på 1500-talet men har troligen även det medeltida ursprung. Gårdarna

var frälsegods och hade under vissa tider samma ägare. Flera släkter har genom tiderna ägt godsen. En av de mer betydelsefulla ägarna för Höbergs vidkommande var Leonard Gyllenhaal som vid 1800-talets början förbättrade jordbruket genom bland annat nyodling. Han anlade stora stenmurar kring ägor, uppförde ny ladugård i sten samt ny karaktärsbyggnad.

Uttaget område omfattar gårdarna med omgivande kulturlandskap. Landskapet är svagt kuperat med åkrar, lövskog och stembunden betesmark. På Höbergs ägor kantas fortfarande vägarna av de kraftiga stenmurar som major Gyllenhaal lät anlägga. I området ingår fem gårdar varav tre ligger samlade i sydvästra änden. Till Höberg hör några arbetarbostäder med för tiden karaktäristisk utformning, placerade utmed vägen till Stenberga. Området bevarar idag ett bebyggelsemönster med rötter i medeltiden och bör hanteras varsamt.

6. Norra Vånga by

Norra Vånga by ligger i en vägkorsning vid den väg som förr var vägen mellan Göteborg och Stockholm. Platsen har varit bebodd sedan förhistorisk tid vilket bland annat Lumbers och Lusse högar visar. En eldsvåda härjade Vånga by år 1707 varvid 17 gårdar brann ned. Byn återuppbyggdes och år 1787-89 storskiftades den. År 1861 genomfördes laga skifte varvid gårdarna flyttades ut ur byn till de lägen de nu har. Byn hade tidigare varit mycket tät bebyggd och vid 1800-talets mitt fanns här post, bank, butiker, slakteri, mejeri, gästgiveri, skjutsstation och flera skolor. I Vånga by låg in på 1800-talet även tingshus. Kyrkan ligger någon kilometer söder om byn.

Idag är Vånga by trots utflyttningen vid skiftet en relativt tät och samlad bybildning med till sin helhet oskiftad karaktär. Bebyggelsen består av ett femtontal gårdar med bostadshus och ekonomibygnader. I byns östra del ligger tre gårdar intill varandra med ekonomibygnaderna i rät vinkel mot vägen och mangårdsbyggnaderna innanför dessa i en rad. Byggnadernas ålder varierar liksom material och färger, få bostadshus är i ursprungligt skick. Landskapet är böljande och uppodlat och eventuella nybyggen bör placeras varsamt i miljön samt ges en anpassad utformning.

7. Edsvära kyrkby

Området innefattar höjden mod Edsvära kyrka och intill kyrkan liggande gårdar. Kyrkan byggd 1859 ligger i karakteristiskt höjdläge och syns vida omkring. Idag ligger tre gårdar kvar vid kyrkan. Den oskiftade byn sträckte sig från kyrkan västerut till Västra skolan, vid vilken det idag finns en bebyggelsekoncentration. Kyrkbyn består av tre gårdar med ekonomibygnader vid landsvägen och mangårdsbyggnaderna av 1800-talstyp innanför dessa. Två fristående bostadshus från 1900-talet ingår också i området. Byggnaderna i området är relativt välbevarade och stor varsamhet bör även fortsättningsvis tas med dessa. Vid eventuell förändring måste hänsyn tas till områdets karaktär genom medveten utformning. Även vegetationen är en viktig del i miljön och verkar sammanhållande. Omkringliggande landskap är öppet med betes- och åkermark. Det är viktigt att den väl avgränsade strukturen bibehålls och omgivningarna hålls fria från skymmande vegetation och bebyggelse. Området kring kyrkan omfattas av nybyggnadsförbud enligt 86§ byggnadslagen.

8. Larv kyrkby

Larvs kyrka är belägen på en höjd i nordvästra delen av socknen. Vid kyrkan, på sluttningen och nedanför höjden, finns idag en tätbebyggelse som i huvudsak tillkommit under 1900-talets första hälft. Norr om vägen, som går förbi i ungefärlig öst-västlig riktning, ligger Hubo, Kaggården som Prästegården vilka inte utskiftats vid 1800-talets ägoskiften. Byn ligger vid en vägkorsning och i området finns en betydande ansamling av fornlämningar, varav Larva Bäsing är en. Upp mot bäsingens har bildats en bygata vilken kantas av enfamiljshus av varierande form byggda ca 1920-1960. Vid backens fot ger en föredetta lanthandel med tillhörande magasinsbyggnad, vilket vittnar om byns tidigare funktion som centrum. I området ingår även Bäckaskogs egendom.

Landskapet är kuperat och uppodlat med inslag av lövträd, i synnerhet i anslutning till bebyggelsen. Området visar prov på ett kulturlandskap där flera årtusenden lämnat spår och där Larvs centrum av ålder legat med fornlämningar, kyrka, vägkorsning och ej utskiftade gårdar

9. Tubbetorp

Tubbetorp i Österbitterna socken ligger i det smått kuperade övergångslandskapet mellan slätten och skogsområdet söder därom. Det är ett kulturlandskap med småjordbruk, där åkrarna är av mindre format och en stor del är betesmark med inslag av lövträdsvegetation. Bergknallar skjuter upp här och var, vägarna är grusvägar. I trevägskorsningen, där vägarna från Larv, Bitterna och Fåglavik möts, har en bebyggelsekoncentration bildats. Laga skifte genomfördes år 1858 men fortfarande ligger gårdarna förhållandevis tätt. En av gårdarna har ekonomibyggnader placerade utmed vägen med mangårdsbyggnaden på vägens motsatta sida. Bebyggelsen har skiftande ålder men fasadmaterialet är trä. Andra material bör ej heller fortsättningsvis användas. I området finns även avstyckade bostadsfastigheter varav två är äldre, små stugor och en är ett nytt enfamiljshus av villaområdeskaraktär. Den äldre bebyggelsen har anpassats efter terrängen och inte tvärtom som i det nyaste tillskottet. Tubbetorp med omgivning är ett ålderdomligt kulturlandskap rikt på fornlämningar. Områdets karaktär präglas främst av naturmiljön, som bör hållas i nuvarande skick⁵⁷.

Områdesbestämmelser

Områdesbestämmelser används för att reglera mark- och vattenanvändningen samt bebyggelsemiljöns egenskaper i enstaka frågor. Det övergripande målet med områdesbestämmelser är att säkerställa syftet med översiktsplanen eller riksintressen. I Vara kommun finns sedan tidigare ett antal områdesbestämmelser.

Dessa gäller för områdena kring:

Södra Kedums kyrka

Önums kyrka

Kvänums kyrka

Norra Vånga kyrka

Larvs kyrka

Fyrunga kyrka

Long, Skarstad och Öttums kyrkor

Bitterna, Eling och Edsvära kyrkor

Jung, Levene och Ryda kyrkor

Längjum, Sparlösa och Södra Lundby kyrkor

57

Vara kommun. Kulturhistorisk inventering. Skaraborgs Länsmuseum 1984. Nossebro, 1985.

MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

Miljömål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är **att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser**. För att nå detta mål har riksdagen satt upp 16 nationella miljömål som Vara kommun måste förhålla sig till och arbeta för att uppnå.

Klimatförändring

Övergripande nationella mål för klimatpolitiken är **att Sverige inte har några nettoutsläpp av klimatgaser år 2050. Regeringen har antagit klimatpolitiska mål i syfte att minska utsläppen av växthusgaser:**

- Utsläppen för Sverige 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen 1990.
- Hälften av energin ska vara förnybar år 2020.
- Fossila bränslen i uppvärmningen fasas ut till år 2020.

Forskning baserad på historisk klimatinformation och globala klimatmodeller antyder att jordens medeltemperatur kommer att öka under de närmsta 50 till 100 åren. Denna ökning kommer till följd av växthuseffekten som människan skapat genom utsläpp av bland annat koldioxid och metan. Osäkerheten när det gäller klimatmodeller och utsläppsmängder är stor vilket gör det svårt att förutse konsekvenserna.

Förutom en ökning av årsmedeltemperaturen pekar scenarier på ökad årsnederbörd. Dessa förändrade förutsättningar anses i sin tur kunna ge ändrade odlingsförutsättningar och påverka det naturliga ekosystemet. Andra möjliga förändringar är ett ökat antal stormtillfällen, höjning av havsytans nivå och en ökning av antalet tillfällen med extremtemperaturer.

Enligt Ryssby Centres beräkningar med den regionala klimatmodellen RCOA kommer det ske en temperaturhöjning mellan 2,5 och 4,5 grader i Sverige för perioden 2071-2100 i jämförelse med 1961-1990. Vad gäller nederbörden i Sverige så ökar årsmängderna med 10-20%. Detta innebär mer nederbörd på hösten, vintern och våren, det kommer regna oftare och kraftigare⁵⁸.

Klimatanpassning- stigande vatten

Västra Götalandslän bedöms enligt klimatprognoserna vara ett av de områden i Sverige som drabbas hårdast av ökad nederbörd. Detta kommer särskilt att påverka områdena kring Vänern, men även landområden kring övriga sjöar och vattendrag. I Vara kan översvämningar förekomma i anslutning till vattendrag och till följd av intensiv nederbörd. Klimatanpassning innebär att anpassa samhället till de klimatförändringar som redan märks idag och de som inte kan förhindras i framtiden⁵⁹.

Det är troligt att jordbrukets befintliga dräneringssystem inte kan leda bort ökande nederbörds mängder med risk att stora jordbruksmarker kommer att översvämmas. De stora jordbruksmarkerna minskar risken för personsador vid översvämningar men orsakar stora ekonomiska förluster. I tätorterna finns risk för översvämning vid kraftiga skyfall då dagvattensystemen inte är dimensionerade för ökade nederbörds mängder. Vara kommun har gjort en översiktlig kartläggning av översvämningsrisken i kommunen.

De 16 miljökvalitetsmålen

Begränsad klimatpåverkan

Frisk luft

Bara naturlig försurning

Giftfri miljö

Skyddande ozonskikt

Säker strålmiljö

Ingen övergödning

Levande sjöar och vattendrag

Grundvatten av god kvalitet

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Myllrande våtmarker

Levande skogar

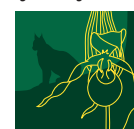
Ett rikt odlingslandskap

Storslagen fjällmiljö

God byggd miljö

Ett rikt växt- och djurliv

58 SMHI, www.smhi.se/klimatdata/klimatscenarioer/scenariokartor/1.1904

59 Stigande vatten, Länsstyrelsen Västra Götalands Län och REposition

Översvämningsrisker i Vara kommun

Viktiga funktioner

- +** Skydd och säkerhet
Räddningstjänst, polis och vårdcentral
- ▲** Infrastruktur
- V** Vattenreningsverk

Översvämningstyper

Hårdgjorda ytor
Översvämning från hårdgjorda ytor orsakas av att nederbörd når ytor med låg infiltrationskapacitet.

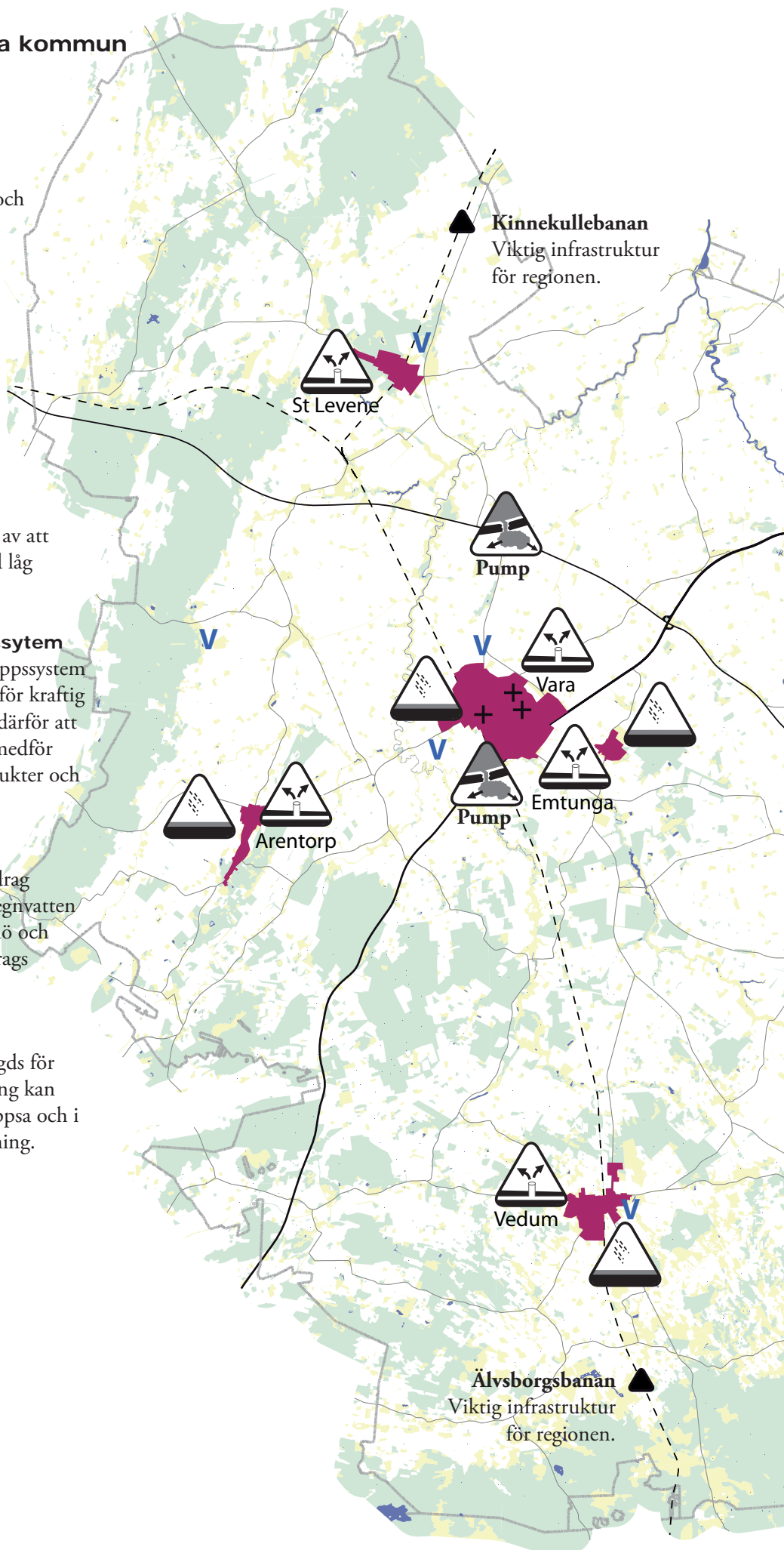
Vatten- och avloppssystem
Många vatten- och avloppssystem är inte dimensionerade för kraftig nederbörd och riskerar därför att bli överbelastat. Detta medför översvämning i tex viadukter och källare.

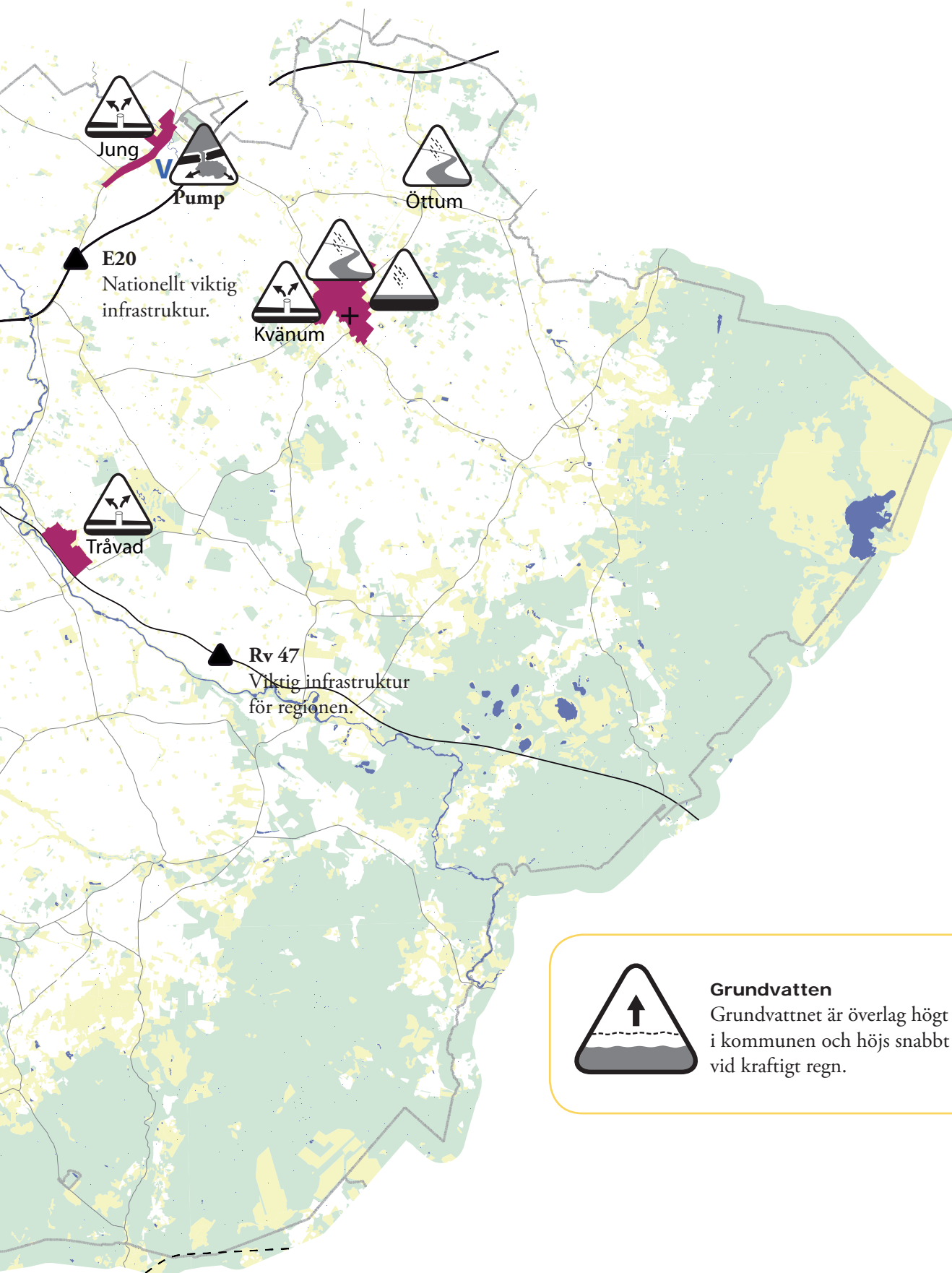

Vattendrag
Översvämning i vattendrag uppstår när mängden regnvatten eller smältvatten från snö och is överstiger tt vattendrags kapacitet.

Bygda strukturer
Strukturer som har byggts för att undvika översvämning kan vid stor påfresting kolapsa och i stället orsaka översvämning.

STABILITETSKARTERING

På uppdrag av Räddningstjänsten har SWECO utfört en översiktligt kartläggning av markens stabilitetsförhållanden i bebyggda områden. För resultat se:
Översiktlig stabilitetskartering, Västra Götalands län, Vara kommun, PM Geoteknik.

Skredrisker och erosion

Ökad nederbörd ger ökade vattenströmmar vilket kan orsaka erosion och urlakning. En stor del av den bebyggelse som finns i kommunen uppfördes innan noggranna överväganden om riskerna för naturolyckor blev vanliga. Därför utfördes utredningen *Översiktlig stabilitetskartering* av SWECO VBB 2008 på uppdrag av Myndigheten för samhällskydd och beredskap. Risk för skred och erosion finns på följande ställen:

Jung

Genom Jung går Jungån som är ett biflöde till Lidan. Området runt Jungån kan inte klassas som tillfredställande stabilt och en detaljerad stabilitetsutredning rekommenderas. Det finns även områden som anses vara särskilt angelägna för vidare utredning.

Öttum

Utmed vissa delar av Slipån som rinner genom Öttum förekommer erosion.

Kvänum

Kvänum är beläget längs Fjölbrosån (Kvänumsån). Utmed vissa delar av ån finns erosionskydd men längs stora avsnitt av ån pågår erosionsprocess. Många områden runt ån kan inte klassas som tillfredställande stabila och en detaljerad stabilitetsutredning rekommenderas.

Vara

Söder om tätorten rinner Afsån. Längs flera partier pågår en stor erosionsaktivitet. Stora områden runt ån kan inte klassas som tillfredställande stabila och en detaljerad stabilitetsutredning rekommenderas⁶⁰.

Förorenade områden

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka en risk för människors hälsa eller för miljön.

I Vara kommun finns det 248 områden som Länsstyrelsen klassar som förorenade, 28 är inventerade och har fått en riskklass. Riskklass är ett prioriteringsverktyg för Länsstyrelsen. Det grundar sig på en samlad riskbedömning av riskerna som finns för människor och miljö. Det finns fyra olika riskklasser.

Klass 1: Mycket stor risk

Klass 2: Stor risk

Klass 3: Måttlig risk

Klass 4: Liten risk

Klass 1 och 2 är de som Länsstyrelsen prioriterar att arbeta med först.

Två av områden i Vara kommun har högsta klassificering.

I Vara kommun har 16 områden där det tidigare legat bensinstationer redan sanerats⁶¹.

Buller och vibrationer

Buller innebär önskat ljud. Långvarig exponering för buller kan främst leda till sömnproblem, stress och irritation men även nedsatt hörsel och röstproblem. Även lågfrekvent buller som vi inte uppfattar är lika skadliga.

RIKTLINJER FÖR BULLER

Riktvärden för trafik- och järnvägsbuller som inte bör överskridas vid ny bostadsbebyggelse eller väsentlig ombyggnad av trafikstruktur.

30dBA- dygnsekvivalent ljudnivå inomhus

45dBA- maximal ljudnivå inomhus nattetid

55dBA- dygnsekvivalent ljudnivå utomhus vid fasad.

70dBA- maximal ljudnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad.

BULLER I VARA TÄTORT

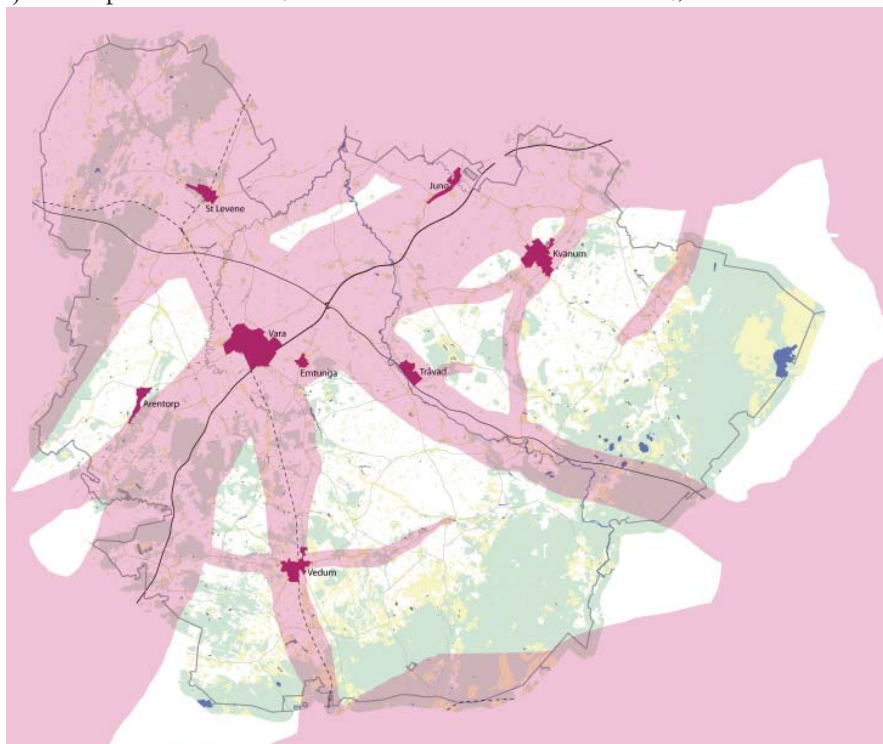
En rapport om tågbuller i Vara tätort har gjorts av WSP, *Beräkning av tågbuller i Vara tätort, Trafikprognos år 2020.*

60 Räddningsverket. Vara kommun, Översiktlig stabilitetskartering, Västra Götalands Län

61 Objekt rapport Vara kommun, Therese Ahlin Länsstyrelsen Västra Götalands Län

I vår omgivning utgör trafikbuller den största bullerkällan och är därför ett av våra största miljöproblemen. Buller och vibrationsstörningar från järnvägar berör många och kan anses vara ett av järnvägens allvarligaste miljöproblem. I Sverige är vindriktningen till 80 procent sydvästlig. Det innebär att bebyggelse som ligger öster om vägarna är mer bullerutsatt. Hur stor bullerstörningen blir inne i en byggnad avgörs av husets konstruktion: om det är byggt av lätta eller tunga material och vilken typ av fönster som sitter i huset. Boverkets byggregler (BBR) har satt upp riktvärden för trafikbuller inomhus. Det blir allt svårare att hitta platser som inte är påverkade av buller⁶².

Trafikbuller (Flyg-, tåg- o vägbullerområden med en årsdygnskvivalent ljudnivå på över 30 dBA, områdena är markerade med rött,)

Radon

Radon utgår från uran-238 och är en ädelgas som ingår i en naturligt förekommande sönderfallskedja. När radium sönderfaller bildas radon, när radon i sin tur sönderfaller bildas radioaktiva metallatomer, radondöttrar. Radondöttrarna följer med inandningsluften och strålningen som de avger kan skada lungor och luftrör.

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att ca 500 personer drabbas av lungcancer varje år på grund av radon i bostaden. Radon i inomhusluft kan komma från marken där radon finns naturligt eller från byggmaterial och dricksvattnet. I Vara kommun har någon utförligare studie av markradon inte genomförts. Radon kan dock förekomma i byggmaterial och vatten från borrade brunnar⁶³.

62 Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se/sv/Verksamheter-med-miljopaverkan/Buller/

63 www.radonguiden.se

Kraftledningar

I kommunen finns en mängd högspänningsledningar. För att luftledningarna ska kunna flygbesiktigas krävs ett skyddsavstånd mellan vindkraftverk/byggnadsdel och luftledningarna, se Transportstyrelsens riktlinjer. Vid byggnation i närheten av kraftledningar ska Strålskyddsmyndighetens försiktighetsprinciper tillämpas.

Master och mobiltelefoni

Det senaste årens snabba ökning av trådlös kommunikation har påverkat landskapet genom att ett stort antal mobilmaster för telekommunikation har satts upp. I Vara kommun finns ca 40 master och antenner uppsatta.

Det finns en oro för den strålning som kommer från dessa master. Strålsäkerhetsmyndigheten menar dock att den strålning, i form av radiovågor, från mobilmasternas sändare som allmänheten exponeras för ligger generellt på mycket låga nivåer, oftast lägre än en tusendel av Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde.

Miljöfarlig verksamhet

Sverige har en klassning av verksamheter i A-, B- eller C-objekt beroende på verksamhetens omfattning samt hur miljöstörande verksamheten beräknas vara. För A-objekt ska tillstånd sökas hos miljödomstol, för B-objekt söks tillstånd hos länsstyrelsen och för C-objekt krävs anmälan till miljönämnden. I Vara kommun finns 19 B-objekt som kommunen har tillsyn över samt 47 C-objekt.

Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras rätt under en transport.

Länsstyrelsen i Västra Götalands Län har tagit fram en riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Denna policy innehåller riktlinjer för zonindelning och avstånd som bör användas. Riskhanteringsprocessen ska beaktas inom 150 meter från farligt gods led⁶⁴.

Genom Vara kommun går det idag inga transporter med farligt gods på järnvägen. Järnvägen är dock sekundär väg för farligt gods. Rekommenderade vägar för farligt gods är E20 och R47, väg 2520 mellan E20 och Vedum samt väg 2600 mellan E20 och Jung är sekundära transportvägar för farligt gods⁶⁵.

Räddningstjänst

Vara kommun är med i Räddningstjänsten Västra Skaraborg, detta är ett samarbete med grannkommunerna Lidköping, Grästorp och Essunga. Verksamheten är organiserad under en gemensam nämnd som juridiskt tillhör Lidköpings kommun.

Krishantering

En extraordinär händelse är en händelse som avviker från det normala och innebär en allvarlig störning eller en risk för allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen.

För att hantera en extraordinär händelse har kommunen en väl utbildad och övad krisledningsorganisation som normalt ska kunna vara aktiverad inom fyra timmar. Kommunen ska arbeta för att invånarnas behov av värme, vatten, el,

64 Riskhantering i detaljplanprocessen, Länsstyrelsen Västra Götalands Län

65 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, www.msb.se/sv/Forebyggande/Farligt-gods/Flodesstatistik/Vag/

omsorg, livsmedel och andra nödvändigheter tillgodoses också vid extraordinära händelse

REGIONAL SAMORDNING

Mellankommunalt samarbeten

Enligt 2 kap 2 § i plan- och bygglagen ska kommunen ta hänsyn till angränsande kommuner i planeringen. Samarbete och samverkan med andra kommuner är nödvändigt för att de regionala intressena ska tillvaratas.

Samverkan sker i olika konstellationer, från samarbeten med enskilda kommuner till samverkan mellan länets alla 49 kommuner. Samarbetena kan ha olika former, kommunförbund, samarbetsavtal eller bedrivs informellt genom tex kunskapsutbyte.

Skaraborgs kommunalförbund

Skaraborgs kommunalförbund är ett gemensamt intresse- och serviceorgan för de 15 kommunerna i Skaraborg. Till huvuduppgifterna hör att bevaka gemensamma kommunala intressen och ta initiativ till samverkan eller samordning mellan medlemskommunerna samt för att använda de gemensamma resurserna så effektivt som möjligt⁶⁶.

Räddningstjänsten Västra Skaraborg

Räddningstjänsten Västra Skaraborg är en gemensam organisation för kommunerna Lidköping, Vara, Grästorp och Essunga. Verksamheten är organiserad under en gemensam nämnd som juridiskt tillhör Lidköpings kommun⁶⁷.

Västtrafik AB

Västtrafik ansvarar för kollektivtrafiken i Västra Götalands Län. Bolaget ägs sedan årsskiftet 2011/2012 av Västra Götalandsregionen.

E20-projektet

Kommunerna i Skaraborg är mycket aktiva när det gäller arbetet med att få E20 i Västra Götaland utbyggd till motorväg/fyrfältsväg. Förutom det egna påverkansarbetet deltar kommunerna i det nationella E20-projektets arbete. E20 projektet är ett nätverk bestående av kommuner, regioner och andra intressenter utmed hela E20⁶⁸.

VästgötaLandet

Är en ekonomiskförening som drivs av de 50 medlemsföretagen samt Vara och Essunga kommun. VästgötaLandet jobbar för att stärka turismen och skapa en aktiv landsbygd.

Vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden

Vattenrådet -Vänerns sydöstra tillflöden bildades i mars 2009 genom en omorganisation av Lidan- Nossans Vattenvårdsförbund. Vattenrådets

66 www.skaraborg.se

67 www.lidkoping.se

68 www.e20.se

huvudsakliga uppgift är kontrollera och följa vattenkvaliteten i Lidan, Nossan, Sjöårsån, Mariedalsån och Öredalsån. I vattenrådet ingår både kommuner och företag.

Mellankommunala intressen

I ett modernt samhälle är samverkan och samarbeten över kommungränserna en självklarhet och otroligt viktigt. Invånarna bryr sig inte om kommungränserna så det är viktigt att bland annat infrastruktur planeras på en regionalnivå. Samma sak gäller för skolan där studenterna blir allt mer mobila. De olika förvaltningarna i Vara kommun samarbetar och deltar i nätverk med en rad olika kommuner och myndigheter.

Utbyggnad av vindkraft är till stora delar en mellankommunal fråga, framförallt när det gäller utbyggnad i närheten av kommungräns och inom det öppna slättlandskapet.

3.1 MÅL OCH STRATEGI

Mål 2030
Övergripande mål till 2015
Framgångsfaktorer

3.1 MÅL OCH STRATEGI

MÅL 2030

17.000 invånare 2030

Målet mäts genom statistikutvärdering årligen.

ÖVERGRIPANDE MÅL TILL 2015

Vara kommuns invånare trivs att bo och leva i kommunen

Det övergripande målet mäts genom två frågor i invånarenkäten. ”Jag trivs med att bo och leva i Vara kommun” samt ”Jag kan rekommendera vänner att flytta hit”. För att målet ”Vara kommuns invånare trivs att bo och leva i kommunen” ska anses som uppnått ska minst 75% instämma helt eller delvis i båda påståendena år 2015.

Vara för barn och ungdomar

Vara kommun är en bra kommun för barn och ungdomar att växa upp i.

Målet mäts genom en fråga i invånarenkäten och samtliga kund/brukarenkäter: ”Vara kommun är en bra kommun för barn och ungdomar”

För att målet ska anses som uppnått ska minst 75% instämma helt eller delvis i påståendet år 2015.

Målet säkras genom att samtliga nämnder/styrelser i varje ärende där barn och ungdomar på något sätt berörs, gör en avstämning av hur de vägt in barn- och ungdomsperspektivet i sina beslut.

16.000 invånare år 2015

Målet mäts genom statistikutvärdering årligen.

FRAMGÅNGSFAKTORER

Som medel i arbetet för tillväxt har Vara kommun identifierat ett antal framgångsfaktorer som kommunen ska fortsätta att arbeta med.

Entreprenörskap

I Vara kommun finns ett starkt och varierat näringsliv, ett gott företagsklimat och en stark entreprenörsanda.

Genom att ta tillvara alla uppfinningsrika och drivna företagare får kommunen breda, framgångsrika och levande företag som skapar tillväxt och framtidstro. Detta gynnar en positiv utveckling för kommunen i stort.

Mötesplats

Vara kommun har ett strategiskt geografiskt läge, mitt i Västra Götaland. Det geografiska läget förstärks med goda kommunikationsmöjligheter.

Vara kommun ska bli den naturliga mötesplatsen för människor i vår region.

Kultur

Vara kommun har ett brett och väl utbyggt kulturellt utbud genom mängder av engagerade körer, musikgrupper och små teatergrupper. Här finns ett flertal olika arenor för underhållning, idrott, utställningar och marknader. Flera fotbolls- och sporthallar, inom och utomhusbad, utsmyckningar i gaturummet och Vara Konserthus bidrar till att skapa en bredd på kulturutbudet och gör kulturen tillgänglig för alla.

Kulturen i vardagen ska stärkas.

Internationalisering

För att lyckas krävs ett målmedvetet arbete kring samverkan med och lära av andra människor och organisationer runt om i världen. Kommunen arbetar mycket med internationella kontakter och är öppen och välkomnande.

För att lyckas att hålla en god standard och möta förändringar i behov och efterfrågan krävs ett målmedvetet arbete kring samverkan med, och lära av, andra människor och organisationer runt om i världen.

Kommunen ska ta tillvara på invandrares kunskaper, kompetens och entreprenörskap då dessa berikar vår kommun.

Kompetens

Kompetens är en av grundbultarna för att nå framgång.

Kommunen ska aktivt arbeta för att höja kompetensnivån bland kommunens invånare och medarbetare, det ökar möjligheterna till tillväxt och till det livslånga lärandet.

Kommunikation

En god och välutbyggd infrastruktur och goda elektroniska kommunikationsvägar är en förutsättning för en levande landsbygd.

Kommunen ska medverka till att vidareutveckla både infrastrukturen så väl inom kommunen som till och från Vara kommun och till att ska skapa goda digitala kommunikationsvägar.

3.2 PLANFÖRSLAG

Planförslaget och de politiska målen
En god bebyggd miljö
Bebyggelsområden
Planer och bestämmelser
Jord- och skogsbruk
Infrastruktur
Teknisk försörjning
Naturvärden
Kulturmiljövård
Miljö och riskfaktorer
Övrigt

3.2 PLANFÖRSLAG

PLANFÖRSLAGET OCH DE POLITISKA MÅLEN

Översiktsplanens utformning utgår från Vision 2030 och Strategin.

Visionen ger uttryck för viljan att Vara kommun ska vara en tolerant, mångkulturell och öppen miljö där alla idéer tas till vara och där företagandet ges de bästa förutsättningar. Attraktivt boende ska finnas för olika smakriktningar. Produktionen av lokal förnyelsebar energi ska stödjas. Infrastrukturen ska utvecklas. Vara småstad ska medvetet utvecklas med syftet att stärka hela kommunens konkurrens- och attraktionskraft.

Strategin ställer upp fyra tydliga mål vars uppfyllande lätt kan mätas.

- Invånarna trivs i kommunen.
- En bra kommun för barn och ungdomar att växa upp i.
- 16 000 invånare 2015.
- 17 000 invånare 2030

Strategin utpekar också de framgångsfaktorer som kommunen ska arbeta med för att uppnå de uppställda målen.

- Stöd till nya idéer och företagande.
- Utnyttja kommunens läge för att skapa en regional mötesplats.
- Stärka kulturen.
- Internationella kontakter och tillvaratagande av invandrares kompetens.
- Kompetensutveckling (invånare och anställda).
- God kommunikation.

Planförslaget medverkar till att Vision 2030 och strategin uppnås genom:

- God mark- och planberedskapen så att förutsättningar för utveckling av företagande och boende finns. Detta ger stor valfrihet vid lokalisering av företag och val av bostad. Nya idéer ska prövas för attraktiva bostäder. Översiktsplanen ska stärka kommunens arbete med miljömålet ”En god bebyggd miljö”.
- Goda förutsättningar för lättillgänglig kultur genom välplacerade lokaler och platser för kulturutövande. Kulturen ska även göras synlig i det offentliga rummet.
- En välplanerad och säker trafikmiljö och en väl utvecklad kommunal service i form av välplacerade och välplanerade skolor, idrottsanläggningar och rekreationsområden för barn och ungdomar.
- Omsorgsfull planering för den förnyelsebara energiproduktionen så att den kan växa utan att andra viktiga intressen påverkas negativt.
- Att bevara odlingslandskapet som ger förutsättningar för ett bärkraftigt jordbruk och närproducerad mat.
- Att den fysiska miljön och det offentliga rummet ägnas stor uppmärksamhet eftersom det är avgörande för människors trivsel. Vara småstad ska stärkas genom en mer stadsmässig planering.

- En genomtänkt planering av infrastrukturens utveckling. Detta skapar goda förutsättningar för boende och företagande samt ökar också kommunens konkurrenskraft som regional mötesplats.

EN GOD BEBYGGD MILJÖ

Av stor betydelse för kommunens attraktivitet och för invånarnas trivsel och välbefinnande är det som innefattas i begreppet ”en god bebyggd miljö” och som omfattar såväl den offentliga miljön som bebyggelsen.

Grunden för en god bebyggd miljö läggs i översiktsplanen med övergripande ställningstaganden kring mark- och vattenanvändning. Arbetet för en god bebyggd miljö fortsätter sedan i utformningen av detaljplanerna, som mer detaljerat styr bebyggelsestrukturen och bebyggelseutformningen och i utformningen av den offentliga miljön. Slutligen utformas de enskilda byggnaderna.

Kommunens nämnder, berörda organisationer och myndigheter och inte minst kommunens invånare ska ges möjlighet att bidra med sina kunskaper och synpunkter i hela planprocessen.

Kommunfullmäktige har antagit ett gestaltungsprogram för det offentliga rummet. Programmet ger anvisningar för utformningen av gator och torg som blir spännande mötesplatser för människor och som gynnar handel och andra aktiviteter.

Vid utformningen av ny bebyggelse ska ambitionsnivån alltid vara hög. De byggnader som uppförs i vår tid kommer att stå kvar under lång tid, vi ska med stolthet kunna säga att de representerar vår tids smak och kultur. Kommunen ska föregå med gott exempel vid uppförande av offentlig bebyggelse.

Den äldre bebyggelsen speglar gångna tiders byggt teknik, smak och kultur. Det finns ett stort värde i att bevara den äldre bebyggelsen utan att förändra den för att passa in i dagens smak. Varje tid har sin arkitektur. En bebyggelse som speglar olika tidsepoker blir intressant och ger människorna en historisk förankring. De flesta av orterna på Varaslätten har sitt ursprung som stationssamhällen. En station byggdes där förutsättningarna var goda, ofta där viktiga gamla färdvägar korsade järnvägen. Kanske fanns här också en äldre kyrkby. Samhället växte som lastplats och handelsplats. Siloanläggningar, kvarnar och verkstäder tillkom. I flera av tätorterna är denna utveckling fortfarande läsbar, medan spåren i andra orter nästan helt har suddats ut när järnvägen rivits upp och stationshuset rivits. Ännu finns i de flesta av tätorterna den ursprungliga strukturen och stora delar av den ursprungliga bebyggelsen kvar. Det är viktigt att den historiska bebyggelsen och strukturen bevaras och lyfts fram. Det gör historien begriplig och tätorterna attraktiva.

En god bebyggd miljö är också en välskött bebyggelsemiljö. Kommunens attraktivitet är beroende av hur byggnader, gator och torg sköts. Alla fastighetsägare ska uppmuntras att underhålla den byggda miljön liksom kommunen ska ägna omsorg åt den offentliga miljön. Välskötta hus, gröna alléer och parker, konstnärlig utsmyckning, blommande planteringar och välhållna gator är det första besökaren ser och skapar trivsel för alla.

Boendemiljö

Begreppet boendemiljö beskriver den fysiska bostaden där människor lever och de sociala förhållandena omkring. Attraktiva boendemiljöer ska finnas

för livets alla skeden. De ska ge goda uppväxtvilkor, bidra till identitets- och tillhörighetskännsla, ha tillgång till viktig service och erbjuda möjlighet till rekreation och kulturaktiviteter inom rimligt avstånd. Grundkraven för god boendemiljö och god folkhälsa är att människor finner gemenskap och känner sig trygga. Boendemiljöerna ska anpassas till framtida behov och önskemål där de oskyddade trafikanterna går före bilen.

Grönområden

Parker och grönområden ska planeras som självklara och nödvändiga beståndsdelar i en god bebyggd miljö. De är naturliga luftrenare i våra tätorter och längs hårt trafikerade vägar. De fyller även en estetisk funktion, miljön blir vackrare och möjligheten till rekreation ökar. Barn behöver lektytor i närheten av bostaden och skolan.

BEBYGGELSEOMRÅDEN

Den huvudsakliga utbyggnaden av så väl bostäder som verksamheter kommer att ske i Vara, Kvänum, Vedum och St Levene. Vara kommun har riktlinjer för bostadsförsörjningen och ett bostadsbyggnadsprogram som redovisar kommunens syn på bostadsbyggandet. Kommunen har god planberedskap och för att kunna nå målet på 17 000 invånare till 2030 måste fler bostäder byggas.

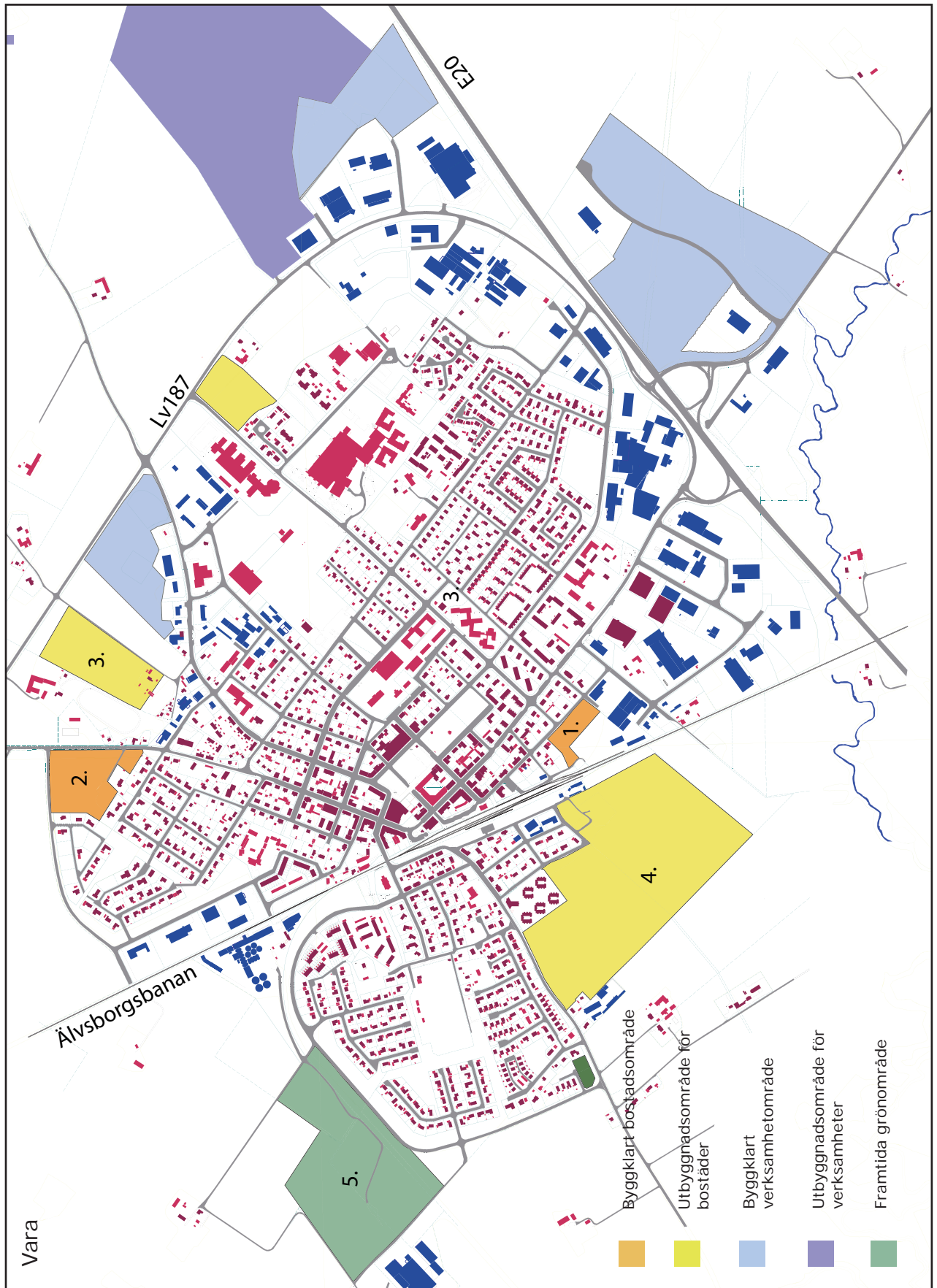
Vara småstad

Vara småstad ska utgöra hjärtat i kommunen med en stark lyskraft som når över kommunens gränser. Den fysiska miljön ska utvecklas så att stadskaraktären stärks och blir mer attraktiv att vistas i. Vara småstad ska locka både invånare och nya besökare med butiker av hög kvalitet och personlig service. För att kunna bevara en levande landsbygd krävs att det finns ett bra serviceutbud i närheten och bra kommunikationer. Vara småstad är beroende av landsbygden och tätorterna i kommunen för att kunna expandera och utvecklas. På samma sätt är landsbygden beroende av en livskraftig centralort med god service. Ett nätverk bestående av kommunen, köpmannaföreningen, fastighetsägare, VästgötaLandet och Föreningen Vara Småstad har tagit form under namnet Lyskraft Vara. En stark centralort med ett stort utbud av handel och service gynnar hela kommunen. Om det går bra för Vara småstad blir det mer attraktivt att bo även i tätorterna och på landsbygden runt omkring. Samma sak gäller för de städer som är större än Vara småstad, går det bra för Göteborg eller Lidköping gynnar det Vara kommun.

Kommunen ska uppmuntra till förtätning av Vara småstad, då det stärker stadskaraktären. Fler lägenheter behövs så att ingen behöver flytta från kommunen på grund av bostadsbrist. Företagen i kommunen behöver kvalificerad arbetskraft. För att locka dessa personer är det viktigt med ett starkt centrum med bra utbud och bra kommunal service som gör kommunen attraktiv att flytta till.

Då kultur är en av kommunens framgångsfaktorer kommer kulturen även i framtiden spela en väsentlig roll i Varas utveckling. Ett möjligt framtida projekt är ett kulturhus för utställningar och konstpedagogisk verksamhet.

- Bygglart bostadsområde
- Detaljplanelagt område där byggnation av bostäder kan ske efter beviljande av bygglov.
- Utbyggnadsområde för bostäder
- Område som vid behov kommer att detaljplanläggas för bostäder.
- Bygglart verksamhetsområde
- Detaljplanelagt område byggnation av verksamheter kan ske efter beviljande av bygglov.
- Utbyggnadsområde för verksamheter
- Område som vid behov kommer att detaljplanläggas för verksamheter.
- Framtida grönområde
- Område som ska utvecklas till ett tätortsnära grönområde.

Genom en aktiv markpolitik och framsynt planering ska kommunen säkerställa att planlagd mark finns tillgänglig för uppförande av bostäder i enlighet med bostadsbyggnadsprogrammet. Nya lägenheter i flerbostadshus planeras för de närmsta åren efter 2011 i kv Pinjen (1) samt inom Lassagården (3) och Håkan Månggården (4). Nya småhus uppförs de närmaste åren huvudsakligen inom Elisgårdens sista etapp (2) och sedan inom Lassagården (3) och Håkan Månggården (4). Vid exploatering av Håkan Månggården (4) måste lukt från reningsverket beaktas.

Nedervaraområdet (5) ska utvecklas vidare som tätortsnära motions- och rekreationsområde. Vara småstad behöver ett attraktivt rekreations- och naturområde för lek, motion, picknick och skolundervisning.

Förutsättningar för ett nytt tätorts- och vattennära småhusområde vid Afsån nordväst om Vara ska studeras.

Ny sträckning av E20 ger nya möjligheter för tätorten, då den frigör mark som kan användas för nya bostadsområden eller verksamheter. En ombyggnad av E20 till motorväg kommer att göra Vara småstad mer attraktiv då pendlingsmöjligheterna stärks.

Järnvägen har en barriäreffekt genom tätorten samtidigt som den är en otroligt viktig kommunikationslänk för kommunen. Det finns idag endast en passage för fordonstrafik och ytterligare en gångpassage vid stationen. När E20 flyttar finns möjlighet att utnyttja befintlig sträckning i det lokala vägnätet. Det öppnar möjligheter för Vara småstad att växa mot sydväst. Bebyggelse nära järnvägen ska undvikas med hänsyn till buller och vibrationer.

Servicesorterna Kvänum, Vedum och St Levene

Kvänum, Vedum och St Levene är serviceorter för respektive kommundel. Här ska finnas tillgång till förskola och förgymnasial utbildning som motsvarar efterfrågan och en skolorganisation med god kvalitet. Här ska också finnas tillgång till särskilt boende för äldre. Stor vikt ska läggas vid att mark finns tillgänglig för bostadsbyggande och för verksamheter.

Kvänum

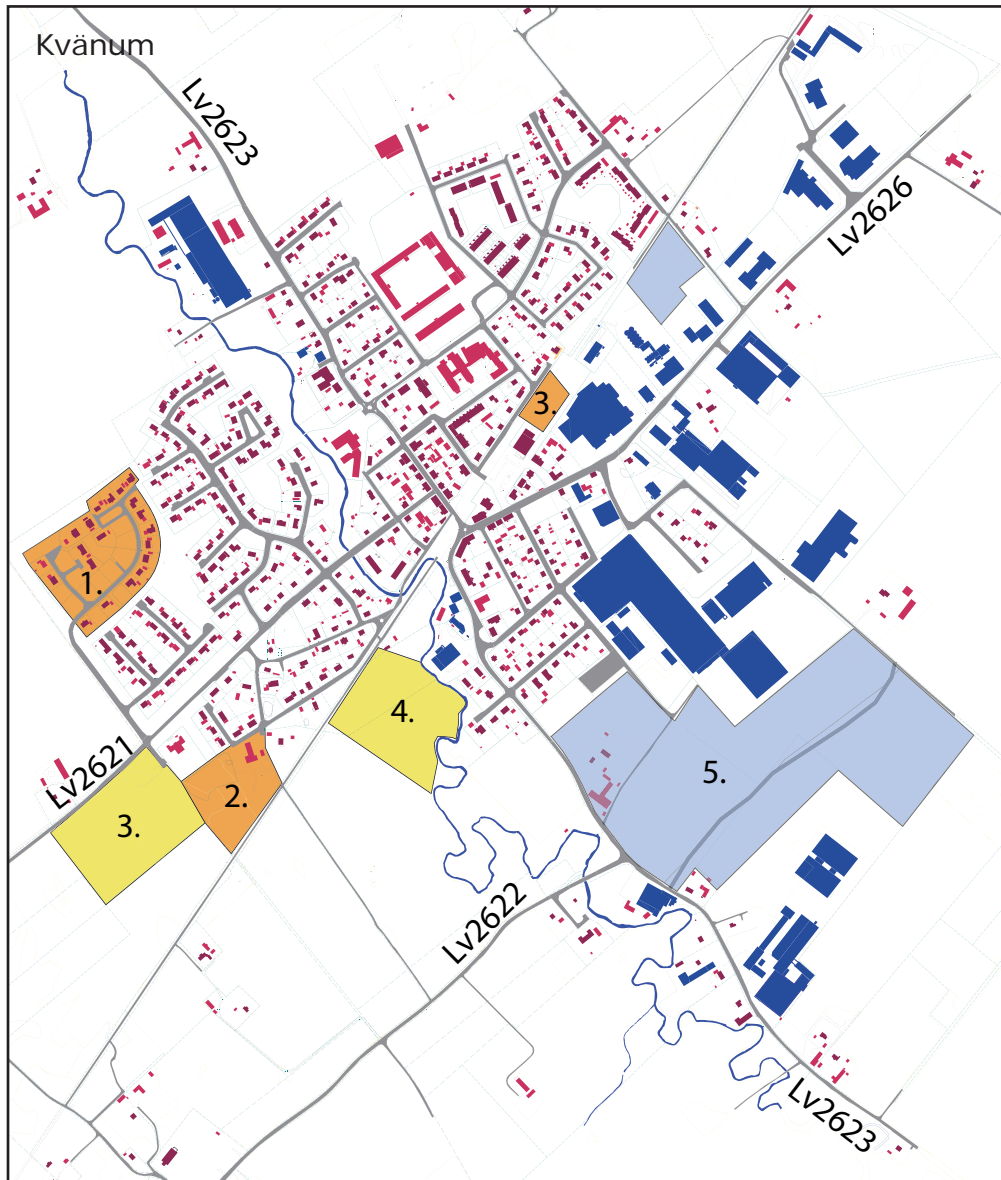
Kvänum ska stärkas som kommunens företagskluster och som bostadsort. Det ska finnas god markberedskap så att expansion och nyetablering av företag lätt kan ske. Mark för byggnation av bostäder finns och beräknas tillgodose behovet under lång tid.

I Kvänum finns planlagd mark, vid Blomstergatan (1) och i kvarteret Välten (2), för ytterligare ca 40 lägenheter, varav 15 i småhusbebyggelse. Fortsatt planläggning ska vid behov ske huvudsakligen i tätortens södra del mellan Fyrungavägen (länsväg 2621)(3) och Vångavägen (länsväg 2623)(4).

Planlagd industrimark finns tillgänglig i samhällets östra del norr om väg 2623 och kring ny industrigata mellan väg 2623 och Föreningsgatan (5). Där det är möjligt ska den fortsatta utbyggnaden av verksamheter i Kvänum/Jungområdet ske i anslutning till den planskilda korsningen mellan E20 och väg 2602/2623 vid Jung.

Kollektivtrafiken till Kvänum är idag begränsad trots den stora mängden arbetstillfällen som finns i tätorten. Kollektivtrafiken bör utvecklas för att underlätta studie- och arbetspendling.

Möjligheten att anlägga ett våtmarksområde i anslutning till tätort ska utredas.

 Byggklart bostadsområde

 Byggklart verksamhetsområde

 Utbyggnadsområde för bostäder

 Utbyggnadsområde för verksamheter

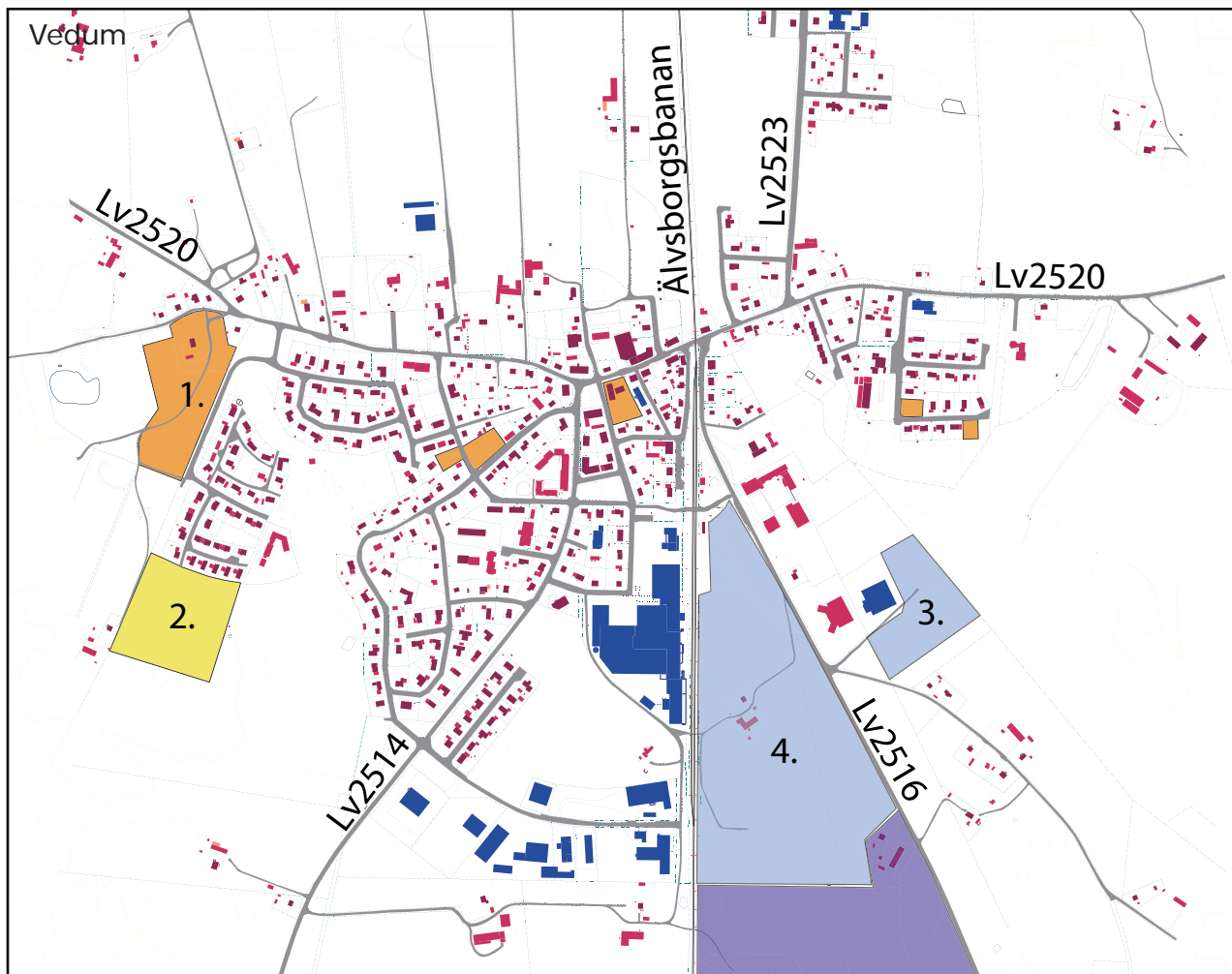
Vedum

Vedum ska utvecklas som en viktig serviceort, bostadsort och arbetsplats i kommunens södradel. I Vedum finns planlagd mark dels centralt vid Vidhemsgatan för ca tio lägenheter i flerbostadshus, dels vid Åselid (1) för tretton småhus. För fortsatt bostadsbyggande finns mark i tätortens västra del (2).

För mindre industriverksamheter finns planlagd mark söder om skolan längs Herrljungavägen (länsväg 2516)(3). För fortsatt utbyggnad av Vedum Kök & Bad planläggs markområdet mellan Herrljungavägen och järnvägen (4).

Järnvägen, som går genom tätorten, har stor betydelse då den underlättar pendling från Vedum till både Vara, Lidköping, Herrljunga, Borås, Vänersborg och Göteborg. Järnvägen är alternativ väg för farligt gods, vilket ska beaktas vid nybyggnation i närheten av järnvägen.

Även i Vedum delas tätorten i två delar av järnvägen. Endast en passage för fordonstrafik finns i form av plankorsning. Dessutom finns här i höjd med skolan en gång- och cykelpassage under järnvägen.

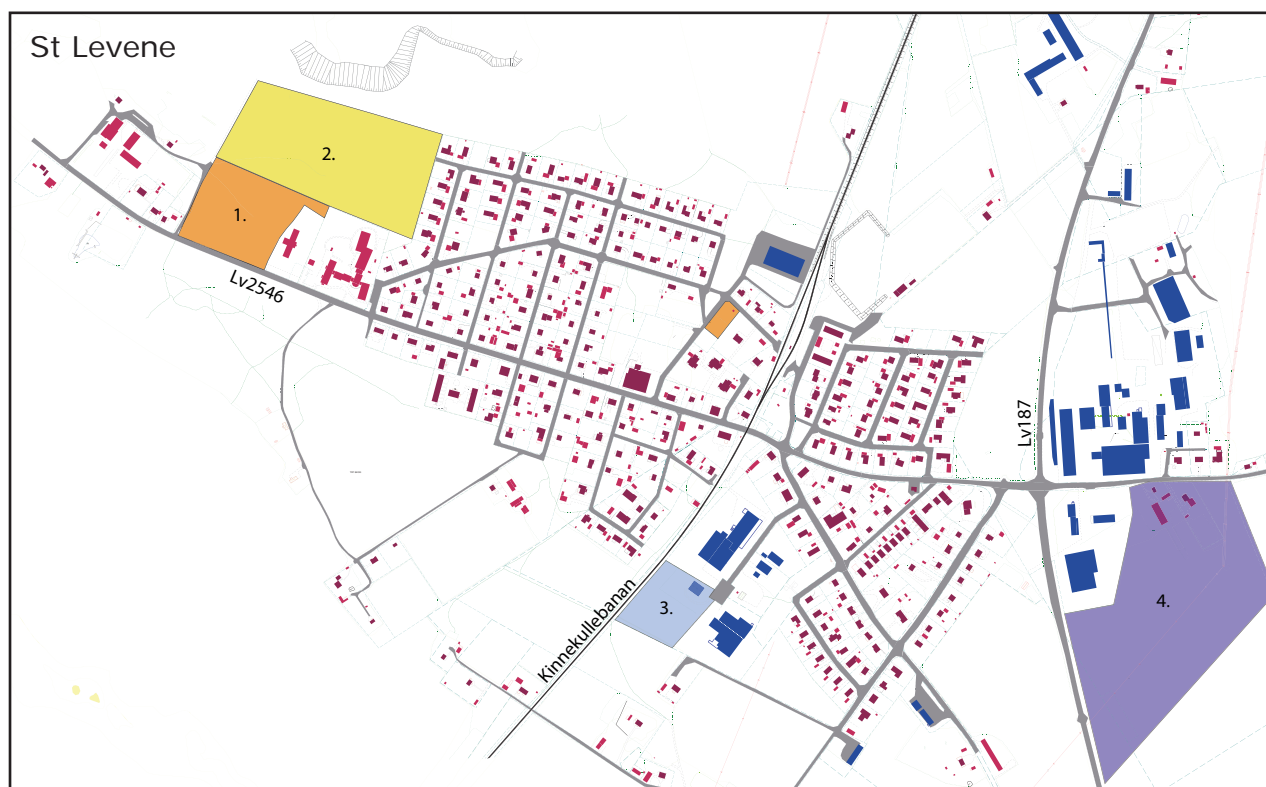
	Byggklart bostadsområde		Byggklart verksamhetsområde
	Utbyggnadsområde för bostäder		Utbyggnadsområde för verksamheter

St Levene

Stora Levene ska utvecklas som en viktig serviceort, bostadsort och arbetsplats i kommunens norradel. Planlagd mark för bostäder finns i tätortens västra del mellan Stenkilsgården och skolan (1). Området rymmer ca 30 lägenheter i små flerbostadshus. En fortsatt utbyggnad av småhus ska ske på mark norr om flerbostadshusen i anslutning till befintlig småhusbebyggelse (2).

För industriverksamhet finns en planlagd tomt vid Industrigatan (3). En utbyggnad av nytt verksamhetsområde ska vid behov och efter planläggning ske öster om länsväg 187 och söder om befintlig verksamhet(4).

St Levene har bra buss- och tågförbindelser med Vara och Lidköping. Läget längs järnvägen gynnar tätortens fortsatta utveckling. Tillgängligheten till järnvägen ska förbättras genom upprustning av resandemiljön vid hållplatsen. St Levene delas av järnvägen med endast en plankorsning för så väl fordonstrafik som gång- och cykeltrafik.

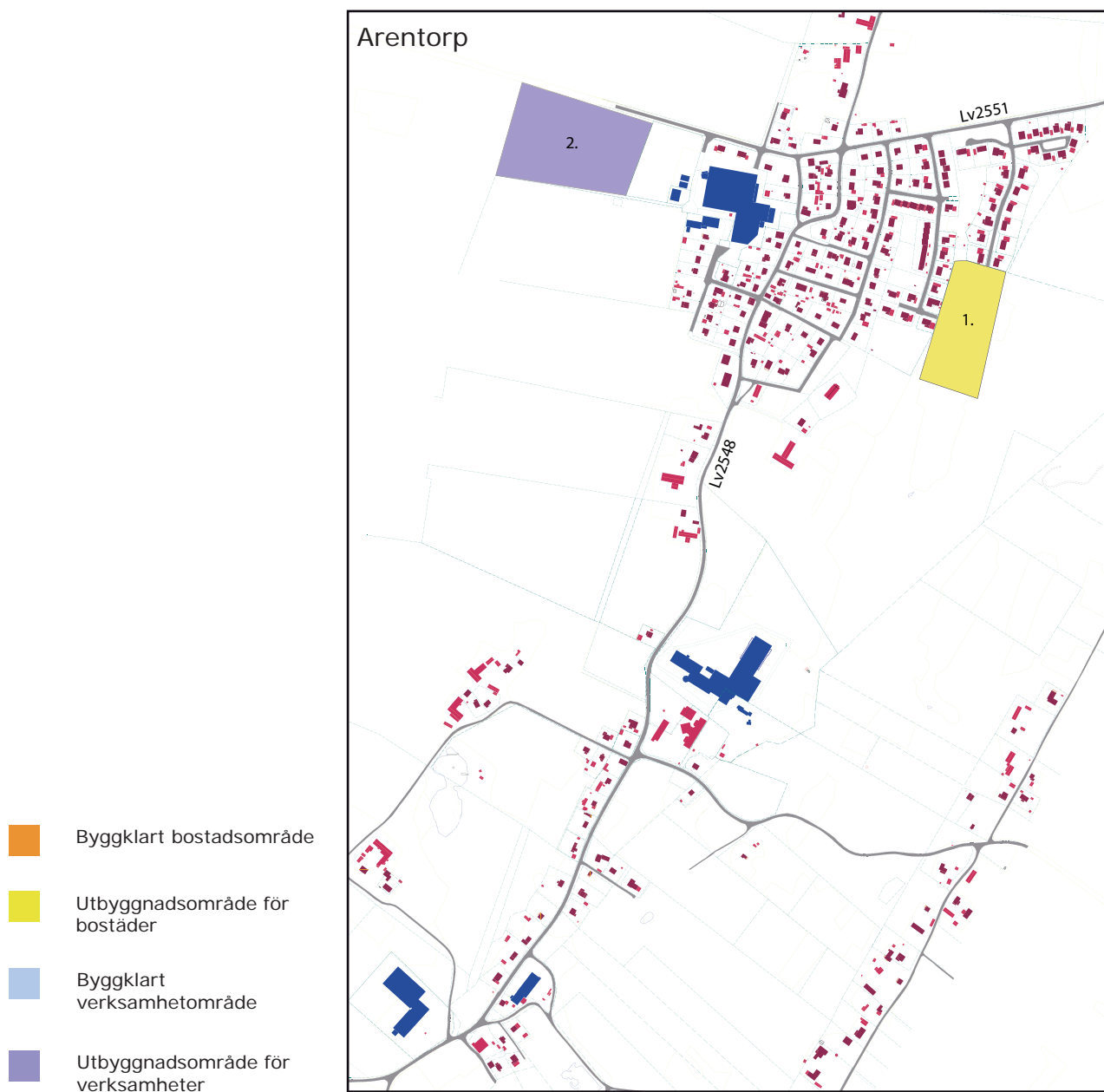
	Byggklart bostadsområde		Byggklart verksamhetsområde
	Utbyggnadsområde för bostäder		Utbyggnadsområde för verksamheter

Tätorterna Arentorp, Tråvad, Jung och Emtunga

Arentorp, Tråvad, Jung och Emtunga ska bibehållas som attraktiva bostadsorter. Befintliga verksamheter ska ges goda utvecklingsmöjligheter. Tillgång ska finnas till förskola och skola för de lägre åldrarna i en omfattning som svarar mot efterfrågan och en skolorganisation med god kvalitet. Mark ska finnas tillgänglig för bostadsbebyggelse och verksamheter.

Arentorp

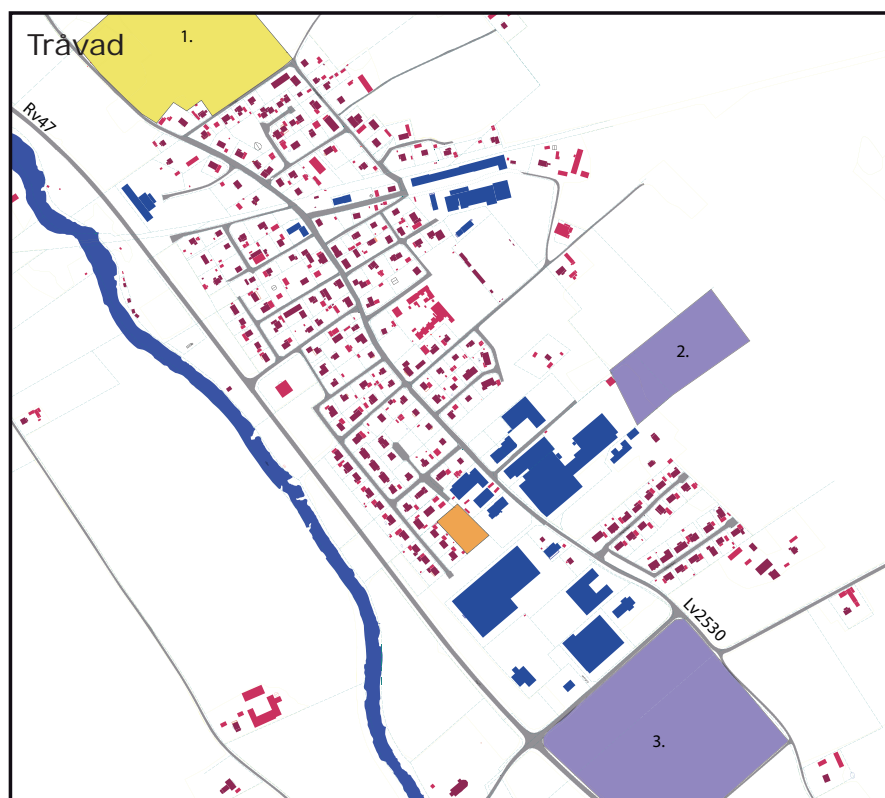
I Kasebergsvägens förlängning finns tio planlagda tomter för villabebyggelse (1). Ytterligare mark kan vid behov planläggas i anslutning till detta område. Eventuell framtida utbyggnad av verksamhetsområde ska ske efter planläggning i anslutning till befintlig verksamhet vid Malmavägen (länsväg 2551) (2).

Tråvad

I Tråvad finns endast ett fåtal byggklara villatomter. Eventuellt framtida bostadsbyggande ska ske inom kommunens fastighet Tråvad 2:3 i anslutning till befintlig bebyggelse i tätortens västra del (1).

Någon planlagd mark för ytterligare verksamheter finns inte. Framtida utbyggnad av verksamhetsområde bör ske i anslutning till befintliga verksamheter (2) eller sydost om tätorten längs riksväg 47 (3).

	Byggklart bostadsområde		Byggklart verksamhetsområde
	Utbyggnadsområde för bostäder		Utbyggnadsområde för verksamheter

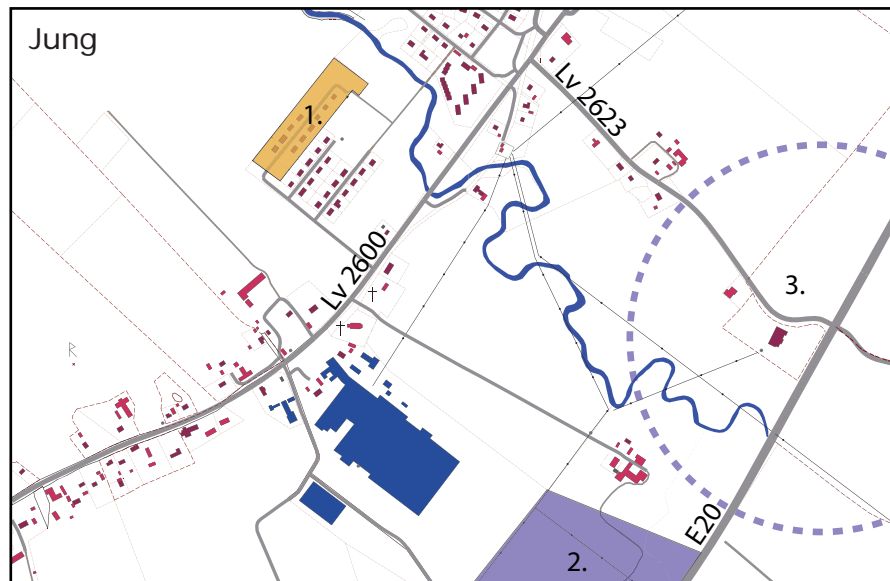

Jung

Inom Prästegårdsområdet finns åtta byggklara tomter för småhus (1). Vid framtida behov planläggs ytterligare mark i anslutning till området. Möjlighet finns också till förtätning av bebyggelsen längs Jungavägen.

Asko Appliances har varit det dominerande företaget i Jung men avser att flytta sin produktion från fabirken i Jung 2013. Vilken verksamhet som efter detta kommer att drivas i lokalerna är oklart men möjlighet till ytterligare utbyggnation av industriområde finns utmed E20 (2).

Ombyggnaden av korsningen mellan E20 och väg 2602/2623 vid Jungatorp till planskildhet förutsätts öka områdets attraktivitet för företagsetableringar (3). Läget vid E20 ger möjlighet till god exponering av både nya och i närområdet etablerade företag. Området kring korsningen ska vid behov planläggas.

	Byggklart bostadsområde		Byggklart verksamhetsområde
	Utbyggnadsområde för bostäder		Utbyggnadsområde för verksamheter

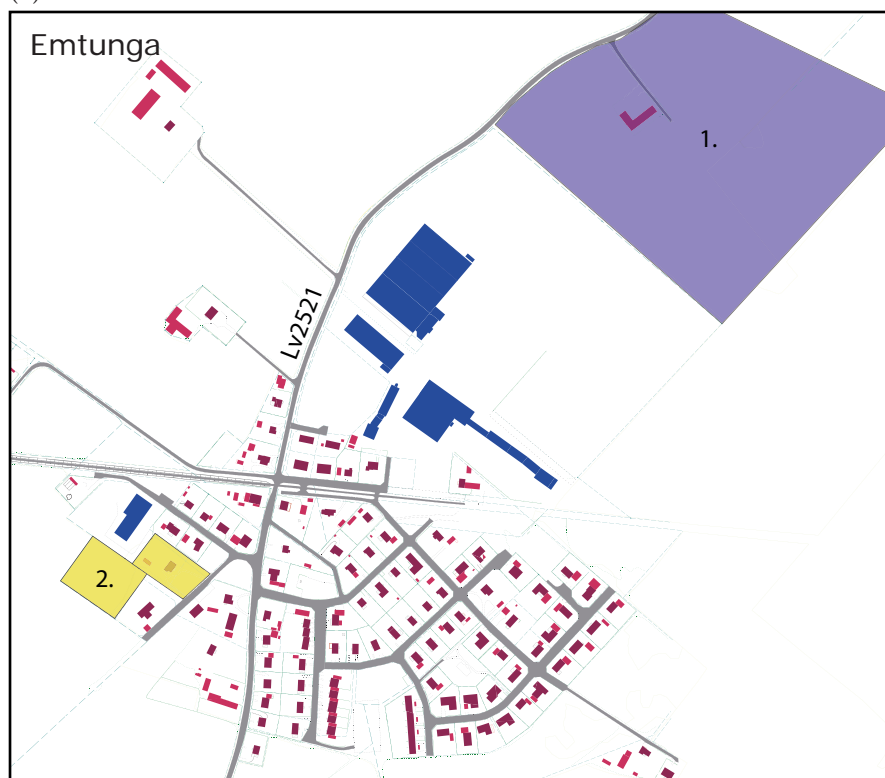

Emtunga

Orten ligger på bekvämt cykelavstånd endast ca 1,5 km öster om Vara med cykelbana på gamla banvallen från järnvägen mot Kvänum och Skara.

I den norra delen av samhället finns företaget Swedish Modules, som producerar byggnadsmoduler för olika typer av anläggningar. Verksamheten är utrymmeskrävande. Mark bör reserveras för en framtida expansion norrut (1). Söder om Emtunga ligger Volvo Pentas anläggning för produktion av båtmotorer.

I Emtunga finns idag inga byggklara småhustomter. Beredskap finns att vid behov planlägga ett mindre område i samhällets västra del söder om cykelvägen (2).

	Byggklart bostadsområde		Byggklart verksamhetsområde
	Utbyggnadsområde för bostäder		Utbyggnadsområde för verksamheter

Småorterna

I övriga småorter är det viktigt att värna om småortens egna kvaliteter. I samtliga småorter föreslås främst exploatering i nära anslutning till befintlig bebyggelse. Detta för att stärka småorten och värna om den kraft som finns där.

Landsbygden

I begreppet landsbygden ingår spridd bebyggelse, kyrkbyar och andra tätare grupper av bebyggelse. Landsbygden i kommunen ska vara levande och ett bra boendialternativ för den som vill kunna njuta av frisk luft och tystnad. Det är viktigt att vid nybyggnation tänka på att tysta områden ska bevaras.

Anropsstyrd kollektivtrafik kan vara en bra lösning för att minska bilberoende på landsbygden och ge alla tillgång till kollektivtrafik. För att underlätta för kollektivtrafik och bra pendlingsmöjligheter bör nya bostäder främst placeras i anslutning till ett pendlingsstråk. På detta sätt skapas underlag för kollektivtrafik och fortsatt bra vägstandard. Ny bebyggelse bör lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper och allmänna vägar. Komplettering av byar ska ske genom förtätning, där den ursprungliga strukturen utgör grund för placering av nya bostäder. Detta kan på ett positivt sätt förstärka bykänslan. Gestaltningmässigt ska den nya bebyggelsen anpassas till platsens förutsättningar, till landskapet och den befintliga bebyggelsen.

Vid nybyggnation ska hänsyn tas till värdefulla natur- och kulturvärden samt till jordbruket och dess utveckling. Jordbruket är en viktig del av kommunens näringsliv. Den odlingsbara marken kan komma att bli allt viktigare vid ett förändrat klimat och globalt ökande befolkning. För att skydda grundvattnet och minska belastningen av näringsämnen i kommunens vattendrag är det viktigt att enskilda avlopp utförs på rätt sätt.

Det öppna landskapets karaktär påverkas i stor grad av lantbrukets ekonomibyggnader, som därför i största möjliga utsträckning bör bevaras.

PLANER OCH BESTÄMMELSER

I kommunen finns det förutom översiktsplanen en rad andra planer som reglerar markanvändningen på en mer detaljerad nivå. Planberedskapen i kommunen är och ska vara god. Alla tätorterna ska ha byggklara tomter för både bostäder och verksamheter.

Fördjupningar av översiktsplanen

Kommunen har gällande fördjupningar av Översiktsplan 90 för de tre största tätorterna Vara, Kvänum och Vedum samt för Borga, vindkraft och bostadsförsörjning. Fördjupningarna för Vara, Kvänum och Vedum ersätts av denna översiktsplan och eventuella framtida fördjupningar.

Detaljplaner

Kommunen upprättar mellan 10-15 detaljplaner varje år. Vilka områden som är detaljpanelagda kan ses på bifogad plankarta. Detaljplanerna reglerar till vad mark ska användas och hur bebyggelsen ska utföras. De är juridiskt bindande.

Områdesbestämmelser

I kommunen finns sedan tidigare ett antal områdesbestämmelser som gäller även i fortsättningen.

Sammanhållen bebyggelse

Sammanhållen bebyggelse är en samling byggnader och/eller andra anläggningar samt den omgivande mark som ligger i direkt anslutning till dem och som behövs för att byggnaderna ska kunna användas för avsett ändamål.

Inom sammanhållen bebyggelse utvidgas bygglovsplikten för en- och tvåbostadshus till att omfatta även så kallad "liten" tillbyggnad och kompletteringsbyggnad. Vad som anses vara sammanhållen bebyggelse avgörs i varje enskilt fall.

JORD- OCH SKOGSBRUK

Jord- och skogsbruk är den huvudsakliga markanvändningen på landsbygden inom kommunen.

Jordbrukets utveckling har en central roll i kommunens identitet och förväntas spela en viktig roll även i det framtida näringslivet. Jord- och skogsbruk ska bedrivas så det bidrar till ett rikt växt- och djurliv och med så lite näringsläckage som möjligt.

Biogas

Biogas är en klimatanpassad energikälla att använda till framförallt drivmedel. I kommunen finns intresse och förutsättning för produktion med tanke på det gödsel som kommer av djurhållningen. Undersökningar för att starta upp både stora och små anläggningar pågår. Kommunen arbetar också för att det ska bli möjligt att tanka biogas inom kommunen. Vid eventuell utbyggnad av biogasanläggningar kommer ett ledningsnät krävas.

INFRASTRUKTUR

Vara kommun ska arbeta för att hela Västra Götalandsregionen blir en enda arbetsmarknadsregion. För att detta ska vara möjligt krävs bra infrastruktur inom hela regionen. För kommunens del är satsningar på E20, Rv47 och järnvägen av största vikt för snabb och effektiv godstransport och för att underlätta pendling till och från övriga regionen. Kommunen har som mål att resandet med kollektivtrafik ska öka. För att detta ska kunna ske behöver kollektivtrafiken bli mer attraktiv. Attraktiviteten ökar genom ökad turtäthet och korta restider samt genom att underlätta för transportbyten så som pendelparkeringar och bra bytesplatser från gång- och cykeltrafik till kollektivtrafik.

Kommunen ska fortsätta bredbandsutbyggnaden för att möjliggöra distansarbete och utveckling av verksamheter.

Möjliga trafikförändringar

Under översiktsplanens planperiod kan följande infrastrukturförändringar behöva utredas.

Nya passager över järnvägen i Vara.

Utbyggnad av förbifart norr om Kvänum.

Förbifart söder om Levene såg.

Trafiksäker anslutning från Tråvad mot riksväg 47.

E20

Utbyggnad till motorväg eller fyrfältsväg är av största vikt för kommunen. För att det ska vara attraktivt för företag att expandera samt för nya företag att etablera sig i kommunen måste infrastrukturen vara bra och möjliggöra bra logistiklösningar. Samma sak gäller för att attrahera nya invånare. En utbyggnad är också nödvändig för att säkerställa trafiksäkerheten.

Rv47

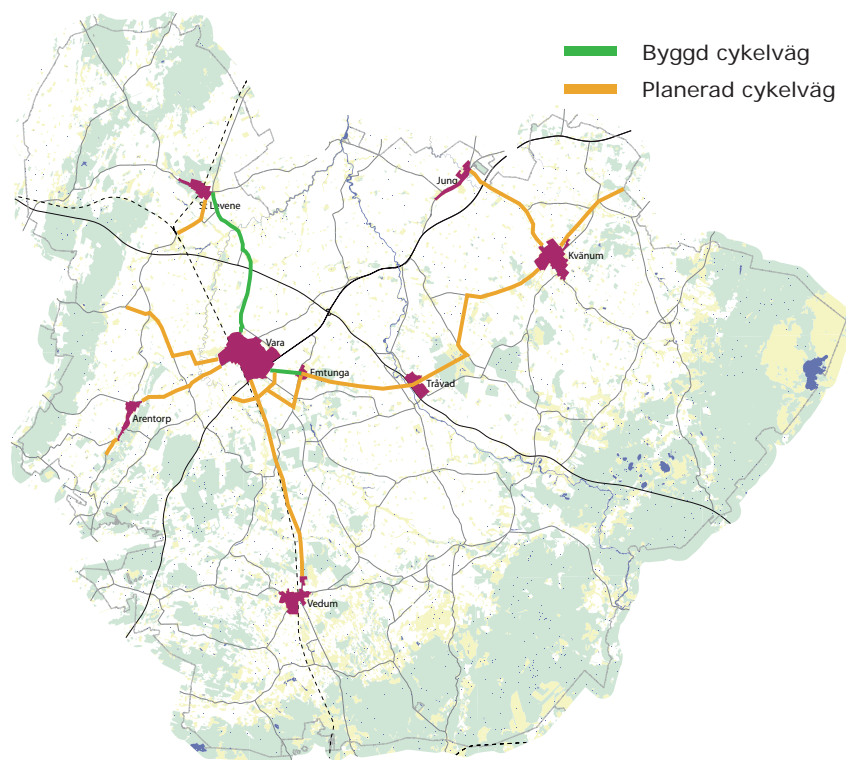
En god standard på Rv47 är viktigt för att kommunikationen till västkusten och Trollhättan-Vänersborgs arbetsmarknadsregion samt för kommunikationen till sydöst och Falköping och Jönköping.

Järnvägen

En upprustning av Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan är viktig för att resandet med tåg ska kunna utvecklas och öka. Det är av största vikt för kommunen att trafiken på Kinnekullebanan även i framtiden går via Vara till Göteborg samt att förbindelsen till Västrastambanan förbättras ytterligare.

Cykelvägar

Bra cykelvägar ska ses som en viktig förutsättning för kollektivtrafiken då bra gång- och cykelvägar krävs för att det ska vara attraktivt att ta sig till och från kollektivtrafiken. En cykelvägsplan finns upprättad och antagen av kommunfullmäktige. I planen visas hur ett nät av cykelvägar ska förbinda kommunens tätorter och en turordning för utbyggnaden föreslås.

Uppkoppling mot Göteborg

Det är av högsta vikt för kommunen att ha goda kommunikationer och

förbindelser till Göteborg. Göteborg bidrar både med en stor arbetsmarknad och kvalificerad arbetskraft till kommunen. Om det går bra för Göteborg går det bra för Vara så länge förbindelserna mellan kommunerna är goda. En viktigt åtgärd är att minska restiden så mycket som möjligt.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i kommunen ska byggas ut så att den blir tillgänglig för alla. Då kommuninvånarna är väldigt utspridda i kommunen ska nya former av kollektivtrafik testas. Kommunens mål är att öka andelen studie- och arbetspendling som sker med kollektivtrafik till, från och inom kommunen. En annan åtgärd som kan vidtas är utbyggnad av pendlarparkeringar så att huvuddelen av resan kan ske med kollektivtrafiken.

Riksintressen

Vägar

Trafikverket har angett E20 och Rv47 som riksintressen. Hänsyn till dessa vägsträckningar ska tas vid förändringar och exploatering i dess närhet. Vägarna ska skyddas med hänsyn till:

- god transportkvalitet
- god tillgänglighet för samtliga trafikanter
- god trafiksäkerhet
- god miljö vad gäller estetisk utformning, landskapsbild, buller och andra emissioner
- jämslaldhet

Kommunen ska arbeta för att E20 byggs ut till motorväg. När den nya sträckningen är bestämd ska den skyddas genom områdesbestämmelser med utökad bygglovspflicht.

Järnvägar

Trafikverket har angett Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan som riksintressen. De utpekade järnvägssträckningarna med omgivande mark ska tas hänsyn till vid förändring och exploatering i närområdet.

Vid allt byggande längs järnvägen ska hänsyn tas till buller, vibration och säkerhet i enlighet med anvisningar från trafikverket.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vatten och avlopp

Vattenförsörjningsplan

En vattenförsörjningsplan finns klar som remissutgåva under sommaren 2013. Vattneförsörjningsplanen ska redogöra för hur en säker dricksvattenförsörjning i kommunen ska säkerställas. Efter remissförfarandet och eventuell omarbetning, antas den i kommunfullmäktige.

Vatten- och avloppsplanering på landsbygden

Policy och ett regelverk finns upprättade för att underlätta anslutning till kommunala VA-anläggningar utanför tätorterna. När det gäller enskilda avlopp ska arbetet fortgå med att förbättra standarden så att alla utsläpp av avloppsvatten renas enligt lagkrav. Se kommunens *Plan för försörjning av vatten och avlopp på landsbygden i Vara Kommun 2012-2030* (VA-plan) för mer information. De enskilda vattentäkterna på landsbygden ska ha ett skyddsavstånd till verksamheter som kan orsaka förorening som till exempel nya vägar, avloppsanläggningar, gödsellagring eller spridning av bekämpningsmedel.

Dagvatten

Då kommunens dagvattensystem på många ställen inte är dimensionerat för framtidens ökade nederbördsmängder behöver nya lösningar utformas för dagvattenhantering. Vid varje ny detaljplan ska kommunen i fortsättningen integrera dagvattenlösningar. Dagvattenhanteringen ska ses som en möjlighet vid skapandet av nya bostadsmiljöer.

Energi

Energiförbrukningen i kommunen måste minska och framförallt förbrukningen av fossila bränslen. I kommunen är biogas ett alternativ. Utvecklingen ska ske med hjälp av olika aktörer för en små- och storskalig produktion av biogas, där substrat kan vara från jordbruk, gödsel eller odlade grödor.

Vindkraftsutbyggnad

Vindkraften har under ett antal år byggts ut i kommunen. Fortsatt utbyggnad försvåras av Försvarets krav på hindersfrihet för Såtenäs flygplats. Vid fortsatt utbyggnad ska också hänsyn tas till buller, landskapsbild, kulturvärden, bostäder m.m.

Då det finns få tysta områden kvar är det viktigt att dessa bevaras. Länsstyrelsens trafikbullerutbredning visar att det enda större ostörda området är kommunens östra och sydöstra delar. Denna del av kommunen består av skogsbygd och en övergångszon mellan slätt- och skogsområde som varit odlad mycket längre än lerslättsområdet. Området kan till stora delar betraktas som stort mark- och vattenområde som inte alls eller endast enbart obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön och som i enlighet med miljöbalkens bestämmelser så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdets karaktär och därför inrättas ett vindkraftsfritt område här.

Inom området finns ett antal delområden med natur och kulturvärden som Rösjömosse, N Vånga, Valeberg, Larv och Karla -Tälanna. Detta område ska vara vindkraftsfritt. En naturlig avgränsning av området är länsvägarna 2520, 2650 och 2670, se bifogad Karta 4.

Försvarsmakten införde 4 oktober 2010 ett så kallat "stoppområde" kring Såtenäs flygplats. Inom området ställs krav på hinderfri luft för flyget. Inom stoppområdet finns även andra restriktionsområden, kontrollzon och inflygningsområden för landningshjälpmedel. Tillsammans påverkar restriktionsområdena möjligheterna till nya etableringar av vindkraftverk i kommunen. Detta gäller även restriktionsområdena kring befintlig väderradaranläggning.

Enligt försvarsmakten kan nya vindkraftverk efter särskild prövning, tillåtas inom delar av stoppområdet, speciellt gäller detta komplettering och förtätning

av befintliga grupper av vindkraftverk.

Det tematiska tillägget Riktlinjer för vindkraftsetablering i Vara kommun, som antogs 2007, gäller som tillägg även till denna översiktsplan tillsammans med de restriktionsområden som redovisas på karta 4 för försvarsintressen, väderradar och vindkraftsfritt område.

Riksintressen för vindbruk

Riksintressena för vindbruk håller på att revideras och är ute på remiss. Därför kan dessa inte redovisas i översiktsplanen.

Avfall

Invånarna i Vara kommun sopsorterar betydligt mindre än genomsnittet i riket. Vara kommun behöver därför förenkla invånarnas möjlighet till sopsortering genom att ta med återvinningsstationer i planeringen.

NATURVÄRDEN

Bevarande av naturmiljöer

Hänsyn till naturvärden som är karaktäristiska för kommunen ska tas vid all planläggning och lovgivning.

Område med biotopskydd

Inom område med biotopskydd får verksamhet inte bedrivas eller åtgärder som kan skada naturmiljön vidtas. Länsstyrelsen får medge dispens men endast vid särskilda skäl.

Strandskydd

Strandskyddet gäller inom 100 m runt alla sjöar och vattendrag förutom runt Rösjömosse där det är utökat till 200 m. Kommunen kan medge undantag från strandskyddet i speciella fall.

LIS, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Kommunen har idag inga områden som är aktuella som LIS områden. Många av kommunens vattendrag är svårtillgängliga med branta åsluttningar och risk för skred.

Riksintressen natur

Det finns två naturområden av riksintresse i kommunen. Dessa områden ska bevaras och användas på samma sätt som tidigare.

Miljö kvalitetsnormer

Vara kommun följer med hjälp av Vänerns sydvästra tillflöden vattenkvalitetens förändring över tiden i strävan att minska övergödningen och läckaget av kväve och fosfor till vattendragen. Kommunen kommer fortsätta arbetet med standarshöjning av de enskilda avloppen på landsbygden samt i de egna avloppsreningsverken.

KULTURMILJÖVÅRD

Bevarande av kulturmiljöer

Vara kommun har en rad intressanta kulturhistoriska byggnader och områden. Ny-, till- och ombyggnad ska placeras och utföras med hänsyn till landskapsbilden och kulturvärdena på platsen. Kulturlandskap bör i största möjliga mån bevaras.

Karaktäristiskt för kommunen är det öppna slättlandskapet vilket ska bevaras. De flesta av Varaslättnens samhällen har en gemensam bakgrund och historia som stationssamhällen från 1800-talets senare del. Vid all planering och allt byggande ska hänsyn tas till den struktur och bebyggelse som finns kvar från de ursprungliga stationssamhällena.

Riksintressen kulturmiljö

Det finns sex riksintressen som Riksantikvarieämbetet har utsett i kommunen. Dessa ska skyddas och nybyggnation inom områdena ska prövas särskilt med hänsynstagande till placering och byggnadsutformning.

Fornlämningar

Fornlämningar har ett starkt skydd i lagstiftningen och är av betydelse för forskningen. De ska ses som en tillgång som skapar ett långsiktigt samband.

MILJÖ OCH RISKFAKTORER

Strategiskt miljöarbete

De nationella miljömålen ska vara en del av all utveckling. En hälsosam och bärkraftig miljö för kommande generationer är en självklarhet. Kommunen ska utveckla en miljöprofil och ha ett systematiskt arbete för att nå långt.

Kommunen ska vara ett föredöme när det gäller uppvärmning av lokaler, elkonsumention samt val av transportsätt och livsmedel. Närheten till produktionen av livsmedel ska behållas. Strukturer som förebygger att mat slängs helt i onödan ska skapas tillsammans med förståelse för matens betydelse för en hälsosam och hållbar miljö.

Den goda luftkvaliteten ska behållas och tillsammans med boende och företag ska kommunen hålla Vara rent från skräp.

Det ska bli möjligt att tanka/ladda med biogas och el inom kommunen. De kommunala transportererna ska vara fossilfria inom en tioårsperiod. Cykelvägarna ska fortsätta byggas ut. Produktionen av klimatanpassad energi som vindkraft, solenergi och biogas ska fortsätta utvecklas.

Medvetenhet om energi och i synnerhet el ska öka. Hur produktionen går till och vilken miljöpåverkan respektive produktionsätt har.

Målet är att det inte finns något avfall, detta genom återanvändning och återvinning. Kommunen ska ge förutsättningarna för att lätt göra rätt när ägodelar ska avyttras. Antingen genom att återvinningsmaterial hämtas vid bostad och verksamhet eller lämnas på lättillgängliga återvinningsstationer. Vid etablering av nya områden ska smidiga system för sortering och återvinning upprättas. En utvecklad och effektiviserad andrahandsmarknad krävs för att minska mängden avfall. Matavfallet ska sorteras ut till egen kompost eller för att lämna till biogasframställning. Kommunen ska ha en lättillgänglig information

och besvara frågor om avfall. Detta för att minska mängden farligt avfall och gifter som sprids genom avlopp eller förbränning.

Kommunen ska fortsätta att driva arbetet med att förbättra vattenkvaliteten genom att öka standarden på enskilda avloppsanläggningar och att ha en fortsatt bra rening av vatten som kommer in till avloppsreningsverken. För att inte dagvatten från samhällen ska förorena vattendragen ska kommunen informera om vilka aktiviteter som kan förorena och sedan arbeta för att öka det lokala omhändertagande av dagvatten.

Klimatförändringar och anpassning

Arbetet med att klimatanpassa samhället har bara börjat. Kommunens planering ska bidra till att nyetableringar inte sker i riskområden för översvämning. Den mest effektiva lösningen för att undvika förödande översvämningar är just att undvika utveckling av bostäder och industrier i riksområden.

Vid all ny planering ska risken för ökade nederbördsmängderna beaktas och fördröjningsåtgärder ska finnas med i planeringen från början.

ÖVRIGT

Tillgänglighet

Ett samhälle som är tillgängligt för alla är ett svårt men nödvändigt och självklart mål. God tillgänglighet underlättar inte enbart för personer med medfödda handikapp eller funktionsnedsättning utan underlättar även för barn, äldre eller personer som har en tillfällig skada. Det är av högsta vikt att bostäder och offentliga platser byggs rätt från början så att dyr anpassning i efterhand kan undvikas.

I tillgänglighetsdatabasen på Vara kommuns hemsida är det framförallt kommunala lokaler som redovisas. Det är av yttersta vikt att även övriga samlingslokaler och butiker finns med där. Kompetens om framtagande av uppgifter till databasen ställs till förfogande för fastighetägare som har behov av detta.

Enkelt avhjälpna hinder

Lagen om enkelt avhjälpna hinder kom 2001 och innebär att fastighetsägaren ansvarar för att hinder i lokaler dit allmänheten har tillträde tas bort. Enkelt avhjälpna hinder kan vara att ta bort trösklar, installera automatiska dörröppnare eller ramper vid trappor. Kommunen har tillsynsansvar för att dessa åtgärder utförs och ansvarar för att enkelt avhjälpna hinder i egna fastigheter och den offentliga miljön avlägsnas.

Folkhälsa

En god fysisk miljö är viktig för folkhälsan. Det hälsofrämjande inslaget i de miljöer där vi bor, arbetar och tillbringar större delen av vår fritid ska prioriteras. Ohälsa kostar samhället mycket pengar och med ett aktivt folkhälsoarbete kan många av våra vanligaste folksjukdomar minska.

Hälsofrämjande livsmiljö

Som en del i utvecklingen av folkhälsan ska kommunen aktivt verka för

att det i samhällsplaneringen finns utrymme för fysisk aktivitet, spontana samlingsplatser och säkra attraktiva miljöer för alla åldrar.

Planering av nya områden och upprustning av befintliga ska planeras så att rörelse stimuleras. Att gå eller ta cykeln till närbelägna mål ska blir det självklara valet. Lättillgängliga grönytor som uppmuntrar till utomhuslek stimulerar barns rörelse.

Ett sätt att skapa förutsättningar för fysisk aktivitet och social samvaro för alla åldrar, inte bara barn och unga, är att lyfta fram rörelseparker för äldre.

Kultur

Kultur är en av kommunens framgångsfaktorer och därmed en viktig faktor för kommunens utveckling. Kommunen har en mängd kulturella resurser som kan behöva kartläggas för att identifiera de roller, ansvarsområden och specifika insatser som krävs för att på lång sikt öka livskvaliteten för boende, besökare, anställda, barn och ungdomar, äldre och inflyttare.

4.1 KONSEKVENSER

Lagkrav
Miljöbedömning
Miljömål
Miljökvalitetsnormer
Strukturella förändringar
Sociala konsekvenser
Nollalternativ

4.1 KONSEKVENSER

LAGKRAV

Konsekvenserna av en översiktsplan ska enligt plan- och bygglagen (PBL) 4 kap. 8 § vara lätta att utläsa. Kommunen väljer vad som ska tas upp i konsekvensbeskrivningen men miljömässiga-, sociala- och ekonomiska aspekter bör tas upp. Det är sällan som alla konsekvenser av föreslagna åtgärder kan förutses på den översiktliga nivån.

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken (MB) ska alla översiktsplaner miljöbedömas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Det kan upplevas som förvillande med två separata beskrivningar av planens konsekvenser och en integrerad beskrivning är därför önskvärd. I denna plan har miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och konsekvensbeskrivningen därför slagits samman.

MILJÖBEDÖMNING

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekterna i översiktsplanen så att en hållbar utveckling kan säkerställas. Det är svårt att bedöma effekterna av flera av de i översiktsplanen angivna åtgärderna. Först vid mer detaljerade studier kan konsekvenserna studeras.

Avgränsning

De miljökonsekvenser som översiktsplanen antas medföra beskrivs nedan på ett översiktligt och övergripande vis. Miljökonsekvenserna kommer att utredas mer utförligt i senare planeringsskeden.

Bebyggelse

Ny bebyggelse i anslutning till kommunens tätorter innebär nästan alltid att jordbruksmark måste tas i anspråk. Ny bebyggelse kan också komma i konflikt med naturvärden. Ny bebyggelse kan belasta miljön med ökande energianvändning och med ökande avloppsflöden.

Industri

Industrier kan påverka miljön genom buller, utsläpp och transporter. Dessa faktorer måste beaktas vid placering av nya etableringar. Industrier kan också upplevas som en förfulning av landskapet. I de områden som föreslås som nya områden för verksamhet kommer mängden godstransporter att öka och då även koldioxidutsläppen. De nya områdena kommer även påverka miljö på så sätt att tidigare oexploaterad mark tas i anspråk, vilket kan påverka flora och fauna.

Trafik

Trafik påverkar miljön genom framförallt buller, vibrationer och luftföroreningar i form av partiklar från hjul och räls. Vid olyckor med transporter av farligt gods finns risk för skadliga utsläpp som allvarligt kan påverka vattendrag och möjlighet att använda marken.

Då översiktsplanens mål är att öka antalet invånare, kan trafiken öka i kommunen och då även buller och föroreningar. Kommunen är beroende av den framtida utvecklingen av drivmedel och allmänna kommunikationsmedel

för att transporter inom, till och från kommunen ska kunna ske med minskade koldioxidutsläpp och på ett sätt som inte försämrar luftkvaliteten.

En utbyggnad av E20 till fyrfältsväg, delvis i ny sträckning, innebär att jordbruksmark tas i anspråk liksom att nya områden utsätts för trafikbuller och eventuella luftföroreningar. Förändringarna kan även påverka djurlivet negativt då förändringarna skärmar av områden från varandra.

Vid etablering av nya bostadsområden utanför befintligt kollektivtrafikstråk kan biltrafiken öka. Utspridda bostadsområden försämrar även förutsättningarna för attraktiv kollektivtrafik.

Jordbruket

Jordbruket, med odling och betande djur, är en förutsättning för att det öppna landskapet samt att ängs- och hagmarker ska kunna bibehållas och utvecklas. Vid nedläggning av jordbruk finns det risk för att den biologiska mångfalden utarmas, vilket ger en minskad artrikedom och ändrad landskapsbild. Landskapsbilden är en del av kulturarvet. All form av jordbruk kan leda till näringsläckage. För att minimera övergödning till varas vattendrag, Vätern och i förlängningen Västerhavet är det viktigt att anamma modern teknik till exempel vid dränering och spridning av växtnäring.

Vattenförsörjning

Klimatförändringar förutspås ge mer nederbörd och däremellan längre torrperioder än idag. Detta kommer att ge konsekvenser, då mycket nederbörd gör vattenströmmarna snabbare och det i sin tur ger större risk för föroreningar av grundvattnet.

Förbättrad avloppsstandard kommer att förbättra vattenkvaliteten.

Då invånarantalet inte väntas öka dramatiskt, finns resurser för att klara vattenförsörjningen i kommunen under lång tid framöver. Vid etablering av vattenkrävande verksamheter ska tillgången på vatten ses över.

Vindkraft

Vindkraften påverkar miljön genom en ändrad landskapsbild och buller. Landskapsbilden är en del av kulturlandskapet som bör bevaras för framtida generationer och buller har skadliga effekter på människan med bland annat koncentrationssvårigheter som följd. Vissa människor upplever vindkraft som stressande, vilket kan ge skadliga hälsoeffekter. Vindkraften kan även påverka djurlivet genom att störa bland annat fåglar. Det är därför av största vikt att vindkraftverken placeras på bästa sätt och på rätt avstånd från bebyggelse och med hänsyn till landskapet. Vindkraften bidrar dock till en långsiktig hållbar energiproduktion och minskning av växthusgaser under förutsättning att de ersätter en annan energiproduktion med större miljöpåverkan.

Möjligheterna till omfattande fortsatt utbyggnad är med nuvarande förutsättningar begränsad.

MILJÖMÅL

1. Begränsad klimatpåverkan

I kommunens planering har vikt lagts vid bättre kommunikationer och då främst när det gäller kollektivtrafik för att minska bilberoende och på så sätt

minska utsläppen av växthusgaser. Satsningen på att använda alternativa bränslen kan även minska mängderna växthusgaser medan en utbyggnad av E 20 till motorväg kan öka mängderna. Kommunen jobbar även med att öka andelen sorterat avfall.

2. Frisk luft

Enligt de mätningar som gjorts i Vara tätort ligger mätvärdena under gällande miljökvalitetsnormer för luft. Då trafikmängden inte tros öka nämnvärt, kan mätvärdena vara kvar på en låg nivå.

3. Bara naturlig försurning

Översiktsplanen har endast begränsad möjlighet att påverka försurningsproblematiken. Många åtgärder mot försurning måste ske på nationell och internationell nivå. Minskade utsläpp från trafik och ett genomtänkt skogsbruk har en positiv inverkan på målet.

4. Giftfri miljö

Översiktsplanen redovisar att det finns förorenade områden och vilka som är prioriterade för sanering. Kommunen arbetar med att informera för att underlätta att avfall hamnar rätt och hur farligt avfall, mediciner med mera ska hanteras för att gifter inte ska spridas i omgivningen.

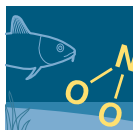
5. Skyddande ozonskikt

Hantering av ozonnedbrytande ämnen regleras på nationell nivå genom bland annat lagstiftning.

6. Säker strålmiljö

Kommunen ska informera om riskerna med radon och bidra med kunskap till invånarna hur man minskar mängden radon i vatten och inomhusluft.

7. Ingen övergödning

Övergödningsproblematiken är stor i Vara kommun idag och åtgärder har vidtagits så som utbyggnad av det kommunala avloppsnätet, skärpt kontroll av de enskilda avloppen och skärpt kontroll av jordbruket. Dessa åtgärder ska fortlöpa och kommer förbättra statusen på vattendragen.

8. Levande sjöar och vattendrag

Översiktsplanen skyddar vattendrag samtidigt som minskad övergödning bidrar starkt till levande sjöar och vattendrag. Att aktivt arbeta med lokalt omhändertagande av dagvatten kan också bidra till målet.

9. Grundvatten av god kvalitet

Översiktsplanen skyddar kommunala vattentäkter genom skyddsområden. Arbetet med att förbättra hanteringen av avloppsvatten och minska spridningen av gifter gynnar kvaliteten av grundvattnet.

Den nya sträckningen av E20 möjliggör att skyddsåtgärder för ytvatten, grundvatten och vattentäkter kan byggas från början.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Genom minskad näringsstillsförel till vattendrag bidrar Vara kommun till levande hav.

11. Myllrande våtmarker

Inga naturliga våtmarker får torrläggas och nuvarande utveckling av fler anlagda våtmarker i jordbrukslandskapet bidrar till målet.

12. Levande skogar

Kommunen ska vara ett föredöme i bruket av den egna skogen. En levande skog med många arter i skiftande ålder är en skog som är attraktiv när kommunen satsar på utrymme för fysisk aktivitet för bättre folkhälsa.

13. Ett rikt odlingslandskap

Översiktsplanen vill gynna ett rikt odlingslandskap genom att bevara åkermark för framtiden. Även ängs- och hagmarker samt småbiotoper ska bibehållas.

14. Storslagen fjällmiljö

Vara kommuns geografiska placering gör det svårt för kommunen att påverka detta miljömål.

15. God bebyggd miljö

Översiktsplanens syfte är att skapa en god bebyggd miljö. Förbättrad infrastruktur, nya bostadsområden, bevarande av natur- och kulturvärden är några av de faktorer för god bebyggd miljö som översiktsplanen beaktar.

16. Ett rikt växt- och djurliv

När nya verksamheter etableras, innebär det att mark tas i anspråk och djur- och växtliv trängs tillbaka. Översiktsplanen förespråkar dock främst förtätning, vilket innebär att mängden orörd mark som tas i anspråk begränsas. Biotopskyddade områden och riksintressen för natur skyddas.

MILJÖKVALITETSNORMER

Vattendirektivet

De miljö kvalitetsnormer som finns för kommunens statusklassificerade vattenförekoster kräver åtgärder för att uppnås, framförallt måste övergödningen minska och översiktsplanen anger sådana åtgärder.

Luftkvalitet

Översiktsplanen påverkar troligen inte den goda luftkvalitet som är i dag. Genom satsningar på rena energikällor och bättre kollektivtrafik förbättras luftkvaliteten.

STRUKTURELLA FÖRÄNDRINGAR

Bostäder

Föreslagen bebyggelseutveckling följer i stora drag de riktlinjer för bostadsförsörjning och programmet för bostadsbyggandet som kommunen tidigare fram. Största delen av bostadsbyggandet planeras i Vara. Genom att koncentrera den nya bebyggelsen till befintliga tätorter stärks förutsättningar för kollektivtrafik och andra samhällsfunktioner. Dock vet man att boende i Vara kommun använder bilen mycket, vilket innebär risk för ökad biltrafik i dessa områden. Detta kan ge en försämrad luftkvalitet och ökade bullernivåer. Ett tätare centrum kan också minska mängden grönytor, vilket kan påverka invånarna negativt, grönområden har positiva hälsoeffekter då de stimulerar till rörelse och sänker blodtrycket.

Ett av Vara kommuns mål är att stärka centrumkärnan i Vara småstad och göra den mer stadsmässig. Med mer aktiviteter i centrum både dag- och kvällstid kommer centrum att kännas tryggare. Biltrafikflödet kommer dock att öka då antalet besökare till centrum ökar.

Industrimark

Kommunens fortsatta utbyggnad av verksamhetsområden kan påverka naturmiljön och bostadsmiljön beroende på hur områdena är lokaliserade och utförda. Industriområdena ska lokaliseras så att störningar för de boende minimeras och så att minsta möjliga skada sker i naturmiljön. De områden som föreslås för nyetablering av verksamheter är placerade på ett sådant sätt att dessa störningar blir så små som möjligt för nära liggande bostäder. Utbyggnad av industrier ger ökad mängd godstransporter som orsakar både buller och försämrad luftkvalitet.

I Vara kommun ligger många av de befintliga verksamheterna centralt i tätorterna, vilket medför problem om de vill expandera. Avståndet mellan verksamhet och bostäder minskar. Buller och ökad mängd transporter är de största problemen som måste lösas.

Infrastruktur

Det pendlar drygt 5 000 personer till och från Vara kommun varje dag. Detta ställer krav på bra infrastruktur. Om kollektivtrafiken förbättras, skulle fler välja detta alternativ och mängden biltrafik skulle minska. Detta i sin tur leder till bättre luftkvalitet och minskad klimatpåverkan. Även trafikbullernivåerna skulle minska.

Om E20 byggs ut till motorväg, kommer bullernivåerna att öka. Motorvägen får en ny sträckning, vilket innebär att E20 kommer att ligga längre ifrån Vara småstad och därmed kommer de ökade bullernivåerna inte att påverka lika mycket. Däremot kommer E20 få en större klimatpåverkan med ökade mängder koldioxidutsläpp.

En utökad tågtrafik för både person- och för godstransporter kommer påverka stora delar av kommunen främst Vara, Vedum, Håkantorps och St Levene. Den negativa effekten skulle vara ökade bullernivåer och fler tåg ökar även järnvägen barriäreffekt, framförallt i de samhällen som järnvägen går rakt igen. En positiv effekt av ökad användning av järnvägen är att mängden trafik på vägarna minskar. Om planförslaget genomförs uppnår Vara kommun de transportpolitiska målen med effektiv och långsiktig hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv.

Landsbygd

Nästan hälften av kommunens invånare bor på landsbygden och även i framtiden kommer nybyggnation på landsbygden att ske. Nybyggnationen ska dock i första hand placeras i anslutning till redan befintlig bebyggelse för att underlätta utbyggnad av infrastruktur och samhällsservice så som VA-nät, skolskjutsar och hemtjänst. Nybyggnation i anslutning till redan befintlig bebyggelse gör att mängden jordbruksmark som tas i anspråk minskas. Vid nybyggnation finns en risk att byggnader som stör landskapbildningen uppförs.

För kvaliteten i kommunens vattendrag är det av högsta vikt att nya enskilda avlopp utformas på korrekt sätt. Dessa småbiotoper som till exempel raviner och odlingsrösen är mycket viktiga livsmiljöer, eftersom de inte utsätts för biocider eller gödsling. Kantzoner och våtmarker minskar näringsläckaget och ger upphov till livsmiljöer för växter och djur.

Utbyggnaden av vindkraft kan medföra både buller och en ändrad landskapsbild.

Grönstruktur

Kommunen präglas av det öppna landskapet. Åkerlandskapet erbjuder dock få möjligheter till rekreation. Rekreativsmöjligheterna stärks om översiktsplanens förslag på nytt grönområde i Vara småstad genomförs. Rekreativsmöjligheterna kan försämrats för boende på landsbygden vid utbyggnad av vägar och järnvägar men förbättringar i Nedervaraområdet samt nya cykelvägar kan kompensera detta.

Natur- och kulturvärden

Vid nybyggnation tas nästan alltid odlingsmark i anspråk. En minskad mängd odlingsmark kan ha negativa konsekvenser i framtiden då klimatförändringar kan försämra odlingsförutsättningarna i södra Europa och norra Europa får ta över mycket av matproduktionen. Enligt Jordbruksverket är en åker en resurs som i princip kan ge livsmedel och andra råvaror i hundratusentals år framåt, men om den bebyggs med exempelvis vägar, parkeringsplatser och lagerlokaler är det i det närmaste omöjligt att återställa den. Ingen exploatering föreslås inom områden med höga natur- eller kulturmiljövärden.

Utmed Lidan och Afsån råder strandskydd. Detta för att säkra naturvärdena samt för allmänhetens tillgänglighet till strandzonen. I översiktsplanen föreslås inga utredningsområden för bebyggelse inom strandskyddat område (LIS) idag men det kan bli aktuellt i framtiden.

SOCIALA KONSEKVENSER

Det viktigaste målet med översiktsplanen är att skapa en god livsmiljö för invånarna och en åtgärd för att nå detta är att stärka Vara småstad. Då invånarantalet sakta sjunker i Vara kommun, finns risk att alla tätorter sakta men säkert minskar och då även serviceutbudet. Genom att satsa på Vara småstad och en förstärkt centrumkärna säkras mycket av serviceutbudet. En stärkt centrumkärna med tillgång till affärer, caféer, kultur och mötesplatser ökar invånarnas trivsel. Det stärker även folkhälsan genom att invånarna känner sig trygga och lätt på egen hand kan ta sig till affärer och annan service. Vara småstad ska vara en plats där människor med olika behov kan mötas.

Nybyggnation på landsbygden ska främst ske i anslutning till befintlig bebyggelse. Detta för att stärka sammanhållningen som redan finns på landsbygden och som gör landsbygden levande.

NOLLALTERNATIV

Enligt miljöbalken ska även konsekvenserna av alternativa utbyggnadsförslag redovisas, däribland ett nollalternativ. Med nollalternativ menas den utveckling som troligen kommer att ske om planförslaget inte genomförs utan kommunen fortsätter jobba efter Översiktsplan 90.

Bebyggelse

Nybyggnation i Vara kommun kommer att ske utspritt, då den tidigare översiktsplanen är så pass gammal att den inte längre går att följa. I Vara småstad kommer det att vara brist på nya tomter, vilket troligtvis leder till bostadsbrist och utflyttning. Den nybyggnationen som sker kan bli utspridd och marken kanske inte utnyttjas optimalt. Detta innebär större omkostnader för kommunen.

I serviceorterna Kvänum, Vedum och St Levene finns det god tomtberedskap så utbyggnad här skulle kunna ske på bra sätt. Samma gäller för de flesta tätorterna samt småorterna.

Nollalternativet kan medföra att mer jordbruksmark tas i anspråk för nybyggnation då bebyggelsen troligt kommer bli mer spridd.

Industri

Utbyggnaden av industrier i Vara småstad kommer ske utspritt då inga nya industriområden finns utpekade. I Kvänum, Vedum och St Levene kan utbyggnad av den befintliga industrin ske men mark för nyetablering saknas.

Infrastruktur

Vara kommun har under de senaste åren minskat successivt i befolkningsmängd. Om invånarantalet minskar samtidigt som företagen finns kvar kommer behovet av inpendlande arbetskraft bli större och detta kan öka trafikmängden.

Jordbruk

Värdefull jordbruksmark kan tas i anspråk vid exploatering.

Vattenförsörjning

Då vattenförsörjningen är tillräcklig idag händer inget drastiskt med vattenförsörjningen.

Vindkraft

Vindkraften placeras slumpvis, vilket ger ett rörigt intryck och försvårar för utvecklingen av både tätorter och jordbruk. Slumpvis placerade vindkraftverk förstör även landskapsbilden.

Landsbygd

Nya etableringar sker utspritt och utan tanke på landskapsbild. Med minskat invånarantal blir landsbygden glesare och det blir svårt att upprätthålla en levande landsbygd.

Grönstruktur

Grönområden kan tas i anspråk för exploatering och invånarnas tillgång till grönområden minskar.

Tillräckliga områden avsätts inte för att utveckla grönstrukturen.

Natur- & kulturvärden

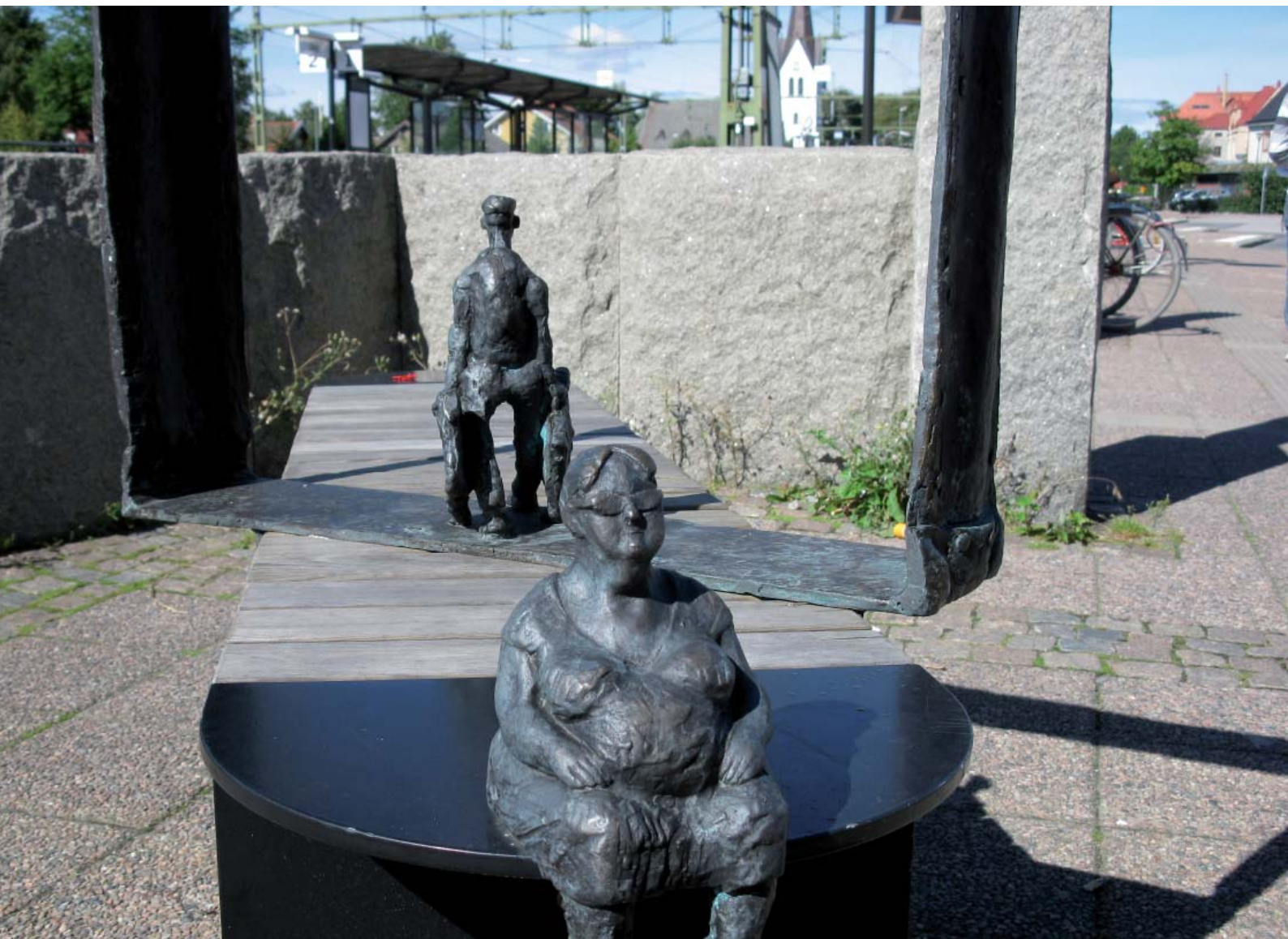
Det kan bli så att värdefulla naturvärden tas i anspråk för exploatering av olika slag.

Då kommunen inte har något kulturmiljöprogram, finns risk att kulturmiljön inte tas tillvara i planeringen.

Socialt

Det minskade invånarantalet gör att servicen försvinner successivt från de olika tätorterna. Nya etableringar sker utspritt och kan därför inte dra nytta av varandra.

4.2 FORTSATT PLANERING

4.1 FORTSATT PLANERING

Arbetet med att få tillstånd ombyggnad av E20 till motorväg ska fortsätta. En korridor ska fastställas och ges tillräckligt skydd. Detaljplaner för områden kring trafikplatser ska tas fram så snart lokaliseringen av vägen är fastlagd.

I samråd med de statliga myndigheterna ska arbetet med att klargöra de framtida förutsättningarna för vindkraftsutbyggnad fortsätta.

Idé till nya attraktiva boendemöjligheter i anslutning till Vara och vid behov på andra platser ska utarbetas.

Fler vattenskyddsområden kommer att tas fram.

Strategi för personterminaler, hur byter man mellan cykel, bil, buss, tåg på ett smidigt och trevlig sätt.

Grönstrukturplan för tätorterna.

Naturvårdsplan för hela kommunen.

Uppdatering av kommunens kulturmiljöprogram.

En strategi för dagvattenhantering ska tas fram.

Översyn av kommunens reningsverk.

Vara

Då Vara expanderar på båda sidor av järnvägen bör möjligheter till fler passager över eller under järnvägen studeras.

Arbetet med att förvandla Nedervaraområdet till ett attraktivt tätortsnära grönområde fortsätter.

Detaljerade studier på vad som behöver göras fysiskt i Vara småstad.

Kvänum

En trafiklösning för den tunga trafiken studeras.

St Levene

En trafiklösning för den tunga trafik studeras.

Jung

En studie på området kring trafikplatsen vid E20.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsbyggnadsenheten
Torbjörn Sahl
Kulturgeograf
010-224 51 85
070-660 30 91

torbjorn.sahl@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGS-
YTTRANDE
2013-04-12

Diarienummer
401-40629-2012

Sida
1(4)

Vara kommun
Plan- och byggenheten
534 81 VARA

Översiktsplan för Vara kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade 2012-12-05

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför fogas till planen då den antagits. Av Länsstyrelsens granskningsyttrande ska framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära (LIS) lägen inte är förenlig med 7. kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen har 2012-05-21 avgett ett samrådsyttrande över översiktsplanen. Översiktsplanen har därefter bearbetats, kompletterats och förtydligats. Många samrådssynpunkter har därmed tillgodosetts. Länsstyrelsen inriktar sitt granskningsyttrande i huvudsak på de frågor, som ska tas upp enligt 3 kap 16 § plan- och bygglagen.

Sammanfattning

Allmänt vill Länsstyrelsen framhålla att översiktsplanen för Vara kommun (Översiktsplan 2012) på ett rimligt sätt uppfyller plan- och bygglagens krav på innehåll. Redovisningen är överskådligt redovisad i text och illustrationer. Länsstyrelsen ser också positivt på att översiktsplanen redovisar kopplingen till visioner och strategier för samhällsutvecklingen i Vara.

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen kan tillgodoses.

Gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kapitlet miljöbalken har iakttagits och Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt.

Översiktsplanen föreslår inga områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Bebyggelse enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till behovet av skydd mot olyckor, översvämning och erosion.

Det är angeläget att de fortsatta planeringsinsatser som föreslås påbörjas, så att riksdagens intentioner med plan- och bygglagen och miljöbalken samt de av riksdagen beslutade miljömålen kan uppnås. Det är också viktigt att Vara kommun, som utpräglad jordbrukskommun, fortsätter utveckla sina samhällen och sin landsbygd, med hänsyn till åkermarkens betydelse i ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv.

Riksintressen

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen kan tillgodoses.

Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att ett genomförande av planen i sig inte kommer att medföra att gällande miljö kvalitetsnormer för luft eller vatten överträds. Länsstyrelsen anser dock att miljö kvalitetsnormer för vatten samt åtgärder enligt Vattendirektivet kan beskrivas tydligare i översiktsplanen.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Översiktsplanen är tydlig i sitt ställningstagande vad gäller landsbygdsutveckling i strandnära läge. Översiktsplanen föreslår inga LIS-områden.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion

Planen bedöms utifrån nu kända förutsättningar inte medföra några sådana problem avseende människors hälsa eller säkerhet, att de i ett senare planeringskede ska ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kapitlet PBL. Länsstyrelsen ser dock gärna att översiktsplanen förtydligas enligt nedan.

Farligt gods

Kommunen bör tydliggöra i översiktsplanen vilka vägar som är utpekade som rekommenderade vägar för farligt gods och att riskhanteringsprocessen ska beaktas vid en exploatering inom 150 meter från en farligt godsled. Utöver väg E20 och riksväg 47, som är utpekade som rekommenderade primära vägar för transporter av farligt gods, bör det också framgå att väg 2520 mellan väg E20 och Vedum och väg 2600 mellan väg E20 och Jung är sekundär transportväg för farligt gods. Hur mycket farligt gods som går på väg E20 och riksväg 47 bör inte anges i översiktsplanen, då siffrorna är både gamla och osäkra.¹ *Karta 2* får gärna redovisa samtliga vägar som är rekommenderade farligt godsleder. På kartan är det också bättre att redovisa riskbedömningszonen 150 meter än den byggnadsfria zonen om 30 meter.

Skred och erosion

De utförda stabilitetskarteringarna omfattar inte hela kommunen, utan är begränsade till de vid karteringstillfället bebyggda delarna. Det kan således finnas ytterligare områden med förutsättningar för låg stabilitet/skredrisk än de som redovisas i planen. Detta bör förtydligas i översiktsplanen. I sammanhanget bör också klimatförändringen uppmärksammas, då det kan komma att innebära ökade flöden i vattendrag.

För att synliggöra eventuella konfliktpunkter mellan tänkta exploateringsområden och områden med stabilitetsproblem kan resultatet av den översiktliga stabilitetskarteringen redovisas på karta tillsammans med exploateringsområdena.

Kraftledningar

Översiktsplanen kan tydligare redovisa rekommenderade avstånd mellan kraftledningar och bostäder. Enligt Svenska Kraftnäts magnetpolicy ska ny bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 130 meter från en 400 kV-ledning. Den 400 kV-ledning som korsar Vara kommuns östra del bör synliggöras på någon av översiktsplanens kartor.

En ny markförlagd likströmsledning planeras genom bland annat Vara kommun, som en del av SydVästlänkens västra del. Då den utreds för tillfället och inga fastställda sträckningar finns än kan den inte illustreras i översiktsplanen.

Rekommendationer

Kommunen föreslår i översiktsplanen flera frågor och relevanta underlag att arbeta vidare med. Därutöver rekommenderar Länsstyrelsen att kommunen arbetar vidare med ett underlag som beskriver förorenade områden och åtgärder för att hantera dessa, en strategi för dagvattenhantering samt rekom-

¹ Siffrorna är hämtade från *en* mätmånad, september 2006, och vid kartläggningen var det många företag som valde att inte delta. Utländska företag tillfrågades aldrig och transittrafik ingår inte i statistiken.

mendationer för hur geotekniska säkerhetsfrågor och geoteknikinformation ska hanteras vid detaljplaneläggning.² Dessa kan alla fungera som beslutsunderlag vid planering, exploatering och markarbeten.

Beredning, deltagande

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Statens Geotekniska Institut (SGI) och Svenska Krafnät. Därutöver har Försvarsmakten, Trafikverket och Vattenfall Eldistribution meddelat att de inte har någon erinran mot förslaget till översiktsplan.

Detta granskningsyttrande har beslutats av länsöverdirektör Agneta Kores efter föredragning av kulturgeograf Torbjörn Sahl. I den slutliga handläggningen har även samhällsbyggnadsdirektör Christer Abrahamsson, Patrik Jansson, enheten för skydd och säkerhet, Åsa Algotsson, kulturmiljöenheten, Camilla Svensson, landsbygdsenheten, Carina Nyhammer, miljöskydds-enheten, Kristina Höök Patriksson, naturvårdsenheten och Henrik Persson, vattenvårdsenheten deltagit.

Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kapitlet PBL i ett senare planeringsskede.

Agneta Kores

Torbjörn Sahl

Yttranden för kännedom från:

SGI 2013-03-04 och Svenska Krafnät 2013-02-20.

Kopia till:

Försvarsmakten Högkvarteret, Jakob Gille
SGI, Elvin Ottosson
Svenska Krafnät, Anna Ellare
Trafikverket, Ann-Charlotte Eriksson
Vattenfall Eldistribution AB, Ulla Svensson

Länsstyrelsen/
Enheten för skydd och säkerhet, Patrik Jansson
Kulturmiljöenheten, Åsa Algotsson
Landsbygdsenheten, Camilla Svensson
Miljöskydds-enheten, Carina Nyhammer
Naturvårdsenheten, Kristina Höök Patriksson
Vattenvårdsenheten, Henrik Persson
Samhällsbyggnadsenheten enligt expeditionslista

² Se SGI:s yttrande, daterat 2013-03-04.

Översiktsplan 2012

Vara kommun, V Götalands län

Utlåtande

HANDLÄGGNING

Rubricerat förslag till översiktsplanplan, daterad i december 2012, har i enighet med beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott den 26 september 2012, § 135, varit föremål för utställning under tiden 17 december 2012 till 15 mars 2013.

Planen ska efter justeringar antas i fullmäktige.

UTSTÄLLNINGENS BEDRIVANDE

Planförslaget har tillsänts sakägare enligt förteckning, och övriga berörda enligt särskild förteckning. Planförslaget har varit anslaget i kommunhuset och på biblioteket i Vara, Kvänum och Vedum. Planförslaget har även varit tillgängligt på kommunens hemsida.

INKOMNA SYNPUNKTER

Skriftliga yttranden har inkommit enligt följande:

Länsstyrelsen

Trafikverket

Svenska kraftnät

Vattenfall Eldistribution AB

Räddningstjänsten Västra Skaraborg

Miljö- och byggnadsnämnden

Socialnämnden

Tekniska utskottet

Grästorps kommun

Lidköpings kommun

Falköpings kommun

Centerpartiet

Moderaterna

Vara naturskyddsförening

Föreningen Livsmiljö i Norra Vånga

LRFs kommungrupp

Kommunala rådet för funktionsnedsatta

Bengt Fågelfeldt

Anette Wallin

De inkomna yttrandena finns tillgängliga hos planenheten. Innehållet redovisas nedan i sammandrag med kommentarer från Vara kommun markerat med indragen kursiv text. Text som ska justeras ytterligare är markerad med **rött**.

Länsstyrelsen (Lst) uppfattning är att planen på ett rimligt sätt uppfyller plan- och bygglagens krav på innehåll. Lst bedömer att berörda riksintressen kan tillgodoses samt att gällande miljökvalitetsnormer enligt kapittel 5 miljöbalken har iakttagits. Lst bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt. Bebyggelse enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till behovet av skydd mot olyckor, översvämning och erosion.

Lst påpekar att det är angeläget att de fortsatta planeringsinsatserna som föreslås påbörjas, så att riksdagens intentioner med plan- och bygglagen och miljöbalken samt de av riskdagen beslutande miljömålen kan uppnås.

Lst bedömer att ett genomförande av planen i sig inte kommer att medföra att gällande miljökvalitetsnormer för luft eller vatten överträds. Lst påpekar att miljökvalitetsnormer för vatten samt åtgärder enligt Vattendirektivet kan beskrivas tydligare.

En text om vattendirektivet läggs till under Vattenkvalitet (s 73).

Lst ser gärna att det i översiktsplanen tydliggörs vilka vägar som utpekats som rekommenderade vägar för farligt gods. Samt att siffran för mängden farligt gods på kommunens vägar tas bort.

Rekommenderade vägar för farligt gods läggs till och siffran för mängden farligt gods i Vara kommun tas bort (s 88).

Lst påpekar att de utförda stabilitetskarteringarna inte omfattar hela kommunen. Det kan således finnas ytterligare områden med förutsättningar för låg stabilitet/skredrisk.

Lst ser gärna att den 400kV-ledning som korsar Vara kommun redovisas i kartan.

400kV-ledningen läggs till i karta 2 Förordnanden och reservat.

Lst rekommenderar att Vara kommun arbetar vidare med ett underlag som

beskriver förorenade områden och åtgärder för att hantera dessa, en strategi för dagvattenhantering, samt rekommendationer för hur geotekniska säkerhetsfrågor och geoteknisk information ska hanteras i vid detaljplaneläggning.

En strategi för dagvattenhantering läggs till under Fortsatt planering (s 138).

Trafikverket har inget att erinra.

Vattenfall redovisar befintliga högspänningsnät inom översiktsplansområdet. De hänvisar även till Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter. Vattenfall förutsätter att försiktighetsprincipen ska tillämpas vid bebyggelse nära Vattenfalls befintliga kraftledningar. Vattenfall redovisar skyddsavstånd från vindkraftverk till kraftledningar som krävs vid Vattenfalls flygbesiktningar av luftledningarna i Vara kommun.

400kV-ledningen läggs till i karta 2 Förordnanden och reservat.

Svenska Kraftnät påpekar att de har en 400 kV-ledning tillhörande stamnätet som går genom Vara kommun. De vill att denna synliggörs i någon av kartorna.

400kV-ledningen läggs till i karta 2 Förordnanden och reservat.

Svenska Kraftnät vill även att det i Översiktsplanen redogörs för de försiktighetsprinciper som Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar.

Under avsnittet Kraftledningar (s 88) skrivs det in att strålsäkerhetsmyndighetens försiktighetsprinciper ska tillämpas.

De vill även att Översiktplanen beaktar den markförlagda likströmsförbindelse som planeras men som ännu inte fått bestämd placering.

I texten om Sydvästlänken (s 115) läggs det till att kommunens vilja är att förbindelsen ska vara markförlagd.

Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra.

Räddningstjänsten Västra Skaraborg har inget att erinra.

Miljö- och byggnadsnämnden anser att planförslaget bör ändras och kompletteras enligt följande:

Norra Ringleden i Vara bör på sikt förbindas med västra ringleden. Området mellan leden och Lagerhuset bör avsättas för verksamhet.

Översiktsplanen redogör för att det behövs en ny överfart över järnvägen i

Vara. Under Fortsatt planering (s 138) finns ytterligare en övergång i Vara med som ett utredningsområde.

Kommunens mark inom Torsgården (läng E20) bör betecknas som utbyggnadsområde för verksamheter.

Torsgården ritas in som utbyggnadsområde för verksamheter i kartan över Vara.

I Kvänum bör frågan om ett möjligt våtmarksområde kring Kvänumån strax öster som banvallen behandlas.

I texten om Kvänum (s 104) läggs en text till om att möjligheterna till ett våtmarksområde ska utredas.

För Tråvad bör planerna på trafiksäkra anslutningar mot riksväg 47 behandlas.

Formuleringen under Möjliga trafikförändringar (sid 113) ändras från "Ny avfart till Tråvad bad och idrott" till "Trafiksäker anslutning från Tråvad mot riksväg 47".

Beskrivning av riksintressen för vindbruk bör aktualiseras.

Dagen riksintressen för vindbruk tas bort i kartan då nya riksintressen för vindbruk är ute på remiss.

Beskrivning av den pågående bredbandsutbyggnaden med mål och tidsperspektiv bör göras fylligare.

Tidsperspektivet för bredbandsutbyggnad på landsbyggen läggs till under Tele- och datakommunikation (sid 54) samt att utbyggnad även ska ske i tätorterna.

Socialnämnden har inget att erinra förutom att tillgänglighet för funktionsnedsatta ska beaktas i kommande utvecklingsplaner.

Tekniska utskottet har lämnat synpunkter på skrivningarna om dagvatten och infrastruktur.

En dagvattenstrategi som ger möjlighet att fördröja transporten till ledningsnätet bör arbetas fram snarast. Det befintliga dagvattennätet klarar inte den ökning av flödena som förutspås som ett resultat av klimatförändringarna varför behovet av bräddvattenrening av orenat vatten kommer att öka.

Under Fortsatt planering (sid 138) läggs framtagande av dagvattenstrategi till.

I avsnittet *Möjliga trafikförändringar* och *Fortsatt planering* finns en ny järnvägsstäckning mellan Vara och Falköping nämnd. En sådan järnväg skulle

förbinda Uddevalla och Oskarshamn, två viktiga hamnar. En järnväg mot Falköping med mycket godstrafik ger dock en barriäreffekt i Håkantorps, Vara och Vedum. Trafiken ger också uppkomst till vibrationer och buller som blir störande. I vilken mån den förslagna sträckningen gagnar Varas utveckling är tveksam. Det bör övervägas om denna fråga ska drivas eller tas bort från översiktsplanen och fokus i stället läggs på att stärka Herrljunga som järnvägsknut.

Skrivningen om järnvägssträckning mellan vara och Falköping tas bort under både Möjliga trafikförändringar (sid 113) och Fortsatt planering (sid 138).

Älvsborgsbanan binder samman viktiga arbetsmarknadsområden och bör rustats upp i de delar som inte är uppgraderade med betongslipers och helsvetsad räls.

Under Järnvägen (sid 114) skrivs det in att Älvsborgsbanan är i behov av upprustning.

Grästorp kommun vill göra Vara kommun uppmärksam på att Grästorp kommun har en vattentäkt inom Vara kommuns gränser (Ryda). Detta bör uppmärksammas i översiktsplanen och ett formellt utsett skyddsområde måste upprättas och utmärkas i planen.

Under Vattenskyddsområden/Vattentäkt (sid 71) skrivs det in att Grästorp kommun har en vattentäkt inom Vara kommuns gränser. Denna märks även ut på samma sätt som Vara kommuns vattentäckter i kartan.

De påpekar Kinnekullebanans betydelse och att möjligheten att anlägga ett triangelspår i Håkantorps bör tas upp i Översiktsplanen genom att avsätta markreservat för järnväg som ritas in i markanvändningskartan.

Något markreservat för triangelspår i Håkantorps läggs inte till i översiktsplanen då Trafikverkets åtgärdsvalsstudie inte ännu är klar och behovet av ett trinagelspår i Håkantorps inte är fastställt.

Lidköpings kommun påpekar Kinnekullebanans betydelse och att möjligheten att anlägga ett triangelspår i Håkantorps bör tas upp i Översiktsplanen genom att avsätta markreservat för järnväg som ritas in i markanvändningskartan.

Något markreservat för triangelspår i Håkantorps läggs inte till i Översiktsplanen då Trafikverkets åtgärdsvalsstudie inte ännu är klar och behovet av ett trinagelspår i Håkantorps inte är fastställt.

Falköpings kommun har inget att erinra.

Centerpartiet påpekar att rubriken Uppkoppling mot Göteborg på sid 116 borde flyttas till avsnittet Infrastruktur på sid 113 och att vikten av fungerande trafik mot Göteborg tydligare ska framgå.

Rubriken Uppkoppling mot Göteborg är en underrubrik till Infrastruktur så därför bör texten inte flyttas. Texten under Uppkoppling mot Göteborg

inleds med ” Det är otroligt viktigt för kommunen att ha goda kommunikationer och förbindelser till Göteborg”. Vilket är tydligt visar på vikten.

Centerpartiet vill lägga till att kommunen ska arbeta för att det finns två fungerande järnvägsövergångar i Vara och att den ena helst är planskild. De påpekar även att bredband ska ha en egen rubrik under Infrastruktur.

Fler järnvägsövergångar i Vara finns med i Fortsatt planering (s 138). Då bredband endas berörs i en mening i texten passar det bättre under huvudrubriken än under en egen rubrik.

Centerpartiet vill lägga till en skrivning om framtida trafik på Älvsborgsbanan gällande turtäthet, samverkan med andra kommuner kring banan och färdigställande av ombyggnad till helsvetsad räls. Direkttåg till Göteborg och om Kinnekullebanan ska vara kvar ska den elektrifieras.

En text om kommunens vilja med Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan läggs till under Järnväg (s 115).

Centerpartiet vill att det läggs till några meningar om Vattenförsörjningsplanens innehåll och syfte, sid 116. De vill även lägga till en mer omfattande definition av dagvatten och om det i framtiden går bra att släppa dagvatten ut i en recipient så som idag.

En text om Vattenförsörjningsplanens innehåll och syfte läggs till på (s 116). Under Fortsatt planering (s 138) läggs det till att en dagvattenstrategi ska tas fram.

Centerpartiet vill att tyst zon för vindkraft begränsas till det område söder om Vedum som belastas med restriktioner från väderradar och flyg och att området beskrivs ”restriktivitet inom området”.

Då hela det vindkraftsfria området har samma karaktär är det svårt att begränsa området på ett annat sätt än det som är gjort i utställningshandlingen om effekten av det vindkraftsfria området vill nås.

Centerpartiet vill att strandskyddet kring grävda dammar tas bort.

Det är Länsstyrelsen som upprättar strandskydd och ser just nu över strandskyddet vid grävda dammar och tar ställning till vilka som ska tas bort.

Moderaterna vill att tillägg görs i första stycket på sid 41 ”efterfrågan är dock större än tillgången främst i Vara och St Levene”.

Under pendlingsstråk på sid 52 vill de lägga till att ”pendlingen ökar markant även mot/från Göteborg, Vänersborg/Trollhättan och Borås.

Innan denna text läggs till bör det undersökas hur tillgång och efterfrågan ser ut i alla tätorter. En text om att pendlingen med framförallt tåg har ökat läggs till under Pendlingsstråk (s 52).

På s 100 vill Moderaterna lägga till att bostadsområdena också ska planeras för

en livsstil anpassad till dagens behov och önskemål där rörelsefrihet för den oskyddade trafikanten går före bilen.

Detta tillägg görs under Boendemiljö (s 101).

Moderaterna vill lägga till en punkt på sid 101. Goda pendlingsmöjligheter från kommuncentrat till/från arbets- och studieorter i kommunen. Till goda pendlingsmöjligheter hör även bra angöringsmöjligheter för anslutande trafik, gång- och cykelvägar, pendelparkeringar mm.

En sådan text finns under Infrastruktur (s 113).

På s 102 sista stycket vill Moderaterna ändra till; Två projekt som ska stärka kommunen, på samma sätt som Vara Konserthus gjort är 1) att skapa Sveriges bästa kvalitet i basverksamheten för unga (förskola och skola) samt kontakt och introduktion med näringsliv och fritidsutbud, 2) att tillvarata och utveckla Konserthusets kvaliteter till förmån för ökad kreativitet och nyskapande i kommunen.

Texten under Vara småstad (s 102) ändras så att kulturen som framgångsfaktor framhävs och ett exempel på möjliga framtidsprojekt är ett konsthus.

Moderaterna vill att ett nytt tätorts- och vattennära småhusområde planeras vid Afsån sydväst om Vara, och att delar av området blir LIS-område. Detta ska även skrivas in under rubriken Strandskydd.

För att kunna upprätta LIS. Områden krävs en särskild utredning vilket innebär att LIS-områden inte kan pekas ut i denna översiktsplan. LIS- områden är inte heller tänka för bostadsområden utan för annan form av landsbygdsutveckling som alla invånare kan ta del av. Idé till nya attraktiva boendemöjligheter i anslutning till Vara och vid behov på andra platser ska utarbetas, står med under Fortsatt planering (s 138).

Moderaterna vill att en planskild passage i Vara utreds samt påpekar att planeringen för framtida trafikplatser utmed E20 är viktig.

Detta finns med i Fortsatt planering (s 138).

Moderaterna vill att Älvsborgsbanans behov av upprustning ska skrivas in i översiktsplanen.

En text om detta läggs in under Järnvägen (s 114).

Moderaterna saknar positiva konsekvenser under Konsekvensanalysen.

Då konsekvensbeskrivningen styrs till största del av PBL och Miljöbalken. Kommunen kan givetvis själva välja att lägga till de positiva konsekvenserna med dessa redovisas på ett sätt i Planförslaget och de politiska målen (s 100).

Moderaterna anser att skrivningen under rubrik Levande sjöar och vattendrag är för passiv med hänsyn tagen till att Afsån nedströms reningsverket i Vara är rödlistad. De tycker att en översyn av kommunens reningsverk är angelägen för att förbättra kvaliteten på det utsläppta vattnet från verken.

En översyn av kommunens reningsverk läggs till under Fortsatt planering (s 138).

Moderaterna vill att möjligheterna till en liten godsterminal invid järnvägen i Vara ska utredas.

En kartläggning av godsflödet i regionen utförs i samband med Åtgärdsvalsstudien för Kinnekullebanan. Förs efter att denna studie är utförd kan behoven av en godsterminal fastställas.

Vara naturskyddsförening har synpunkter på att det under stycket Naturvårdsavtal står att det finns 27 stycken avtal som rör områden med höga naturvärden. Föreningen känner inte till att några sådana avtal existerar.

Enligt Skogsstyrelsens utdrag från 2010 04 14 finns det två antal slutna 2004. Länsstyrelsen ska kontaktas för korrekta uppgifter.

Föreningen tycker att det är bra att energitorvtäkten i Larv nu nämns men vill påpeka täktens negativa miljöpåverkan.

Då ansvaret för tillstånd och tillsyn på energitorvtäkter innehas av Länsstyrelsen hänvisas synpunkter till dem.

Under avsnittet *Vattenkvalitet* anser föreningen att Vara kommun undanhåller frågan om Afsåns usla vattenkvalitet mellan Vara samhälle och Lidan.

Problematiken med vattenkvaliteten i Afsån är belyst under vattenkvalitet (sid 73) och framförallt på kartan över Ekologisk status (sid 74). Åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten finns under strategiskt miljöarbete (sid 118). Under Fortsatt planering (s 138) läggs det till att en översyn av kommunens reningsverk ska utföras.

Under *Mål och strategier* saknar föreningen visionens tal om tystnad, fågelsång och fjärilar. Föreningen vill tillstyrka inrättandet av ett tyst område i kommunen men vill att konsekvenserna förtydligas.

I Mål och strategier (sid 96) redogörs det endast för kommunens övergripande mål och framgångsfaktorer och inte för visionen. Alla skrivningar om tyst område ska tas bort i översiktsplanen och ersättas med vindkraftsfritt område.

Gällande vatten och avlopp saknas åtgärder för kommunens egna anläggningar.

Under Fortsatt planering (s 138) läggs det till att en översyn av kommunens reningsverk ska utföras.

I kapitel 4 under effekter på miljömål bör det under *Giftfri miljö* tas upp stopp för spridning av avloppsslam på åker- och skogsmark. Under *Myllrande våtmarker* bör en framtida hantering av torvtäkten i Larv tas upp. Till *Ett rikt odlingslandskap* hör bevarande av åkermark för framtiden.

Spridning av avloppsslam på åker- och skogsmark får inte regleras i översiktsplanen utan kan endast regleras inom detaljplanerat område eller intill sådant område.

Torvtäkten i Larv tas inte upp då myndighetansvaret för denna täkt ligger hos Länsstyrelsen. Bevarande av åkermark för framtiden läggs till under Ett

rikt odlingslandskap (s 129).

Under *Natur- och kulturvården* talas om att bebyggelse inom strandskyddat område kan bli aktuellt. På annan plats står det att denna fråga knappast är aktuell på grund av de geotekniska förhållandena.

Detta stycke ligger i kapitlet Konsekvenser vilket innebär att konsekvenserna av planförslaget ska beskrivas. I planförslaget står det att det idag inte finns några områden som är aktuella som LIS områden då många av kommunens vattendrag är svårtillgängliga. Detta innebär dock inte att frågan inte kommer att bli aktuell i framtiden.

I ett avsnitt anges det att det tar 100 år att återställa exploaterad åkermark, föreningen anser talet obegripligt.

Skrivningen ändras till information från Jordbruksverkets rapport Exploatering av jordbruksmark 2006–2010 från januari 2013. "En åker är en resurs som i princip kan ge livsmedel och andra råvaror i hundratusentals år framåt, men om den bebyggs med exempelvis vägar, parkeringsplatser och lagerlokaler är det i det närmaste omöjligt att återställa den".

När det gäller *Fortsatt planering* så tillstyrker föreningen de nytillkomna förslagen om en grönstrukturplan för tätorterna.

Gällande kommunens järnvägsförbindelser så tillstyrker föreningen starkt att man arbetar med att förbättra dessa. De anser dock att detta bör ske inom ramen för det järnvägsnät som finns.

Föreningen Livsmiljö i Norra Vånga anser att kommunen mörkar vindkraftsutbyggnaden med slumpvis, godtycklig utplacering av vindkraft.

Vara kommun har inte utfärdat några bygglov för vindkraftverk sedan 2010 men besluten har överklagats av Försvaret. Försättningsvis kommer bygglov för vindkraftsutbyggnad ske enligt översiktsplaneringens vindkraftskarta.

Föreningen anser att Centerns yttrande från samrådet att det finns konkurrens mellan möjlighet att etablera nya bostäder på landsbygden och uppförande av vindkraftverk är korrekt.

Föreningen påpekar att för att kunna öka invånarantalet med 1 500 personer behövs det 750 nya bostäder. De anser att Vara tätort ska byggas ut med 735 nya bostäder var av hälften mellan 47an, norra Vara och E20. Den andra hälften av bostäderna kan ligga söder om Vara omkring reningsverket.

Planförslaget innehåller områden för nybyggnation av bostäder i Vara. Några ytterligare områden är i dagsläget inte aktuella.

LRFs kommungrupp anser att det i avsnitt 3.2 finns en konstig formulering om jord- och skogsbruk. De anser att biogas är positivt men att ett mål borde

vara att jordbruket ska producera säkra, spårbara och närproducerade livsmedel som kommunen och dess invånare har möjlighet att upphandla.

”och bidrar till” tas bort i första meningen under Jord- och skogsbruk (s 113).

I avsnitt 4.1 *Konsekvenser* påpekas att större enheter för jordbruket inte förutsätter artfattigdom.

Då denna skrivning står under kapitlet Konsekvenser ska alla konsekvenser tas upp. Storskaligt jordbruk förutsätter att endast en gröda växer på stora arealer, om denna areal i stället hade varit ängsmark hade mängden arter varit betydligt större. På så sätt är artfattigdom en konsekvens.

I avsnittet om *Strukturella förändringar* påpekas det att det måste få byggas ekonomibyggnader på landsbygden för att kunna driva en rationell och konkurrenskraftig produktion.

Ekonomibyggnader för jordbrukets behov får byggas och med begreppet nybyggnation menas nybyggnation för bostadsändamål.

LRF anser att bilden av vindkraft är för negativ i översiktsplanen. Vindkraftens positiva miljöpåverkan bör lyftas fram.

LRF vill att begreppet Tysta zonen förklaras och vilka inskränkningar detta medför.

Begreppet Tyst zon ska tas bort i hela översiktsplanen och ersättas med vindkraftsfritt område. Ett förtydligande av vad detta innebär görs under Vindkraftsutbyggnad (s 116).

LRF anser att det finns en hel del negativa formuleringar om landsbygd och jordbruk och att det positiva med att bo nära naturen, lätt kunna ha häst, bredband på landsbygden, möjligheten att bo så man inte har grannen så nära sig mm behöver lyftas fram.

Under Landsbygden (s 112) lyfts alla fördelar med att bo på landsbygden fram.

Kommunala rådet för funktionsnedsatta konstaterar att FNs rättigheter för personer med funktionsnedsättning inte nämns i dokumentet men att det bör finnas med.

Under FN (S14) läggs en text till om att även FNs rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FNs barnkonvention är grundläggande för

översiktsplanen.

De påpekar även att en inventering över hur dagsläget ser ut gällande tillgänglighet och kommunal service saknas.

Under Tillgänglighet (s 38) läggs en text till om att kommunen håller på att utföra en studie gällande tillgänglighet och kommunal service.

Rådet påpekar ett sakfel i lagtexten om färdtjänst.

Ändring görs till korrekt lagtexten.

Under avsnittet Mål och strategier sägs inget om funktionsnedsatta personer. Inte heller någon av framgångsfaktorerna handlar omsorg och trygghet.

Kommunens övergripande mål och framgångsfaktorer är tagna av fullmäktige och kan inte ändras i översiktsplanen.

Under Planförslag övrigt tas tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder upp. Här borde kanske nämnas att enligt Boverkets föreskrifter är fastighetägare skyldiga att inventera sin tillgänglighet och åtgärda enkelt avhjälpna hinder antingen direkt eller enligt plan.

Under Enkelt avhjälpna hinder finns en text om att detta är en lag och att fastighetsägaren är ansvarig.

Bengt Fågelfelt påpekar att på s76 talas det om en smalspårig järnväg. I själva verket byggdes banan som mellanspårig för att sedan breddas till normalspår.

Ändring görs så att rätt spårbredd anges.

Han påpekar även att det är en övertolkning att Birger Jarl har bott i Storegården i Long. Han kan ha bott där mer eller mindre tillfälligt men han kan också ha tagit in där vid förbi resa.

Texten ändras så att det framgår att detta inte är historiskt fastställt.

Anette Wallin saknar åtgärder i översiktsplanen för att förverkliga visionen framförallt gällande jordbruket som Varas kärna. Om man inte tänker göra något för att nå visionen kan den lika gärna tas bort.

Visionen är utgångspunkt för hela kommunens verksamhet och alla strategier och planer som kommunen tar fram. Översiktsplanen är en av många pusselbitar som samverkar för att nå visionen och de övergripande målen.

Anette ifrågasätter även skrivningen om konstutställningar och konstpedagogisk verksamhet på s 102 och om denna skrivning passar sig i översiktsplanen.

Texten under Vara småstad (s 102) ändras så att kulturen som framgångsfaktor framhävs och ett exempel på möjliga framtidsprojekt är ett konsthus.

Anette anser att skrivningen om att man ska undersöka förutsättningarna för ett nytt bostadsområde vid Afsån är väldigt svag och att många av de bostadsområden som pekats ut är oattraktiva. Hon efterfrågar mer spännande boendemiljöer.

Idé till nya attraktiva boendemöjligheter i anslutning till Vara och vid behov på andra platser ska utarbetas, står med under Fortsatt planering (s 138).

Anette ifrågasätter vad kvinnliga arbetsplatser är och tycker att en sådan skrivning inte passar sig i ett dokument skrivet år 2013.

Skrivningen om för få kvinnliga arbetsplatser är en del av den SWOT-analys som fullmäktige gemensamt tog fram och har beslutat om tillsammans med visionen.

2013 04 24

Rune Winsnes
Stadsarkitekt

Linnea Hedin
Planarkitekt